

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Denisa Pražáková

**Festivity čínské menšiny na území
České republiky**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Teryngerová

Praha 2013

Bibliografický záznam:

PRAŽÁKOVÁ, Denisa. *Festivity čínské menšiny na území České republiky*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta humanitních studií, 2013. 80 str. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Veronika Teryngerová

Anotace:

Bakalářské práce „Festivity čínské menšiny na území České republiky“ objasňuje otázku, jaký význam mají festivity v životě čínské menšiny na území České republiky. Práce pojednává o tom, jaké svátky čínští migranti slavili v Číně a jaké slaví zde, v České republice. Práce taktéž skýtá odpovědi na otázku, jak tyto festivity čínští migranti slaví. Dále se práce zabývá funkcí slavených festivit z hlediska profilování etnické identity čínských migrantů, zda a které přispívají k jejímu posilování a upevňování. Jakou mají festivity funkci při integraci čínských migrantů do české společnosti a jak přispívají k udržování vazeb se zemí původu a s jejich rodinou. Výzkum byl proveden s pěti příslušníky čínské menšiny, kteří pobývají na území České republiky.

Annotation:

The bachelor project „Festivities of Chinese minority in the Czech Republic“ clarifies the question what is the role of festivities in the life of the Chinese minority in the Czech Republic. The project deals with festivities, which ones Chinese migrants celebrated in China and which ones are celebrated here in the Czech Republic. The project answers the questions how are these festivities celebrated by Chinese migrants. The project also explains the importance of festivities for shaping of ethnic identity of Chinese migrant, if they help them with preservation and intensification of this identity. What is the importance of festivities for the integration of Chinese migrants into the Czech society and if the celebration of these festivities helps migrants to keep international contacts with their country of origin and their families. The research was carried out with five Chinese immigrants, who are staying in the Czech Republic.

Klíčová slova:

Festivity, integrace, identita, migrace, Číňané, Česká republika

Keywords:

Festivities, integration, identity, migration, Chinese, the Czech Republic

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 26. června 2013

Denisa Pražáková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce Mgr. Veronice Teryngerové za její čas, cenné rady, vstřícný přístup, pomoc s překladem čínštiny, pomoc s oslovením čínské menšiny a především za trpělivost, kterou mi věnovala.

Také bych chtěla poděkovat sinologovi Martinu Křížovi za kontakty na zajímavé respondenty.

Dále bych chtěla poděkovat všem svým respondentům za jejich pomoc, ochotu a za poskytnutí rozhovorů potřebných k uskutečnění výzkumu.

Velké díky patří i mé rodině za podporu při psaní této práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část.....	3
2.1	Výběr literatury.....	3
2.2	Festivity.....	4
2.2.1	Definice.....	4
2.2.2	Proměna festivit.....	5
2.2.3	Festivity jako protipól všednosti.....	6
2.2.4	Klasifikace festivit.....	7
2.3	Rituál.....	8
2.3.1	Definice rituálu.....	8
2.3.2	Rituál a Číňané.....	10
2.4	Identita.....	13
2.4.1	Definice pojmu identita.....	13
2.4.2	Etnická identita.....	14
2.4.3	Národní identita.....	15
2.5	Čína a její obyvatelé.....	16
2.5.1	Informace o Číně.....	16
2.5.2	Náboženství.....	17
2.5.3	Číňané za hranicemi své rodné vlasti.....	18
2.5.4	Zahraniční Číňané – Organizace a kontakt s vlastními předky.....	20
2.5.5	Čínští migranti v České republice.....	20
2.5.6	Čínská menšina v České republice dnes.....	22
2.6	Čínské festivity.....	23
2.6.1	Čas, jak jej chápou Číňané.....	24
2.6.2	Symbolika čínských čísel.....	24
2.6.3	Nejvýznamnější čínské festivity.....	25
3	Praktická část.....	34
3.1	Empirický výzkum.....	34
3.1.1	Téma empirického výzkumu.....	34

3.1.2	Výzkumný problém a výzkumné otázky	34
3.1.3	Strategie výzkumu	34
3.1.4	Techniky sběru dat.....	34
3.1.5	Průběh rozhovoru	35
3.1.6	Výběr vzorku respondentů a prostředí výzkumu.....	36
3.1.7	Charakteristika respondentů	36
3.1.8	Analýza dat	42
3.1.9	Hodnocení kvality výzkumu.....	42
3.1.10	Etika výzkumu	43
3.1.11	Festivity slavené respondenty v Číně	44
3.1.12	Festivity, které respondenti opakovaně slaví v České republice	49
3.1.13	Společnost a prostředí slavení festivit.....	55
3.1.14	Aspekty, které respondenti u slavených festivit zdůrazňovali.....	56
3.1.15	Udržování kontaktu se zemí původu – vazba na Čínu.....	59
3.1.16	Význam, který respondenti slavení svátků přikládají	60
3.1.17	Prolínání českých a čínských prvků festivit v českém prostředí	63
4	Závěr.....	65
5	Přílohy	69
6	Seznam použité literatury	75

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou festivity čínské menšiny na území České republiky.

Menšiny jsou velice podstatnou součástí naší společnosti. Menšinu lze pokládat za skupinu, která je ve vztahu k většině početně menší. Příslušníci majoritní skupiny často nevěnují ani trochu pozornosti tomu, jaké to asi je patřit k menšině, aniž by si uvědomovali, že se jí mohou velmi snadno stát také.

Pro svůj výzkum jsem si vybrala čínskou národnost hned z několika důvodů. Prvním důvodem je, že se o čínskou kulturu a tradice zajímám už delší dobu. Proto jsem také začala studovat čínský jazyk. Toto studium mě přivedlo k myšlence uskutečnit výzkum na téma festivit čínské menšiny v České republice. Při práci s čínskou menšinou však lze narazit na řadu problémů. Sehnat dostatečný počet respondentů z čínské komunity i pro kvalitativní výzkum nebývá vždy lehké a neobjede se bez kontaktních osob. Svou roli může sehrát i jazyková bariéra. V tomto ohledu se mi však dostalo pomoci ze strany vedoucí práce a dalších sinologů, takže mi tyto jinak obvyklé překážky ve výzkumu čínské menšiny nestály v cestě.

Číňané jsou obecně považováni za rezervované jedince, kteří mají tendenci odpovídat na otázky poněkud uniformním způsobem. Jak vyplývá z různých výzkumů, které byly s Číňany provedeny, jejich obava a dost možná i jistá zdrženlivost při výpovědi o své osobě, která má být dále zpracována a použita - byť i jen k vědeckým účelům je způsobena negativními zkušenostmi, které s příslušníky majoritní společnosti mají. Proto raději poskytují základní/univerzální nerozvinuté informace. Avšak tento výzkum mne přesvědčil o pravém opaku. Většina mých respondentů odpovídala otevřeně podle svého uvážení. Také moje obavy ze zbytečné stručnosti odpovědí byly rozeznány. Respondenti mi odpovídali velice podrobně a často ještě informace doplňovali. Domnívám se však, že velký vliv v tom sehrálo to, že jsem pro ně nebyla veskrze "cizí" "neznámý člověk", ale osoba doporučená člověkem, kterému plně důvěřují.

Dalším důvodem mého výběru práce byla také ta skutečnost, že naše česká společnost toho moc o čínské kultuře a tradicích neví. Lidé Asiaty považují za jednu stejnou skupinu lidí. Nejsou schopni je od sebe odlišit, tudíž jim všem přisuzují stejné vlastnosti a obecně vžitě charakteristiky. Pojem odlišit používám ve smyslu vizuálního odlišení, což jak sama vím, někdy nebývá lehké, ale především jej používám ve smyslu kulturních odlišností. Kultura každého asijského národa si zaslouží, aby zbytek světa vnímal její nuance a výjimečnosti. Češi často na příslušníky čínské menšiny nahlížejí skrze prsty a nevyjadřují se o nich moc

důstojně. To všechno však pramení ze základní neznalosti kulturních odlišností, tradic, chování a hodnot asijských příslušníků, které stojí za zamyšlení. Práci jsem si tedy zvolila i z toho důvodu, abych přiblížila určité kulturní aspekty, smýšlení čínské menšiny a způsob její pozvolné integrace české "většiny", abych rozšířila její kulturní povědomí o této menšině a

rozptýlila tím případné obavy z neznámého, které jsou v ČR ještě stále poměrně rozšířené.

Ani na poli výzkumu čínské menšiny na území České republiky bychom nenašli mnoho prací. Zkoumání čínské menšiny z hlubšího pohledu se začalo rozšiřovat počátkem 90. let. Z dosud přístupných výzkumů a prací na téma Číňané v České republice jsem se snažila získat jistou inspiraci pro svůj výzkum, avšak skutečností je, že je počet těchto výzkumů značně omezen. O výběru prací, které mi při mém výzkumu posloužily jako zdroj inspirace, se více rozepisuji v kapitole o výběru literatury.

Téma festivit je v mé práci stěžejním prvkem. Festivitami se zabývali různí autoři z různých úhlů pohledu, proto vymezit tento pojem pro mne znamenalo rozhodnout se, jakým směrem se při definici vydám. Festivity jsou jednak důležitým stavebním kamenem společenského života jedinců. Odhalují nám hodnoty společnosti. Avšak festivity také vyjadřují „protiklad všedního a svátečního“ (Sokol, 2004, str. 41) A právě na tento jev jsem se při vymezení pojmu zaměřila.

Cílem mého výzkumu pak bylo zjistit, jakou hrají festivity roli z hlediska významu v životě čínských migrantů na území České republiky. Zajímalo mne tedy aktuální repertoár festivit slavených při pobytu v České republice. Nejprve však bylo nutné zjistit, jaké festivity slavili jedinci v Číně. Jaké tradiční významy jsou těmto festivítám přisuzovány. Také jsem zjišťovala, jakou mají dané festivity podobu a zda dochází během pobytu v České republice k jejich transformaci či k omezení jejich počtu.

Na základě otázek, které se týkaly přejímání a zařazování českých svátků do repertoáru festivit čínských migrantů, jsem zjišťovala funkci festivit z hlediska integrace do české společnosti. Také mne zajímala funkce festivit při udržování kontaktu se zemí původu a z hlediska profilování etnické identity čínských migrantů. Tedy zda skrze festivity dochází k jejímu posilování či naopak.

Nedílnou součástí mého teoretického zakotvení je i objasnění pojmu rituál, který se k festivítám váže. Následuje vymezení pojmu identity a samozřejmě základní informace o Číně a výčet čínských festivit. To vše je velice podstatnou součástí k pochopení celé této práce.

2 Teoretická část

2.1 Výběr literatury

Pojem festivity jsem definovala především na základě práce Jiřího Peška: *Pražské slavnosti a velké výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991*. Pešek zde důkladně popisuje vývoj a průběh slavností.

Další prací, která pro mne byla při definování pojmu festivity velmi přínosná, je práce Václava Frolce: *Město: Prostor, lidé, slavnosti (Uherské Hradiště, 1990)*, ve které Frolec uvádí klasifikaci festivit v moderní společnosti. Pro popis „protikladu všednosti a svátečnosti“, jsem použila díla autorů Jana Sokola: *Člověk a náboženství* (Praha, 2004) a dílo Émila Durkheima: *Elementární formy náboženského života* (Praha, 2002).

Při popisu pojmu rituálu jsem čerpala především z knih autorky Fiony Bowie: *Antropologie náboženství* (Praha, 2008), také z děl autora Arnolda van Gennepa: *Přechodové rituály* (Praha, 1997) a Roberta Francise Murphyho: *Úvod do kulturní a sociální antropologie* (Praha, 1999). Všichni zmínění autoři se zabývaly velmi důkladně vymezením pojmu rituálu a rozšířením jeho popisu o více úhlů pohledu.

Pro definici pojmu identity jsem využila knih autora Thomase Hyllanda Eriksena který se zabývá pojmem identity a multikulturní společnosti v širokém měřítku. Jedná se o knihy: *Antropologie multikulturních společností* (Praha, 2007), *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy* (Praha, 2012) a *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál* (Praha, 2008). Dalším pro mne velice přínosným dílem byla kniha autorek Dany Bittnerové a Mirjam Moravcové: *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky* (Praha, 2005).

Abych definici identity z antropologického hlediska doplnila i o další možné pohledy na věc, pracovala jsem i s dílem autora Anthonyho Giddense: *Sociologie* (Praha, 1999), s prací Marie Hrachovcové: *Národní identita, evropanství a výchova k vlastenectví* (Olomouc, 2007).

Velikým přínosem pro mne pak byl, z hlediska zkoumání festivit menšin v České republice, výzkum Petry Burešové: „*Festivity z perspektivy vietnamských vysokoškolských studentů v Liberci*“ (Burešová, 2012) a také výzkum Liliany Rešetarové: „*Festivity ruských migrantů v Karlových Varech*“ (Rešetarová, 2012). Obě tyto práce mi při mém výzkumu hodně pomohly. Z hlediska studií, které zkoumaly čínskou menšinu v ČR, pak pro mne byla velice přínosná práce Petry Jeřábkové: „*Kulturní identita čínské komunity v Praze*“

(Jeřábková, 2005). Tato práce je součástí knihy: „*Kdo jsem a kam patřím*“. (Bittnerová, Moravcová a kol. 2005)

Autorkou, kterou při výčtu pro mě stěžejních prací nesmím opomenout, je i sinoložka Lubica Obuchová. Ta se výzkumem čínské menšiny zabývá již řadu let a napsala o Číňanech jako takových hned několik knih. Pro mne byly stěženy dvě knihy této autorky. Byly to především: *Číňané 21. století. Dějiny, tradice, obchod* (Praha, 1999) a výzkum *Čínská komunita v České republice 2001* (Praha, 2002).

Je však také pravda, že specifika chování a myšlení čínské menšiny v ČR se dynamicky vyvíjejí a mění, tudíž jsem při rozhovorech leckdy narazila na něco, co se s tvrzeními v těchto knihách neshoduje. V takovém případě na to ve své práci upozorňuji a informace z let 1999 a 2002 tím tak aktualizuji.

2.2 Festivity

Festivitami se již v minulosti zabývalo mnoho autorů. V obecném slova smyslu jsou festivity svátky, slavnosti, společenské události. Ve své práci chápu pojem festivity právě tímto způsobem. Jsou to kulturní zvyklosti společnosti/skupin, jejichž charakteristickým znakem je vybočení z toku všedního života (Sokol, 2004, str. 38).

V mé práci se jedná konkrétně o čínské svátky a slavnosti, které příslušníci čínské menšiny stále dodržují. Na festivity lze nahlížet z různých úhlů pohledu. V následující kapitole se pokusím vysvětlit a objasnit, v jakém slova smyslu budu s tímto pojmem dále pracovat.

2.2.1 Definice

Jak jsem již zmínila výše, pojem festivity je skutečně mnohohrstevnatý. Jan Keller (1996) svátek definuje jako „společensky významný den, protiklad dne všedního či pracovního.“ Svátky jsou podstatnou součástí kultury. Jsou to kolektivní akty, které zobrazují protiklad všedních dní a dní svátečních. „Prvotní funkcí svátku je funkce symbolická. S postupným zesvětštěním společnosti se měnila i ideologie svátku. Svátek, jako prostředek symbolické rekreace sociálního řádu, přešel v prostředek faktické rekreace členů společnosti.“ (Keller, 1996, str. 1253)

Festivitami se zabýval i Jiří Pešek. Ten festivity považuje také za jakési předělové události, které odlišují dny všední od těch svátečních. Chápe slavnost „jakožto přerušení každodennosti, jako prostředek rytmizace běhu roku, průběhu lidského života a jako narušení stereotypů všedního dne.“ (Pešek, 1995, str. 8)

Pešek (1995) dále uvádí, že slavnosti mají i funkci politickou (mohou být výrazem politických představ) a taktéž mohou sloužit společnosti jakožto „sociální ventil“ nashromážděných sporů. Podle Peška je důležitá i funkce kulturně-umělecká. Umělecké ztvárnění slavnosti a její relaxační funkce jsou společnosti prospěšné. Člověk potřebuje něco, co by v jeho životě vyvažovalo onu každodennost.

Vzhledem k tomu, že se v práci budu zabývat rovněž korelací festivit a upevňování, případně transformace identity, bylo mi přínosem i Peškovo další uchopení festivit právě s ohledem na identitu.

„Slavnost ve svém autentickém smyslu symbolizuje a zrcadlí lidské vědomí kontinuity člověka a jeho obce, naznačuje respekt k jeho postavení v rámci pochopitelných možností jeho sociální existence. Je to potvrzení jeho vlastní identity, akcentace významných okamžiků života a zároveň prostředek, jak získat klid a čas potřebný k tomu, aby člověk zvládl a vydržel krizové životní situace.“ (Pešek, 1995, str. 9)

Pro lidstvo je důležité pochopit význam svátků a slavností. Rozumět jejich symbolice je kulturní potřebou každé společnosti. Je proto třeba ji neustále budovat. (Frolec, 1990, str. 22)

Pešek (1995, str. 10) jde dokonce ještě dále, když tvrdí, že bez rituálů a festivit by život člověka ovládla každodennost a jeho život by pozbyl smyslu.

2.2.2 Proměna festivit

František Šmahel (1995, str. 33) zdůrazňuje ve své práci to, že lidé pociťují potřebu zažít odlišné chvíle od dní všedních již od nepaměti.

Význam a chápání festivit se s ohledem na dobové myšlení a společnost zcela jistě měnilo. Podíváme-li se na způsob, jakým rozuměli festivitám prvotní lidské společnosti, nalezneme společný znak a cíl rituálů a slavností. Je jím snaha o život v bezpečí.¹

Od počátku věků byly sváteční chvíle výsostně lidskou záležitostí. Opomenutí či zanedbání této podstatné složky společnosti a lidského života by tak znamenalo ztrátu zájmu o existenci celého lidstva. (Pešková, 1995, str. 31)

Dnešní mladá generace často nepovažuje slavnosti a svátky za podstatné symbolické rysy společnosti. Nejsou sto porozumět slavnostem a jejich významu, jako tomu bylo dříve. Festivity se staly do jisté míry všedními, ztratily část svých původních rysů. (Pešková, 1995, str. 30)

¹ Jak uvidíme níže v empirické části práce, respondenti zdůrazňovali nutnou potřebu oslavit kupříkladu Nový rok, kvůli jistotě uzavření roku starého a vstoupení do roku nového s „čistým štítem“.

V důsledku globalizace se tento trend přenesl i do tradičních společností. Děje se tak hlavně u městské populace na mnoha místech světa. Pešek (1995, str. 10) klade důraz na tu skutečnost, že by se neměly omezovat na funkci pobavení a neměla by být ani v tomto užším slova smyslu chápána. Festivity nelze nahradit moderními technickými výdobytky. Dojde-li k této skutečnosti, pak daná společnost „pozbývá své původní identity a přijímá nebo hledá (vědomě i nevědomě) identitu novou“.

2.2.3 Festivity jako protipól všednosti

Protiklad „sváteční a všední“ má dle Sokola (2004, str. 41) přednost před rozdělením Eliadovým. Ten dával přednost spíše protikladu „posvátné a profánní“.

„Všední je jistě to, co se dělá každý den znovu a více méně stejně.“ (Sokol, 2004, str. 36)

Člověk se stará o své každodenní potřeby, je na tuto rutinní činnost zvyklý. Avšak zajímá nás jejich výsledek. Na samotném průběhu nám až tak nezáleží. Jedná se o tzv. „účelové činnosti“. Ty mají dle Sokola (2004, str. 36) šetřit čas a být efektivní.

„Naopak u činnostech „svátečních“ (jako je hra a zejména život jako takový), kterým se člověk věnuje kvůli nim samým, šetřit časem nedává žádný smysl.“ (Sokol, 2004, str. 36)

V linii života se svátky zdají být určitými body zpestření. Jsou pro nás „probuzením“ z rutinní apatie. Dříve, když lidé pracovali celé dny na polích, znamenal svátek čas, který trávili mezi lidmi a slavili jej společně. V dnešní době lidem daleko více vyhovuje, když po dnech, trávených na přelidněném pracovišti, ve vlaku či ve škole, mohou svátky oslavit doma, pokud možno bez cizích lidí. (Sokol, 2004, str. 37)

Již zmiňované oddělení „sakrálního a profánního“, které bylo teoreticky zpracováno zejména Émilem Durkheimem, by mohlo hrát rozhodující úlohu, je ovšem „relativní“, tedy je určeno povahou sociální organizace. Existují společnosti, kde je sakrální přítomno více (hraje podstatnější roli). (Copans, 2001, str. 75)

Durkheim (2002, str. 45-47) pojímá tento protiklad („profánní a sakrální“) jako základní znak náboženského myšlení, přičemž k určení povahy těchto protikladů využívá právě jejich „různorodosti“. Durkheim od sebe odděluje tyto dvě sféry světa. Avšak není to tak, že by nic z jedné sféry nemohlo přejít do sféry opačné. Necht' nám jako příklad poslouží iniciační obřady. Při nich jedinec prochází různými stádii iniciace. Opouští svět původní a přechází do světa nového.

Definici „posvátného a profánního“ vyjádřil Durkheim (2002, str. 49) tak, že za posvátné věci pokládá ty, „které jsou chráněny a izolovány zákazy, profánní věci pak ty, jež tyto zákazy musí dodržovat a jež musí zůstat v uctivé vzdálenosti od prvních.“

Durkheim (2002, str. 337) tuto definici dále rozvíjí tím, že „posvátný a profánní“ život je třeba oddělit. Nemohou koexistovat, jinak by se nemohly rozvíjet. Je tedy třeba oddělit je z hlediska prostoru a času. Každý má mít svůj vyhrazený prostor. Stejně tak i z hlediska času, je třeba vymezit určité období posvátnému. V tu dobu bude světská činnost pasivní (v době svátků). Avšak jak podotýká Durkheim dále, je téměř nemožné, aby zůstaly v jakékoliv společnosti tyto dva světy striktně odděleny. Vždy bude docházet k jistému prolnutí.

2.2.4 Klasifikace festivit

Existuje několik různých klasifikací festivit, které vytvořili autoři již dříve. Jedním takovým autorem je i Václav Frolec, který podrobně klasifikoval festivity současné společnosti českého města. Toto členění vystavil na základě sociálních aspektů a především společenské funkce daných festivit. Pro moji práci a pro popis výsledků mého výzkumu bude však mnohem vhodnější, vytvořím-li si klasifikaci vlastní. Toto rozdělení mi poté pomůže interpretovat výsledky výzkumu srozumitelněji.

Festivity jsem tedy rozdělila na:

- ***Festivity veřejného charakteru-***

Jedná se v podstatě o tzv. výroční festivity, které se konají pravidelně. Tyto slavnosti se tedy slaví každoročně přibližně ve stejnou dobu a slaví je celá společnost. Mají cyklický charakter. V tyto dny je většinou státem udělené volno.

- ***Festivity soukromé povahy-***

Na rozdíl od slavností veřejného charakteru jsou tyto slavnosti vždy záležitostí rodinného kruhu a okruhu nejbližších přátel. Jedná se tedy o festivity rodinné. Patří mezi ně především svatba, pohřeb narozeniny, jmeniny. Tyto slavnosti většinou nejsou součástí veřejné sféry. Mají veliký význam pro úzký okruh rodiny, příbuzných a přátel. Jsou to slavnosti intimního charakteru. Nemají univerzální podobu. Každá rodina je slaví podle svého uvážení a podle toho, jak jsou zvyklí.

Je zcela zřejmé, že se i rodinné slavnosti stávají součástí širšího lokálně společenského rázu a naopak slavnosti veřejné jsou často pro rodiny důvodem ke společnému opětovnému shledání a k oslavě v kruhu rodinném.

2.3 Rituál

Rituály jsou nepochybně součástí slavností. Avšak rituál je se slavností provázán způsobem, díky kterému může být slavností sám o sobě. (Frolec, 1990, str. 19)

“Myšlenkový obsah, který festivitě dává společenské opodstatnění a nadřazuje ji zábavě, je vložen do jejího rituálního jádra – do rituálu. Rituál je stabilní složkou festivity, kolem níž se nabalují další aktivity. Se zánikem rituálu zaniká i festivity“. (Moravcová in Burešová, 2012, str. 11)

Podle Murphyho (1999, str. 186) je společenská složka při výkonu rituálu nepostradatelnou součástí. Rituál má pevně stanovená pravidla. Rituál „je kolektivní záležitost.“

2.3.1 Definice rituálu

Definice rituálu je nemalé množství a není čemu se divit. Charakterizovat rituál a rituální činnost není tak jednoduché.

Funkcí rituálů je mnoho. Mají pozitivní vliv na společnost, přispívají k její stabilitě a obnově, ale přísluší jim i funkce opačné, které naopak tento soulad narušují a ničí. (Bowie, 2008, str. 147)

Přechodové rituály a jejich tři fáze zkoumal Arnold van Gennep. S těmito rituály se v životě setkává každý jedinec. Jedná se o změnu stavu neboli přechod z jednoho stavu do jiného. Často se o nich píše jako o rituálech „životního cyklu“. Jedná se o důležité fáze života (např. narození, vstup do svazku manželského). Z širšího pohledu se jedná i o slavnosti pořádané v průběhu roku, územní rituály, iniciace. (Bowie, 2008, str. 156)

V případě přechodového rituálu podle van Gennepa (1997, str. 27) jedinec prochází třemi etapami. První je fáze „preliminární“. V té dochází k opuštění původní situace, k oproštění se od všeho, co s tímto původním stavem souviselo.

Fáze druhá – „liminální“, je jakýmsi poločasem mezi první a druhou fází. Jedinec pociťuje nerovnováhu, nepatří nikam.

Třetí fáze je „postliminální“. Ta se vyznačuje přijetím nového statusu se vším všudy. Jedinec nalézá rovnováhu a ve změněném stavu se opětovně začleňuje do společnosti. (Bowie, 2008, str. 158)

Vlastnostmi druhé fáze přechodového rituálu se zabýval antropolog Victor Turner. Fáze „liminální“ nemá strukturu, je neurčitá. Victor Turner právě s touto fází spojil pojem „communitas“ (komunita, společenství). Jedná se o spontánní nepřibuzenské vazby ve společenství lidí, které spojuje ta vlastnost, že se nacházejí právě ve druhé, neurčité fázi přechodového rituálu. Tyto vazby jsou rovnostářské. (Bowie, 2008, str. 165)

Podle etymologických slovníků je „rituál ustálený obřadně provedený úkon.“ (Rejzek, 2001, str. 541).

Dle etymologického slovníku Holuba a Lyera (1968, str. 421) je „rituál obřad (z lat. ritus t. řádní), souvisí asi s řec. arithmos řád, počet.“ Není tedy žádným překvapením, že je rituál v úzkém spojení s náboženstvím a posvátnem.

Rituál může být formulací obsahu náboženství. (Eriksen, 2008, str. 256)

Podle Durkheima (2002, str. 44) jsou rituály spolu s vírou součástí náboženství, předepisují, jak se mají jedinci chovat.

Rituály, které nepřikazují věřícímu povinnosti, ale naopak, jisté druhy chování mu výslovně zakazují, jsou rituály negativní. Existují ovšem i rituály pozitivní. (Durkheim, 2002, str. 328)

„Rituály jsou pak pravidly chování ukládající člověku, jak se má chovat v přítomnosti posvátného.“ (Durkheim, 2002, str. 49)

Tím, jakou roli hrají náboženské rituály v samotném náboženství, pro věřící, se zabýval významný americký antropolog Roy A. Rappaport.

„Rappaport svým dílem navazuje na mnohé významné autory, především na E. Durkheima, pro kterého byl náboženský rituál rovněž velmi důležitým aktem. Na rozdíl od Durkheima ovšem neklade takový důraz na roli rituálu při utváření společnosti a jejím uctívání, avšak více se zaměřuje na postižení klíčové úlohy jazyka a náboženství v celkové evoluci lidstva.“ (Nešporová, 2005)

Durkheim (2002, str. 50) pojímá definici rituálu z mnohem širšího hlediska, když tvrdí, že rituál je spolu s vírou taktéž součástí magie.

Magie je však vůči náboženství v naprosto opačném postavení. Panuje mezi nimi nepřátelství. Magie si libuje v profanování náboženského rituálu. Často je provádí zcela opačně a protikladně. Tyto rituály byly náboženstvím zcela zakazované. (Durkheim, 2002, str. 51)

Rituály jsou tedy společenské procesy, které určují vztahy mezi pozemským a nadpřirozeným světem. (Eriksen, 2008, str. 263)

Při komparaci rituálu s mytologií se dostaneme k jinému významu.

Copans (2001, str. 79) ve své knize zmiňuje Lévi-Strausse, který říká, že „protiklad mezi ritem a mýtem je protikladem žití a myšlení. Rituál reprezentuje degeneraci mysli s rezignací přijímající úlohu sloužit praktickému životu. Rituál je tedy v jistém smyslu mluvou.“

Skrze rituály jsou vyjadřovány existenciální otázky, avšak jsou také jakýmsi „ventily“ společenských sporů. (Eriksen, 2008, str. 263)

Z hlediska globálního se „rituály stávají nástrojem definice a sociologického přeskupení členů nějakého společenství. Podle M. Gluckmana rituály dramatizují morální vztahy ve skupině a umožňují zakrýt „fundamentální disharmonie“ sociální struktury.“ (Eriksen, 2008, str. 263)

Snahu definovat rituál tak, aby definice obsáhla jeho veškeré funkce, měli i největší antropologové 20. století. Rituálu přísluší funkce integrující, funkce uznání autority moci, atd. Je to velice složitý úkol. Rituál je jakousi směsicí různých společenských úrovní „symbolické a sociální, individuální a kolektivní.“ (Eriksen, 2008, str. 263)

Podle Rappaporta jsou rituály „funkční“ ve smyslu stabilizace společnosti. Skrze ně jsou odvraceny situace, kdy by mohly hodnoty společnosti klesnout do kritického stavu. (Eriksen, 2008, str. 265)

Díky rituálům je umožněno, aby společenské konflikty nenarušovaly stabilitu společnosti (např. skrze divadelní představení). Podle Gluckmana jsou rituály prospěšné tím, že se spory společnosti ubírají jiným směrem. (Eriksen, 2008, str. 264)

Podle Schechnera mají divadlo, sport a rituál hned několik společných věcí, a to především určité místo konání a čas, který je jim vyhrazen. (Bowie, 154)

Ovšem hranice mezi představením divadelním a rituálním je tenká. Odlišit je od sebe není zdaleka tak lehké, jak by se mohlo na první pohled zdát. Divadlu přísluší zábava, kdežto rituálu jeho účinnost. (Eriksen, 2008, str. 271)

Rituály jsou často spojovány s náboženstvím a také s posvátnem, ačkoliv v dnešní době bychom za nejvýznamnější rituály měli považovat rituály „světské“, konkrétně související se sportem. (Eriksen, 2008, str. 273)

Eriksen (2008, str. 267) píše, že i přes odlišné definice a názory na rituál, se většina vědců, shodne na tom, že je „rituál je nepřímý způsob vyjádření složitých výroků o společnosti se silným ideologickým nábojem.“

Analyzovat a unifikovat rituál, je kvůli úzkému spojení výroků a činů v podstatě nemožné. (Eriksen, 2008, str. 267)

2.3.2 Rituál a Číňané

Pro Číňany jsou rituály součástí jejich života. V Číně je dodržování uctívání předků nesmírně důležité. Je třeba vzdávat jim hold a skrze rituály je patřičně uctívat. To vše souvisí se zachováním řádu a přízně nadpřirozených sil. Číňané jsou velice pověřiví (viz kapitola o čínské symbolice čísel). Proto, být zadobře se svými předky a zajistit tím prosperitu rodině, patří neodmyslitelně k jejich životu.

Jeřábková ve svém výzkumu: *Kulturní identita čínské komunity v Praze* (Praha, 2005, str. 301) uvádí způsoby, jakými Číňané dříve vykonávali rituální činnosti v běžném životě. Ve své práci uvádí, že tradiční čínské učení je pro Číňany velmi podstatnou složkou jejich života. Především v otázkách, které se týkají jejich budoucnosti. Jeřábková dále popisuje, že dříve byl Číňany vykonáván rituál tázání prostřednictvím *I-t'ing* (Knihy proměn). *I-t'ing* v minulosti sloužil jako orákulum. Jeho odpovědi byly vždy považovány za hodnotné a Číňané o nich nepochybovali. Otázky se týkaly životně důležitých rozhodnutí a situací. Na základě výpovědí respondentů, které jsou podrobněji popsány v empirické části této práce, se mi nepodařilo prokázat, že by byl tento způsob vykonávání rituálního věštění u dnešních mladších generací stále v platnosti.

Dalším velmi uznávaným systémem, který Jeřábková (2005, str. 301) ve své práci v návaznosti na rituály Číňanů popisuje, je *Feng-šuej* (v překladu vítr a voda). Číňané dbají na výběr příznivého místa pro obydlí a jiné stavby. Jedná se o správné uspořádání částí v prostoru, kde se nacházíme. Jeřábková zdůrazňuje, že toto uspořádání musí být harmonické. Nesmí narušovat řád. Každé části (ať už v místnosti či v celé stavbě) je určen vlastní symbolický význam. Respondenti mi ve svých výpovědích (viz empirická část výzkumu) využívání tohoto systému potvrdili. Tudíž by se dalo říci, že geomancie je z hlediska rituální činnosti v životě Číňanů stále aktuální záležitostí. Dle výpovědi respondentů je to stejné i s určováním vhodné doby pro důležité životní události atd. Číňané na tyto rituály stále nedají dopustit.

Kamenarovič (2001, str. 128) se zabýval popisem toho, jak vypadá všední den v životě Číňanů. Ve své práci uvádí, jak vypadají rituály všedního. Kamenarovič tvrdí, že Číňané vstávají velmi brzy. Den začíná několika každodenními rituály. Následuje jejich výčet, který lze shrnout na ty nejpodstatnější úkony, kdy se Číňané ráno ukloní před domácím oltářem, poté následuje první jídlo dne. Než započnou jakoukoliv činnost, jdou pozdravit své rodiče a optat se jich na zdraví. Po celém dni se před ulehnutím na lůžko opět pozdraví s rodiči, opět se uctivě ukloní před domácím oltářem a jdou spát.

Během mého výzkumu se mi nepodařilo tuto skutečnost ověřit. Jak je popsáno níže, z výpovědí respondentů žádné potvrzení takovéto skutečnosti nevyplývalo. Avšak podařilo se mi dojít k zajímavým závěrům ohledně udržování tradic domácích oltářů v rodinách respondentů (viz empirická část práce).

Kamenarovič (2005, str. 129) dále velice přehledně specifikuje rituální činnosti týkající se různých období života Číňanů. Za důležitou událost života je považováno narození dítěte. Než se narodí dítě, je zjišťováno, čím bude. Pomocí modliteb a obřadů může být zajištěna lepší

budoucnost dítěte. Rovněž jsou novorozenci díky obřadům chráněni před nepříznivými silami. Třetího dne je novorozenec okoupan ve vodě, do které se házejí mince a ovoce. *Man-jüe* je slavnost dovršení měsíce života. Dítěti je oholena hlavička a rodiče i dítě dostávají amulety, které mají dítě chránit. Stý den a první rok narození (čínskému dítěti jsou v tento den již dva roky, protože Číňané pokládají novorozence za jednoleté) jsou taktéž obdobím obřadů a rituálů.

Další výraznou událostí v životě Číňanů jsou podle Kamenaroviče (2005, str. 131-132) zasnuby a svatba. Ty jsou v podstatě jednou z nejvýznamnějších událostí života. Doprovází je mnoho rituálů. Rodiče svým dětem pečlivě vybírají partnera. Rituální výměna karet, kterými se zjišťuje, zda jsou si partneři předurčení, je jakýmsi prvním rituálem. Následuje rituální výměna darů mezi rodiči nastávajících dle přesně stanoveného kalendáře. V den svatby je nevěsta přinesena do domu svého nastávajícího. Poté se přistupuje k rituálu klanění předkům.

Ani tuto skutečnost se mi na základě výpovědí respondentů nepodařilo prokázat. Podle respondentů svatba a zasnuby už dávno nejsou svazovány těmito tradičními rituály. Naopak o rituálech spojených s narozením dítěte se respondenti zmiňovali jako o stále aktuálních úkonech, které sice často vykonávají spíše jako hru s dítětem, avšak platí pro ně i dnes. Život Číňana je tak stále ještě protkán celou řadou rituálů a obřadů.

2.4 Identita

Jelikož se ve své práci zabývám menšinou, je důležité zmínit se také o identitě čínských migrantů. Ve své práci budu zjišťovat, jaký význam má dodržování festivit v otázce identity čínské menšiny v České republice. Zmiňuji především to, jakým způsobem dodržované čínské svátky a slavnosti působí na zachování jejich identity národní a etnické, a zda převzaté svátky české mají také podíl na profilování identity čínských migrantů.

Je tedy třeba pojem identity vymežit.

2.4.1 Definice pojmu identita

Na pojem identita nahlíží různé vědecké obory odlišným způsobem. Slovo identita pochází z latinského *identicus*, což lze přeložit jako totožný. Z hlediska psychologie osobnosti se jedná o vědomí trvalé totožnosti vlastní osobnosti. V sociální psychologii představuje pojem identity autenticitu bytí. (Nakonečný: identita. In: Petrušek, Vodáková, 1996, str. 414)

Sociologie definuje pojem identita jako „typické rysy jedince nebo skupiny, obvykle podmíněné sociálními charakteristikami“. (Giddens, 1999, str. 550)

Studium identity je v sociální antropologii oblastí, o kterou má širší veřejnost veliký zájem. (Eriksen, 2007, str. 64)

„Identita v antropologickém diskursu znamená být (se sebou) totožný stejně jako být odlišný.“ (Eriksen, 2012, str. 105)

Jinak je tomu například u filosofie a v běžné řeči. V těchto případech je pojem identity používán v jiném kontextu. Jedná se o to, s jakou skupinou se jedinec identifikuje a o způsob jakým mezi sebou (konkrétně mezi námi a jimi) lidé zachovávají hranice. Pojem identita se začal v antropologii používat koncem 60. – 70. let. Avšak skupinovou integrací se zabývala už Durkheimova sociologie. Problematika identity nabývala na síle napříč společnostmi. Právě to bylo důvodem, proč se tímto tématem začala veřejnost zabývat i mimo obor antropologie. (Eriksen, 2007, str. 65)

Příslušnost jedince lze zakládat na velkém výčtu identifikací, uveďme například jazyk, národnost, příbuzenství, náboženství, pohlaví a mnoho dalších. Základními jsou však pohlaví a věk. (Eriksen, 2007, str. 65-66)

Úsilí antropologů, kteří zkoumali identitu, bylo nemalé. Fredrik Barth, jeden z nejvlivnějších antropologů, editoval v roce 1969 knihu *Ethnic Groups and Boundaries*.

Obsahovala příspěvky, které změnily přístup k pojmu identifikace. Předtím byla skupinová identifikace považována za jasně danou. Jinými slovy, jedinec náležel k jedné nebo k druhé sociální skupině a kultuře, tudíž byl A nebo B. Barth představil dynamický model identity.

Ten považoval hranice mezi skupinami za mnohem tenčí a propustnější. Kultura a etnická identita mezi sebou nemá přímou vazbu, což bylo opačným tvrzením, než s jakým se doposud pracovalo. (Eriksen, 2007, str. 66)

Důležité je to, jaké mezi sebou mají skupiny vztahy (ne to v čem se liší). Jedná se o etablování odlišností vůči druhým. Hlavní jsou tedy protiklady. Z toho vyplývá, že identita je jak relační, tak i situační. Vždy se s někým identifikujeme a vůči někomu se vymezujeme, je proto důležité, kdo tou osobou v daný okamžik je. Identifikace je proměnlivá.

(Eriksen, 2007, str. 67-68)

Identifikace probíhá uvnitř i na venek. Záleží na tom, jak prezentujeme sebe samotné vůči pohledům ostatních a jak oni definují nás. (Eriksen, 2007, str. 70)

Otázku, proč jsou některé identity upřednostněné před ostatními, zodpověděl na začátku minulého století sociolog George Simmel. Princip „Simmelova pravidla“ je následný: „Jestliže se člověk narodí jako příslušník etnické skupiny, která byla po staletí utlačována silnější majoritou, je pravděpodobné, že daný jedinec má také jasně definovanou etnickou identitu.“ (Eriksen, 2007, str. 73)

Aby však byla skupina soudržná, musí v ní existovat jistá struktura autorit a řád. Taktéž musí být pro jedince přínosná a mít opodstatnění své existence. „Stupeň příslušnosti ke skupině je odvislý od toho, co je skupina schopna nabídnout, což se týká jak zdrojů, tak i nutných sankcí.“ (Eriksen, 2007, str. 76)

2.4.2 Etnická identita

Etnická identita je systém, který obsahuje vzájemně provázané prvky. Ty utvářejí etnické vědomí jedince. Tyto prvky jsou kulturní, rasové, teritoriální, společně s historickými představami společného původu. Řadí se mezi ně i subjektivní faktory jako jsou postoje a zvyky či hodnotový systém. (Hubinger: Etnicita. In: Petrušek, Vodáková, 1996, str. 276)

Etnická identita může představovat řád v sociálním universu. (Eriksen, 2012, str. 107)

Eriksen (2012, str. 119) říká, že „na etnické identity lze pohlížet jako na vyjádření metaforického příbuzenství.“

Tato identita může pro jedince, v dobách hrozeb a v neustále se měnícím moderním světě, fungovat jako ubezpečení a „zdroj sebeúcty“. Avšak při utváření etnické identity je často manipulováno s dějinami. Historie hraje při tomto formování podstatnou roli. Jedinec pociťuje kontinuitu s minulostí. (Eriksen, 2012, str. 119-121)

Anomálií etnické kategorie je nepochybně druhá a třetí generace přistěhovalců v Evropě. Okolí na ně a na jejich rodiče nahlíží jako na stejnou etnickou skupinu, avšak oni sami se mohou již pokládat za ty, kteří se již adaptovali na majoritní skupinu. Většinou jsou bilingvisté a mají dvojí občanství. (Eriksen, 2012, str. 109)

V momentě ohrožení nabývá etnická identita na síle. Ohrožením je myšlen tlak z vnějšku. (Eriksen, 2012, str. 133)

Etnická identita je jednou z mnoha stránek toho, jak jedinec vnímá sám sebe. Etnická identita je pro mnohé jedince důležitá i přes to, že jim není přínosná. Existují však různé stupně etnicity. (Eriksen, 2008, str. 322-324)

V dnešním světě využívá politika etnickou klasifikaci k politické legitimizaci. (Eriksen, 2008, str. 329)

„Etnická a skupinová identita může, ale nemusí být intimně prožívanou emocií a sentimentem. V řadě případů její nositelé vědomě a záměrně vytvářejí příležitosti, aby ji mohli deklarovat.“ K projevům jejího vyjádření patří i „cílená účast na životě skupiny a podíl na jejích aktivitách.“ (Bittnerová, 2005, str. 10)

2.4.3 Národní identita

„Identita národní definuje, kým jsme kulturně i politicky. Je chápána jako mnohodimenzionální konstrukt.“ (Hrachovcová, 2013)

Jedinci si plně uvědomují svoji příslušnost k národu. Síla národního uvědomění může mít různé stupně. Národní identita spojuje jedince, kteří sdílejí jazyk, historii, území, zvyky atd. Je důležitou součástí politických cílů. (Hrachovcová, 2013)

Klára Plecítá-Vlachová uvádí, že se tato identita utvářela na území Evropy od doby pádu karolínské říše. Lidé, jež mají společné zákony a politické instituce na stejném území, jsou národem (platí od 15. století). Dnes je národ občasnou společností. Tam, kde lidé pociťovali silnou národní identitu, existovala i silná občanská společnost a naopak. „Občanská společnost – sféra mezi jednotlivcem a státem – nemůže existovat bez národní identity.“ (Hrachovcová, 2013)

Tím, kdo jsou to vlastně Číňané, se zabývá ve své knize *Čína XX. století* (Olomouc, 2001) Ivana Bakešová. Pojem Číňan/ka (*Čung-guo žen*) není chápán ve smyslu národní příslušnosti k Číně. Jak uvádí Ivana Bakešová (2001, str. 4), pokud bychom chtěli tuto národní příslušnost obyvatele Číny vyjádřit, je třeba použít výraz *chan žen* („příslušník národnosti chan“).

2.5 Čína a její obyvatelé

V této kapitole bych ráda zmínila několik informací týkajících se Číny a jejích obyvatel. Jelikož jsou moji respondenti Číňané, kteří migrovali do České republiky, je pro jejich pochopení dobré vědět, jak konkrétně vypadá země jejich původu, jaké kulturní odlišnosti bychom u těchto obyvatel našli i to, jaká náboženství jsou v Číně rozšířena. To vše má svůj odraz v pochopení čínských festivit, kterými se v této práci zabývám.

2.5.1 Informace o Číně

Čína je velmi rozporuplná a zajímavá země. Je plná protikladů, a to z hlediska povrchu, klimatu, obyvatelstva, hospodářství, kultury atd.

Čína čítá 1,347 miliard obyvatel, což tvoří 19,23% obyvatelstva země. Hustota obyvatel činí 140 obyvatel na jeden km². (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013)

Na území Číny žije 91,5 % Chanů (Han, etničtí Číňané), zbylých 8,5 % tvoří dalších 55 etnických skupin. Mezi národnostní menšiny patří například Mandžouvé, Mongolové, Tibetané, Kazaši, Korejci atd. I územní rozrůzněnost a tedy i rozmanitost zvyků se prokázala u výpovědí respondentů, kteří pocházeli z různých oblastí Číny.

Co se týče jazyku Číňanů, mezi úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky patří čínština (mandarínština, standardní mluvená čínština „*pchu-tchung-chua*“), kantonština a různé dialekty. Mongolština je vedle čínštiny oficiálním jazykem v AO Vnitřní Mongolsko, ujurština v AO Xinjianga tibetština v AO Xizang (Tibet). (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2013)

Čínština je jazykem tonálním, přičemž změnou tónu se mění i význam slova.

Čínské písmo vděčí za svůj původ dynastii *Šang* (1765 – 1122 př. n. l.). Za dob této dynastie bylo písmo využíváno k zaznamenávání věštby, prvotním záměrem tedy rozhodně nebyla mluvená řeč. (Kamenarovič, 2001, str. 151)

Kdybychom se bavili o povahových rysech Číňanů, určitě by se každému z nás vybavilo pár typických charakteristik. Adaptabilita, trpělivost, silná vůle, uznávání autorit, schopnost vzájemné pomoci, soudržnost co se společností a především rodiny týče a mnoho dalších rysů čínské povahy, které bychom mohli vyjmenovávat. Většina z nich je skutečně obdivuhodná a zbytkem světa nedocenená. Pocit národní soudržnosti je znatelný mezi Číňany v zahraničí. Komunitám čínských migrantů nedělá přespříliš veliký problém adaptovat se v cizí společnosti, avšak zároveň si stále udržují svoje lidové tradice. (Obuchová, 1999, str. 21)

Během rozhovorů s respondenty jsem ohledně povahových rysů došla ke stejným závěrům.

2.5.2 Náboženství

Pozitivní vztah k náboženství je Číně vlastní. Z hlediska víry se obecně jedná o obnovu a nastolení řádu světa, o snahu vyhnout se chaosu. Tato zásada se samozřejmě odráží i v rodinném způsobu života, v organizaci společnosti, zemědělství atd. (Kamenarovič, 2001, str. 135)

V Číně bychom našli hned několik různých náboženství, avšak my se zaměříme jen na ta nejrozšířenější.

K nejrozšířenějším náboženstvím v Číně patří tzv. „trojí náboženství“.

„Trojím učením“, jak je výraz *San-tiao* překládán, je myšleno „trojí náboženství“. Jedná se o konfucianismus, taoismus a buddhismus. (Kamenarovič, 2001, str. 136)

Tato náboženství jsou jako tři duše v jednom těle. Každé je něčím jiné, avšak dle Kamenaroviče (2001) se v jednom úsloví praví: „Trojí učení je jen jedno.“

Kdybychom chtěli nalézt nějaké slovo, které by v čínštině vystihovalo západní termín konfucianismus, byly by jím nejspíše výrazy *žu* a *žu-tia* (v překladu „konfuciáni“ a „konfucianismus“). (Vávra, Šindelář, 2011, str. 32)

Všeobecně známým zakladatelem konfucianismu je Mudrc všech věků *Kchung fu-c'*, u nás známý pod jménem Konfucius (551-479 př. Kr.). Konfucianismus je tedy spíše filozofickým a etickým učením, nežli náboženstvím, jak jej chápeme v našem evropském pojetí. Organizovanost a řád ve společnosti byl vždy kladen do popředí. Službu bohům konfuciáni nikterak neznevažovali, avšak nebyla jejich prioritou. (Vávra, Šindelář, 2011, str. 33)

O taoismu legenda říká, že jeho zakladatel *Lao-c'* byl Konfuciovým učitelem. (Kamenarovič, 2001, str. 137)

Klíčovou prací taoismu je *Tao te t'ing* (Kniha o tao a ctnosti). Taoismus se od konfucianismu odlišuje pojetím pravé cesty, která znázorňuje základní principy organizace a hierarchie společnosti. Taoismus dává přednost životu přirozenému, bez společenských a především politických pravidel. Civilizace jako taková tuto přirozenost ničí. (Vávra, Šindelář, 2011, str. 39)

Dojít k věcem přirozenou cestou, to je podstatou taoismu. Nechat věci, tak jak jsou, nevyvíjet zbytečný a negativně působící tlak na věci a dění kolem sebe. Taoismus dává přednost principu pasivity. Ovšem nikoliv ve smyslu lenosti, ale ve smyslu nenarušování přirozeného řádu. Snaží se dosáhnout harmonie a vyváženosti protikladu jin a jang přirozenou cestou, o čemž vypovídají tři základní taoistické principy: *tao* (cesta), *te* (ctnost) a *wu wej* (aktivní nečinění).

Buddhismus se postupně šířil z Indie po celé Číně a stal se tak jedním z nevlivnějších náboženství. Buddhismus v Číně lze pokládat za kombinaci mnoha různých původně buddhistických i nebuddhistických tradic. V Číně je datován od 1. století n. l. (Kamenarovič, 2001, str. 138)

Buddhismus v Číně lze rozdělit na tři typy. Prvním typem je buddhismus chanského národa, poté buddhismus baliský (jihočínský) a posledním typem je tibetský buddhismus. Čína čítá zhruba 200 tisíc buddhistických mnichů a přes 1300 chrámů. (China ABC 2013)

Buddhismus se postupně rozdělil na několik škol. Mezi nejznámější patří mahájána (Velký vůz), hínajána (malý vůz), tantrajána či vadžrajána (tantrický buddhismus).

Závěrem lze říci, že je zde zcela jasná tendence k vzájemnému působení a prolínání jednotlivých prvků náboženství. (Kamenarovič, 2001, str. 139)

2.5.3 Číňané za hranicemi své rodné vlasti

V historii čínské emigrace existovalo mnoho faktorů, které Číňanům emigraci velice znesnadňovaly. Mezi jedny takovéto faktory, které jsou dodnes v Číňanech hluboce zakořeněny, patří bezesporu i kult předků a tradiční čínská víra. Jednalo se o velice posvátnou věc, je třeba se o duchy předků starat, jakmile by došlo k zanedbávání, znamenalo by to pro celou rodinu hanbu a neštěstí. Tudíž opuštění domova, znamenalo opuštění hrobů. Tento akt byl pokládán za vyjádření veliké neúcty předkům. (Obuchová, 1999, str. 96)

I přes tyto významné překážky docházelo k emigraci stále častěji. Současní čínští emigranti stále ještě oplývají skrytou touhou po možnosti vrátit se alespoň ještě jednou na místo, odkud pocházejí a uctít tak své předky a duchy mrtvých.

Číňané, kteří žijí za hranicemi Číny, se z hlediska odborné terminologie nazývají „zahraniční Číňané“, neboli v jazyce anglickém „Overseas Chinese“. Čínština, na rozdíl od jazyků evropských, zřetelně rozlišuje stav, kdy mají Číňané ještě občanství čínské (v tomto případě se jedná o tzv. *chua-čchiao*, což jsou v překladu „čínští migranti“) od stavu, kdy již mají občanství země, v níž přebývají. Ti se poté nazývají *chua-žen* (v překladu „čínští lidé“). Pro nás je asi nejjednodušším způsobem, jak tyto dva stavy odlišit, používat označení „Číňané zahraniční“ a „Číňané etničtí“. (Obuchová, 1999, str. 96)

Čínští emigranti sdílejí i přes všechna úskalí, na která při cestě za lepší budoucností narážejí, velice silný pocit soudržnosti, soběstačnosti a snahu pomáhat druhým, stále v sobě nosí ony konfuciánské ctnosti. V nové zemi se v minulosti nepříliš dobře začleňovali do společnosti. V minulosti často zakládali Chinatowns, jakási čínská městečka uvnitř velkého města, které jim bylo tak moc cizí. Avšak tento typ chování už není typický

pro současné emigranty. Dnes jsou tyto čínské čtvrti stále místem tradic a zvyků, které jsou i přes veliký nápor prvků cizí kultury dodržovány. V současnosti se čínští emigranti snaží žít mnohem více rozptýleně, mezi cizími, scházejí se však pravidelně v různých speciálních restauračních zařízeních či v kulturních střediscích, k těmto účelům určeným. (Obuchová, 1999, str. 96)

Hlavním důvodem k emigraci bylo samozřejmě přání mít se lépe, a to jak z hlediska ekonomického, tak i z hlediska zajištění lepších podmínek pro budoucí generaci. Ovšem tento pohádkový sen se ne každému splnil. Dnes jsou čínští emigranti velice různorodou skupinou. Dokázali se přizpůsobit cizím podmínkám a zvyklostem, ba dokonce své zvyky změnit. (Obuchová, 1999, str. 97)

Migrační vlny, lze rozdělit do tří stádií. První migrační vlna se vyznačovala přesunem chanského obyvatelstva, které obývalo vnitrozemí, směrem k pobřeží, kde přebývaly kmeny nechanské. Druhá migrační vlna směřovala na jih a jihovýchod, a to především za účelem práce. Po 2. světové válce nastala vlna třetí. Ta vedla již na všechny kontinenty světa.

Dle tchajwanských údajů se dnes čínští migranti vyskytují na území 136 států světa. Avšak své tradice a svátky si zachovávají stále. Oslavy Svátků jara tak můžeme spatřit i kdekoli ve světě. (Obuchová, 1999, str. 98)

Cesty čínských emigrantů vedly samozřejmě i na americký kontinent, kam připluli v roce 1820. To se ovšem netýkalo prvních dělníků-kuliů, ti se do USA dostali až v roce 1848, konkrétně do města San Franciska. San francisko se čínsky nazývá *Ťiou-t'in-šan* (Stará zlatá hora). Co se týče již zmiňovaných Chinatownů, těch bychom v severoamerických městech napočítali hned dvacet dva. (Obuchová, 1999, str. 102)

Ve Francii se nacházejí Chinatowny tři, konkrétně v Paříži. (Obuchová, 1999, str. 104) USA a Kanada se rozhodně řadí k nejčastějším a nejžádanějším zemím čínské emigrace. Ve městě New Yorku za pouhý rok přibude 30 tisíc čínských migrantů, nutno podotknout, že legálně. Celých pět tisíc čínských migrantů nelegálně. 1 645 472 amerických občanů čínského původu žilo v Americe v roce 1990. Občané čínského původu tvoří celou čtvrtinu obyvatel Vancouveru. Mezi dalšími cílovými zeměmi bychom našli Nový Zéland a Austrálii. Co se Evropy týče, je preferována její střední část. (Obuchová, 1999, str. 104)

Tchajwanské a americké zdroje uvádějí, že se ve světě vyskytuje zhruba 35–40 milionů zahraničních Číňanů. (Obuchová, 1999, str. 106)

Čínská emigrace se skládala z několika skupin. Obchodníci, dělníci, vzdělanci a intelektuálové, pedagogové, jejichž posláním bylo učit v cizí zemi děti čínských migrantů.

Tak by se dala charakterizovat celá škála migrantů do roku 1950. Avšak Číňané dalších generací jsou již často tímto způsobem nevystižitelní. (Obuchová, 1999, str. 106)

2.5.4 Zahraniční Číňané – Organizace a kontakt s vlastní předků

Zahraniční Číňané jsou s místem svého původu stále provázáni. Odchod z vlasti pro ně neznamenaá zpretrháání vazeb s rodným místem. Jejich *ku-siang* (v překladu „stará ves“ tudíž domov) v nich pretrvává navěky. (Obuchová, 1999, str. 108)

Zahraniční Číňané mohou být snadno považováni za problematické, jsou označováni za politicky dominantní, avšak ekonomicky nekvalifikovanou minoritu. Zvláště pak podnikatelská činnost těchto menšin není v cizích zemích často vítána kvůli narušování hostitelské společnosti. (Tjon Sie Fat, 2009, str. 181)

Čínští pracovníci jsou velmi často označováni jako hrozba místních pracovníků.

Na pracovištích působí jako ucelený masivní tým pracovníků, kteří pracují velice tvrdě, téměř neodpočívají. Tudíž jsou mnohem výhodnější a levnější pracovní silou, než pracovníci ostatní. (Tjon Sie Fat, 2009, str. 185)

Jak již bylo řečeno, v Číně jsou tři hlavní náboženské proudy, buddhismus taoismus a konfucianismus. S příchodem do nové země vyvstává pro Číňany otázka, zda se vzdát svého etnického náboženství a přejít na náboženství „místní“, což by jim jistě poskytlo možnost snáze se začlenit do tamní společnosti. Vzdát se svého náboženství však ve většině případů neznamenaá vzdát se své etnické skupiny, právě naopak, tyto komunity mají poté podobu jakési „etnické církve“. Číňané konvertují ke katolicismu, protestantismu a k mnohým dalším, možnost shromažďovat se v okolí svého chrámu a vzájemná podpora je pro ně velmi důležitá. Náboženská komunita nabízí čínským imigrantům pocit zázemí a jistoty, který je pro ně, v období tolika překážek, nesmírně podstatný. (Obuchová, 1999, str. 112)

2.5.5 Čínští migranti v České republice

Československá republika začala s ČLR spolupracovat až po občanské válce v Číně. Konkrétně byla ČLR ze strany Československa uznána 4. října 1949. Docházelo ke stážíím a studijním pobytům Číňanů v ČSR a naopak. Avšak tento stav netrval věčně, vazby byly přerušeny kvůli ideologickým rozporům. V 80. letech byly styky s Čínou obnoveny a docházelo k opětovnému přívalu čínských studentů a stážíistů. O tom, že by se zde Číňané usadili, nebylo vidu ani slechu. Po roce 1989 se však tato myšlenka stala skutečností. Pro Čechy to byl v jistém slova smyslu šok, museli si rychle přivyknout na věci, které jim až doposud byli cizí (na rozdíl od ostatních zemí, které si na tyto nové věci přivykali postupně). (Obuchová, 1999, str. 118)

Důvodů, proč se pro čínské migranty (především obchodníky) stala Česká republika další cílovou zemí, bylo jistě několik. Jedním z nich byl zdejší trh, doposud čínskou nabídkou nedotčený (na rozdíl od ostatních evropských zemí, především Itálie, Španělska a Německa, kde byli obyvatelé nabídkou čínských výrobků již přesyceni). Pro tyto obchodníky skýtal stav českého trhu příležitost k rozvoji dalších služeb. Stačilo mít z domova domluvené dodávky zboží. Tyto skulinky na trhu využívali především rodinné klany, které často vlastnily i další pobočky v jiných zemích. Tyto klany již pociťovaly jistou stabilitu a mohly se tak stát jakousi „bránou“ pro další čínské migranty. Čínští dělníci naopak finanční stabilitu nepociťovali vůbec, často se snažili část vydělaných peněz posílat domů své rodině, ze zbytku se snažili využít, což pro ně nebylo vůbec jednoduché. (Obuchová, 1999, str. 119)

Hlavním důvodem emigrace do České republiky je tedy snaha si ekonomicky polepšit. Číňané již nepřicházejí pouze z jižních oblastí Číny, jak tomu bylo především v minulosti. Přicházejí i z oblastí pobřežních a jiných. Někteří jedinci jsou dokonce vysláni nějakou velkou čínskou firmou, ti jsou pak pokládáni za společensky vyšší zástupce Číny. Mají mnohem větší možnosti a kompetence. Podobně jsou na tom i studenti, kterým peníze na školné a výdaje posílají rodiče z Číny. Ti si zde užívají života a volnosti. Neomezují je žádné veliké závazky, na rozdíl od čínských dělníků a drobných obchodníků, stánkařů. Ty známe především z tržnic, kde se snaží prodávat, jak jen je to možné. Mají totiž nemalé finanční povinnosti, někteří si museli na zdejší pobyt i vypůjčit. Dalším tradičním místem, kde bychom našli čínské migranty, jsou restaurace. Restaurace jsou pro čínské migranty často základnou pro rozvoj dalšího podnikání. (Obuchová, 1999, str. 120)

Významným krokem pro čínské komunity ve světě bylo založení čínské školy. V ČR mají čínské děti na výběr ze dvou variant, mohou chodit do školy české, druhou variantou je nástup do školy čínské (konkrétně do Mezinárodní čínské školy, založené v srpnu 1995).

Z hlediska další organizace na tom nejsou čínské komunity v ČR ještě tak dobře jako například čínské komunity v Maďarsku (bylo zde založeno mnoho krajanských spolků a obchodní komora). (Obuchová, 1999, str. 121)

Čínské migranty bychom v České republice už nenašli pouze v hlavním městě Praze, ale i v Plzni, Brně atd. Své rodinné podniky předávají dalším generacím, což se dá považovat za projev plánovaného dlouhodobějšího usídlení na našem území. (Obuchová, 1999, str. 122)

Po příchodu čínských migrantů do České republiky se často opakuje podobný scénář, snaží se dostat povolení k dlouhodobému pobytu. Aby se k němu dostali co nejrychleji, zakládají firmy, snaží se podnikat. Jejich prvotní nadšení pro češtinu je obdivuhodné. Většina z nich vyhledává učitele češtiny nebo se snaží navštěvovat různé kurzy češtiny. Druhou stranou

mince je však to, že většina z nadšenců nemá na dokončení kurzů finance ani čas. Většinu času tráví prací, a když se jim náhodou poštěstí mít chvíli volno, nezbyvá jim už na naučení tak těžkého a složitého jazyka, jakým čeština jistě je, mnoho sil. (Obuchová, 1999, str. 123-124)

Češi si často myslí, že je za jejich neznalostí našeho jazyka lenost, nepřizpůsobivost či dokonce opovržení naší kulturou. Neberou v potaz kupříkladu diametrální odlišnost obou jazyků a obtíže, kterým čelí Čínská komunita, jejíž jazyk je tak nesmírně vzdálen češtině, narozdíl od menšin hovořících slovanskými jazyky. Také se mnozí cítí být ohroženi přívalem čínské pracovní síly, která je zvyklá na horší podmínky a je také schopna daleko většího pracovního nasazení, nežli pracovníci čeští. Je to obava, kterou mají Češi i z jiných menšin z Východu, opět však nebývá běžně vzato v úvahu, jaké práce jsou Češi ochotni vykonávat, zda (v některých krajních případech) jsou vůbec dostatečně ochotni pracovat. Mnozí mají strach z této velké neznámé, na druhou stranu, o Číňany se zajímá málo který Čech. Jediné, co z čínské kultury většina Čechů zná je možná tak čínský horoskop, čínská kuchyně. (Obuchová, 1999, str. 124)

2.5.6 Čínská menšina v České republice dnes

Číňané žijící v České republice stále ještě pociťují ze strany Čechů jistou nepřívětivost. Tento pocit v Číňanech vyvolává řada skutečností, mezi které patří i obecný nezájem majoritní společnosti o kulturu menšin. Většina příslušníků české společnosti si na základě informací, které tu a tam od někoho/odněkud slyší či si je někde přečtou, vytvoří na čínskou menšinu názor, který nehodlají změnit.

„Z postojů příslušníků čínské komunity je zřejmé, že otevřeně nevyjadřují nesnášenlivost vůči příslušníkům majoritní společnosti nebo příslušníkům jiných etnických menšin a skupin.“ (Jeřábková, 2005, str. 300)

Číňané se nikterak nebrání přátelství s Čechy. Otázkou ale zůstává, zda jsou Češi schopni projevit alespoň náznak otevřenosti vůči cizincům, nemít zbytečné a často neopodstatněné předsudky, chovat se k příslušníkům čínské menšiny přátelsky a tolerantně.

„Číňané považují Čechy za poněkud chladné a nepřipravené navazovat osobní vztahy s cizinci.“ (Jeřábková, 2005, str. 300)

Jak vyplynulo z rozhovorů s respondenty a vcelku vzato je to i patrné pro běžného pozorovatele v prostředí čínských restaurací, Číňané se snaží zdolat jazykovou bariéru a učí se alespoň základním frázím, díky kterým jsou schopni komunikovat v běžných situacích.

Číňané, kteří zde žijí od malička, již s českým jazykem nemívají potíže. Učí se jej ve škole, kde jsou obklopeni českým prostředím. Učí se také porozumět české kultuře, mají české kamarády, tudíž jim nedělá takové problémy integrovat se do české společnosti.

Příslušníci čínské menšiny v České republice také často uvádějí, že pokud se jim podaří navázat přátelství s Čechem, jsou poté majoritní společností mnohem snáze přijímáni.

V současné době v České republice existují různá sdružení a společnosti, které Číňanům umožňují scházet se a udržovat kontakt se svými krajaney. Jednou z těchto organizací je i Krajské sdružení Číňanů žijících v České republice.

Toto sdružení založila v roce 1998 paní Tchang Jün-ling Rusková, česká občanka čínského původu. Paní Rusková žije v České republice 53 let. Svého manžela Jaroslava Ruska, který má český původ, potkala v Číně, když jí bylo 17 let. Odjeli společně do ČR. Zde se také vzali a založili rodinu. Krajské sdružení Číňanů žijících v České republice se rozhodla založit proto, „že se už nemohla dívat na to, jakou jí její krajané dělají v ČR ostudu. Pomohla lidem, kterým bylo ublíženo, spolupracovala s policií a přispěla tak k přerušení různých zločinů.“ (Závodská, 2001, str. 44)

Krajské sdružení Číňanů žijících v České republice si klade za cíl: „pomoc při integrování Číňanů do české společnosti a při vytváření vhodných podmínek pro jejich studium či práci. Dlouhodobě hodlá přispívat k rozvoji vzájemných kulturních, ekonomických, vědeckopedagogických či tělovýchovných kontaktů, napomáhat vzniku různých organizací a spolků sloužících cílům Sdružení.“ (Obuchová, 2001, str. 30-31)

Od roku 1999 poskytuje toto Sdružení svým členům občasník. Dnes se jedná o „dvojtýdeník *Ťie Chua tung-sün* (Česko-čínský zpravodaj). Informuje v něm čtenáře nejen o své činnosti, ale ve stručném přehledu přináší i nejdůležitější události z dění v České republice, informace o české ekonomice, přehled hlavních zpráv z českého tisku, atd. Přetiskuje též důležité zprávy z Číny a ze světa a reklamy čínských podnikatelů působících v ČR.“ (Obuchová, 2001, str. 30-31)

2.6 Čínské festivity

Ve svém výzkumu se snažím zjistit, jaké festivity příslušníci čínské menšiny, kteří zde pobývají, stále udržují a slaví. Také mne zajímá, zda dochází k přejímání nějakých či všech svátků českých. Je proto třeba se o těchto čínských festivitách něco dozvědět Dříve, než se pustím do výčtu a charakteristiky těch nejznámějších čínských festivit, je třeba neopomenout výklad toho, jak Číňané vnímají čas

2.6.1 Čas, jak jej chápou Číňané

„Žádný čínský filosof nechtěl považovat čas za nějaký parametr, poznamenal Marcel Granet.“ (Kamenarovič, 2001, str. 121)

Číňané nevnímají čas jako nějakou linii, která by měla svůj počátek a směřovala k jakémusi konečnému bodu.

Pro nás jsou orientační body, podle nichž určujeme sled událostí, samozřejmostí. Číňané toto nutkání dát času rozměr nikdy nepocítovali. Podle Kamenaroviče (2001, str. 121) bychom nenašli žádné označení číslem ani u jmen čínských panovníků i. Je to z toho důvodu, že čínští panovníci nepřebírali jména svých předchůdců. V čínském světě náleží číslům funkce kvality. To, že je nějakým věcem přiřazeno stejné číslo, nevypovídá v první řadě o kvantitě, ale o jistém systému hodnot, které jsou mu předurčeny.

Kamenarovič (2001, str. 122) dále ve své knize pojednává o tom, jak Číňané k času přistupují. Podle jeho slov Číňané nevnímají čas lineárně, ale ani se nikterak nezabývají jeho počítáním. Nástup nové dynastie vždy znamenal počátek, avšak čas předchozí nebyl rušen. „Po vzoru opakujících se ročních období se čas pojímá v cyklech a měří se ve zlomcích šedesáti let, přičemž tyto cykly není nutno číslovat nebo identifikovat ve vztahu k ostatním o nic více než jednotlivá jara či jednotlivé podzimy.“

O čínském kalendáři bychom mohli psát donekonečna. Zmíním proto, je pár základních informací, které jsou pro pochopení festivit podstatné. Kamenarovič (2001, str. 123 – 129) definuje čínský kalendář jako kalendář lunisolární. „Každý měsíc se dělí na tři dekády a zároveň se každý rok dělí na dvanáct lunisolárních měsíců, které mají 29 („krátký měsíc“), nebo 30 dní („dlouhý měsíc“), a na dvacet čtyři přibližně patnáctidenních období, jež jsou stanoveny podle postavení Slunce ve dvanácti úsecích zvěrokruhu.“ Kamenarovič také podotýká, že postupem času byl tradiční rolnický kalendář upozaděn kalendářem západního vzoru, avšak ani v jednom z nich bychom v Číně nenalezli názvy měsíců či čínská jména.

Jak vyplynulo i z výpovědí respondentů, dnes již Číňané čas počítají, a to velmi přesně. Co však zbylo z tradičního smýšlení o čase je ona cyklicita, která se projevuje především v oslavě Nového roku (neboli Svátků jara), kdy Číňané cítí nutnost tento svátek oslavit a uzavřít tím jeden cyklus a otevřít nový. Kdyby se toto uzavření neuskutečnilo, nebylo by to dle respondentů šťastné.

2.6.2 Symbolika čínských čísel

V této kapitole bych se ráda zmínilo o tom, jakou roli hrají v životě Číňanů čísla a jejich významy. Rozhodla jsem se o této unikátnosti zmínit proto, že prostupuje každodenní činnosti

života Číňanů, jejich rozhodnutí atd. Obecně jsou známé významy čínských čísel 4 a 8. Číslo 4 je v Číně velice neoblíbené, je totiž homonymní s čínským výrazem pro smrt. Číňané se mu v běžném životě snaží za každou cenu vyhnout. Naopak číslo 8 je pro Číňany šťastným číslem, význam opět vychází z podobnosti ve výslovnosti s výrazem pro bohatství. Číslo 8 je tak v Číně velice populární. Číslo 9 značí dlouhověkost.

V empirické části mé práce se k tematice symboliky čísel opět vracím a na základě vypovědí respondentů, kteří významy čísel zmiňovali hojně, jsem učinila závěry. Také se mi od respondentů podařily zjistit (z hlediska významu čísel) informace, které jsou velmi zajímavé a obohacující (viz kapitola o aspektech, které respondenti ve svých výpovědích zdůrazňovali).

2.6.3 Nejvýznamnější čínské festivity

- ***Festivity veřejného charakteru (výroční festivity)***

Mezi tři nejvýznamnější čínské festivity patří Svátky jara (oslavy čínského nového roku), Svátek dračích člunů a Svátek středu podzimu. Avšak svátků je mnohem více. Číňané mají svátky rádi, skrze ně se mohou očistit a usmířit se silami světa. Svátky v dnešní podobě jsou výsledkem spojení prvků rolnických lidových slavností s prvky náboženskými, především s taoismem a buddhismem. (Kamenarovič, 2001, str. 144)

Státem uznávanými svátky jsou v Číně Nový rok (1. leden - volný den), Svátky jara (Nový rok podle lunárního kalendáře - třídní volno), Mezinárodní den žen (8. března), Svátek stromu (12. března), Svátek práce (1. květen - volný den), Svátek mládí (4. květen), Mezinárodní den dětí (1. června), Den Čínské lidové osvobozené armády (1. srpna - výročí jejího založení), Den učitelů (10. září) a Státní svátek (1. října - dvoudenní volno). (Chinaembassy, 2013)

Nový rok/ Svátky jara – Čhun-ťie

Tuto slavnost předchází mnoho sešlostí a rituálů (např. obětování pokrmů bohům domácího krbu). Používání petard a bubnů slouží mimo jiné k zahnání duchů. (Kamenarovič, 2001, str. 145)

Oslavy mají zajistit prosperitu a štěstí v roce nadcházejícím. Číňané věří, že bohové domácích krbů vstoupí na Nebesa a předají Nefritovému císaři zprávu o uplynulém roce. Lidé na jejich počest pálí papírové peníze. Rty domácího boha pokrývají vrstvou cukru, aby předával jen dobré zprávy. Staré legendy se zmiňují o stvoření *Nien* (v čínštině *nien* znamená

„rok“), které obyvatelům hrozilo tím, že je pohltí. Legendy praví, že mělo protáhlou hlavu, ostrý roh a bylo velmi divoké. Po celý rok žilo v hlouby oceánů, avšak s příchodem nového roku, vydalo se toto stvoření na břehy, kde drancovalo vesnice a požíralo dobytek. Vesničané se ho tak báli, že se vždy ukrývali v horách. Až jednoho dne starý muž nad zvířetem vyzrál a za pomoci hlasitých zvuků, ohně a červené barvy jej zahnal. Tento zvyk se opakoval každý rok. Je tomu tak dodnes. Nový rok je spojován s červenou barvou, která znamená štěstí. V ulicích je slyšet plno petard, které zahánějí tvora pryč.

Čínský kalendář je v úzkém spojení s tradiční čínskou astrologií, proto je každý rok reprezentován jedním z dvanácti zvířat čínského zvěrokruhu. (World Trade Press, 2013)

Součástí oslav je spousta obřadů. Číňané navštěvují chrámy, oblékají si nové šaty, je třeba splatit všechny dluhy, uklidit celou domácnost, navštívit příbuzné a přátele a připravit pro ně dárky. V tyto dny Číňané rozmísťují dekorace červené barvy (červené lampióny, praporky atd.). Na Nový rok se sejde celá rodina a společně hoduji. Podávají se kuřata, kachny, ryby a především ovoce a sladkosti. Na severu Číny se konzumují knedlíčky *tiao-c'*, toto slovo zní v čínštině stejně jako slovo společně, tudíž je jistou symbolikou šťastné rodiny, která je pohromadě.

Na jihu Číny lidé na Nový rok jedí sladký novoroční koláč *nien-kae*. Ten je symbolem pro šťastné vykročení do Nového roku (v čínštině slovo „koláč“ a „vykročit kupředu“ mají stejný zvuk slova „*kae*“). S odbitím půlnoci Číňané zapalují petardy, které mimochodem vynalezli. Avšak předtím, než vyjdou do ulic sledovat osvětlenou oblohu, je třeba otevřít dveře a zhasnout v domě světla, aby vyhnali všechny zbytky minulého roku.

Oslavy pokračují první den nového roku chutnými jídly z mořských plodů, zeleniny a nudlí. Zelenina jako bambusové výhonky, lotos a ginkgo jsou obzvláště důležité, v následujícím roce totiž přinesou bohatství a štěstí. Ještě před hostinou jdou Číňané pozdravit své sousedy a příbuzné, někteří zapalují vonné tyčinky a uctívají své předky v chrámech. Na ulici sledují tanečníky v barevných kostýmech a jejich slavný lví tanec. Pokud nechcete přivolat smůlu, měli byste se v tento den vyhnout některým činnostem. Nezametejte podlahu, nepoužívejte nůžky a nemyjte si vlasy. Rozhodně byste neměli dělat něco, čím byste druhým přivodili pláč. (World Trade Press, 2013)

Svátek lampiónů - *Jüan-siao-t'ie*

Oslavy nového roku pokračují až do patnáctého dne prvního lunárního měsíce, kdy se ke slovu dostává svátek lampiónů. Lampióny jsou rozvěšeny u vchodů do domů,

chrámů a visí i v ulicích. Osmnáctý den jsou pak sundány. To vše doprovází velkolepé oslavy, plné hodování a radosti. (Kamenarovič, 2001, str. 145)

Během Svátku lampionů se v Číně podává speciální pokrm zvaný *jüan-siao*. Tedy abychom byli přesní, knedlíčky *jüan-siao* se podávají na severu Číny. Na jihu Číny se podávají *tchang-jüan*. O původu názvu tohoto pokrmu se traduje mnoho historek. Nejznámější říká, že podle legendy, za dynastie *Chan*, žila dvorní dáma jménem *Jüan-siao*. Bylo jí velice smutno po rodičích, ale nemohla opustit zdi paláce. Proto často plakala a pomýšlena na nejhorší. Ministr znal důvod jejího trápení a nabídl jí pomoc. *Jüan-siao* měla uvařit co nejvíce *tchang-jüan*, které byly její specialitou a uctít jimi boha patnáctý den prvního měsíce čínského kalendáře. *Jüan-siao* tak učinila. Císař byl natolik spokojený a nadšený, že dovolil *Jüan-siao*, aby se shledala s rodiči. *Tchang-jüan* byly pojmenovány podle *Jüan-siao* a patnáctý den prvního měsíce čínského kalendáře byl nazván *Jüan-siao* svátkem (Svátkem lampionů).

Jüan-siao znamená první večer, kdy je Měsíc kulatý.

Ať se jedná o *jüan-siao* na severu či o *tchang-jüan* na jihu Číny, obojí je stejné charakteristiky. Jedná se o kulaté knedlíčky s náplní. Knedlíčky jsou dělány z lepkavé rýžové mouky. Náplní se mohou knedlíčky lišit. Na severu Číny upřednostňují slané *jüan-siao*, na jihu zase sladké *tchang-jüan*. Pro všechny Číňany má však tento pokrm stejný význam, jedná se o symbol rodinné pospolitosti.

Svátek poloviny jara

Druhý den druhého měsíce připadá na Slavnost jarního draka. Draci tak procitnou ze spánku a vyplouvají na Nebesa, aby na zem přinesli životodárnou vláhu. (Kamenarovič, 2001, str. 145)

Mezinárodní den žen

Tento svátek se slaví 8. března. Oslavuje se především odvaha a úspěch žen v prosazování rovnosti a spravedlnosti po celém světě. Pro Číňanky je to skutečně úžasné příležitost, při které nemusejí vykonávat žádné domácí práce, ale také jsou odměněny v práci půldenní dovolenou.

Svátek čistoty a jasu – Čching-ming-t'ie

„Na začátku třetího měsíce, patnáct dní po jarní rovnodennosti, se koná Svátek čistoty a jasu, což je den čištění hrobů a mohyl.“ (Kamenarovič, 2001, str. 145)

Tento svátek je na památku duchů předků a mrtvých. Jedná se o tisíciletou tradici, kdy se blízcí starají o hroby zemřelých. Jsou to takové „čínské dušičky“. Někdy na hroby pokládají studené pokrmy bez chuti, aby nelákaly okolí. Také se pálí vonné tyčinky a falešné papírové peníze. V některých částech země pouštějí lidé na oslavu draky všech možných barev. V noci k nim poté připojí lucerničky, aby mohly zářit na hvězdné obloze. (World Trade Press, 2013)

Svátek práce

Svátek se slaví 1. května. Většina lidí tráví volno návštěvou historických míst nebo v zábavních centrech. Svátek je zahájen slavnostním ceremoniálem na náměstí Nebeského klidu. Pro mnoho párů je právě tento den příležitostí k tomu, aby vstoupili do svazku manželského při skupinovém obřadu. Některých obřadů se může zúčastnit až sto párů najednou.

Čínský den mládí

Na 4. května připadají oslavy tohoto svátku čínských studentů a mladých lidí, kteří hrdě bojovali proti nadvládě imperialismu. Studentům je v tento den uděleno volno, aby mohli navštívit různé speciální programy a akce, které tuto historickou událost oslavují.

Svátek dračích člunů – *Tuan-wu-t'ie*

Svátek dračích člunů je jedním ze tří hlavních čínských svátků, je to typický letní festival, kde se závodí ve dračích člunech. Slaví se pátý den pátého měsíce. Tento svátek má svůj původ již v dávných dobách, kdy se v tomto období slavila sklizeň pšenice. Dle jiné tradice je tento svátek spojován s vlasteneckým básníkem *Čchü Jüanem*, který žil ve 3. století př. n. l. Byl velice moudrý a lidé jej měli rádi.

Chtěl panovníka varovat před korupcí a lstivými odpůrci země. Proto s kamenem na své hrudi skočil do řeky *Mi-luo*, čímž jeho život vyhasl. Stalo se tak právě onoho pátého dne pátého lunárního měsíce. Aby lidé zabránili rybám okusovat tělo jejich milovaného básníka, nasedli na dračí čluny, bubnovali, zpívali a při tom do vody házeli rybám bambusové trubky naplněné lepkavou rýží. (World Trade Press, 2013)

Z těchto trubek se časem vyvinuly rýžové taštičky *cung-c'*. Jedná se o ochucenou lepkavou rýži *nuo-mi*, která se balí do rákosových nebo bambusových listů. Mají podobu trojhránku. *Cung-c'* mají různou náplň. Mohou být slané, ty preferují na jihu Číny. Jako náplň nejčastěji

používají vepřové maso se speciálním sušeným zelím. Na severu Číny dělají spíše sladké *cung-c'*. Náplní je pak směs *chung-cao*, neboli čínské datle jujuba a ořechů.

Mimo jiné se v tento den pojídají i solená kachní vejce a popíjí se alkohol plný léčivých bylinek. Festival dračích lodí je hlavní sportovní akcí v zemi. Týmy, složené ze silných mužů a žen, soutěží v řadě kategorií. Co začalo jako tradiční oslava básníka *Čchü Jüana*, stalo se mezinárodní událostí, která přitahuje diváky i závodníky z celého světa. (World Trade Press, 2013)

Den dětí se slaví 1. června. Podporuje blaho dětí. Děti navštěvují různé přehlídky a historické památky, také dostávají dárky.

Následuje **Den Čínské lidové osvobozené armády**. Ten je slaven 1. srpna. Samotný název tohoto svátku vypovídá i o tom, proč je tento den významný. Výročí Čínské lidové osvobozené armády se slaví každý rok za doprovodu masivní vojenské přehlídky, která se koná na náměstí Nebeského klidu v Pekingu. Podobný průvod se odehrává i v Hong Kongu a v dalších oblastech Číny. Této přehlídce se účastní i řada čínských vůdců.

Svátek středu podzimu/Svátek Měsíce – Čung-čchiou-t'ie

Tento svátek je také jedním z velké trojice svátků hlavních. Koná se patnáctý den osmého lunisolárního měsíce. Je to populární oslava hojnosti a pospolitosti. V dávných dobách lidé vzdávali hold Měsíci v úplňku a společně v rodinném kruhu oslavovali letní úrodu. Úplněk značí rodinný kruh, také se podávají měsíční koláčky s nápisy pro štěstí. Měsíční koláčky mohou mít různé náplně, avšak nejčastějším typem jsou koláčky s masovou náplní. Také mají různé velikosti a různé zdobné motivy. V Číně se měsíční koláčky prodávají v dárkových kovových krabičkách po několika kusech. Rozhodně se nejedná o levnou záležitost. V některých částech Číny se ještě prodávají koláčky i po jednom kuse. Měsíční koláčky se pak dávají darem rodině a příbuzným. Kromě tradičních měsíčních koláčků se během Svátku středu podzimu na jihu Číny podává i *tien-ping*. Jedná se o čínské rolky, které vypadají jako tortilla. Plní se většinou masem a zeleninou.

Měsíc má pro Číňany hluboký význam, považují jej za něco krásného. Je často předmětem poezie.

Původ tohoto svátku je nejspíše svázán s časem sklizně, s dožínkami. Některé legendy vyprávějí o vlastenci *Ču Jüan-čangovi*, který učinil přítrž nadvládě mongolské dynastie *Jüan* ve 14. století. Ten tehdy využil zvyku obdarovávání se měsíčními koláčky o tomto svátku.

Plán povstání proti dynastii *Jüan* tak chytře ukryl v měsíčních koláčcích, které nechal roznést mezi ostatní. Povstání se jim podařilo.

Kromě již zmíněných měsíčních koláčků se také pojídají i jiné kulaté potraviny, pomeranče, pomela, hrozny aj. Na severu Číny je zvykem nabízet hrušky, jablka, hroznové víno, zelené sójové boby a melouny, zatímco na jihu se jedí spíše grapefruity, banány, arašídy a lotosový kořen. Po společné hostině členové rodiny obdivují krásu Měsíce a dětem prarodiče vyprávějí příběh o Měsíci. Těchto příběhů je mnoho, nejznámějším je však příběh o *Čchang E*. Ta byla nádhernou ženou *Chou I*, lukostřelce u císařského dvora. Jedna legenda říká, že byla na Měsíc vykázána bohyní za to, že vypila elixír nesmrtelnosti. *Chou I* tento elixír získal od bohyně za to, že jako schopný lukostřelec sestřelil devět z deseti Sluncí, která sužovala obyvatele žárem.

V jiné verzi se vypráví o tom, že manželé byli elixírem odměněni za své dobré srdce. *Čchang E* se napila elixíru jako první, ale když podávala lahvičku svému muži, spadla na zem a rozbila se. Jak *Čchang E* stoupala, zůstala „jen“ na Měsíci, aby byla své lásce co nejbliže.

(Liu Lian, 2013)

Svátek dvou sedmiček – *Čchi čchiao t'ie*

Tento svátek obvykle připadá na měsíc srpen. Jedná se o tradiční oslavu lásky. Svátek vznikl z legendy o dvou propojených srdcích.

Niou Lang byl pasáček krav, který se zamiloval do *Č'-Nü*, ta byla nebeskou vílou. Zamilovali se do sebe, ale jejich láska nebyla možná, protože každý patřil do jiného světa. *Č'-Nü* proto byla vzata zpátky do nebe. Avšak její milovaný se snažil získat ji zpět. Aby se nemohli opět shledat, vytvořila matka *Č'-Nü* Mléčnou dráhu. Milenci tak byli navěky odděleni. Nakonec jim bylo povoleno sejít se jednou za rok, a to právě sedmý den sedmého lunárního měsíce.

Slaví se podobně jako svátek svatého Valentýna. Je to doba, kdy se manželé obdarují květinami a čokoládou. Na venkově dívky, které hledají lásku, nabízejí ovoce s obrázkem *Č'-Nü* a doufají, že najdou pravou lásku. Ovšem tato tradice pomalu zaniká.

Státní svátek

V den státního svátku (1. říjen) mají lidé volno. Oslavuje se založení Čínské lidové republiky Mao Ce-tungem, které se konalo 1. října 1949. Slavnosti probíhají na všech ulicích. Slavnost začíná vyvěšením rudé vlajky v několika klíčových oblastech po celé zemi a ve zvláštních administrativních oblastech, jako je Hong Kong a Macao. Mezi další

aktivity patří průvody, večírky. Lidé si užívají slavnostní atmosféru a přehlídky ohňostrojů. (World Trade Press, 2013)

Svátek dvou devítek – Čchung jang t'ie

Tento svátek se slaví devátý den devátého měsíce (devět je číslo pro *jang*).

„Lidé stoupají do hor a tradičně se v horách stravují“. (Kamenarovič, 2001, str. 146)

Je to svátek spojený s únikem před nebezpečím, lidé proto podnikají horské túry, navštěvují hroby svých předků a pijí chryzantémové víno. Legenda vypráví o chlapci jménem *Cheng t'ing*, který byl schopen zahnat démona, díky radě, jež získal od starého taoistického mnicha. Chlapec tedy řekl lidem, aby se ukryli v horách. Mezitím pomocí chryzantémového vína přemohl zlého démona a zahnal ho. Aby lidé zahnali zlo, pijí v tento den chryzantémové víno a dívky nosí krásné květy chryzantémy ve vlasech. (World Trade Press, 2013)

Vánoce

V Číně Vánoce nejsou náboženským svátkem ani typicky čínským svátkem. Avšak kvůli značnému přílivu turistů a cizinců se Vánoce v Číně stávají svátkem komerčním. Tudíž i v Číně již můžete zažít vánoční atmosféru.

Silvestr

Vlivem pronikání západních prvků do čínského prostředí, slaví Číňané tento svátek stejně jako my. Přátelé se společně veselí. Ačkoliv pro Číňany nemá tento svátek stejný význam, jako pro nás Evropany, je Silvestr stále příležitostí k oslavám. Často se v duchu slavnosti pořádají různé večírky a oslavy. Někteří slaví tento svátek doma s rodinou, kde se podávají lahodné pokrmy.

- ***Festivity soukromé povahy (rodinné festivity)***

Narozeniny

Narozeniny nemají v Číně takový význam jako u nás. Za prvé jsou čínské oslavy nákladné, takže spíše než na každoroční oslavu narozenin, Číňané šetří a vynakládají jmění na oslavy důležitých životních událostí, na narození dítěte, svatbu či pohřeb.

Narození je první velkou událostí v životě Číňanů. Proto jej provází spousta rituálů a obřadů, slaví se třetí den po narození, následuje oslava dosažení měsíce života a poté rok života. Tímto však oslavy na dlouhou dobu končí.

Pro čínskou kulturu je příznačná úcta k předkům a k nejstarším členům rodiny. Mladí jim mají poskytovat veškerou potřebnou péči. Větší oslavy tak začínají v šedesáti letech. Hosté jsou pozváni na hostinu a nosí oslavenci vzácné dary. (Cormack, 2013)

Dary se liší většinou podle věku oslavence. Starším sedmdesáti let se dává nefritový váleček. V Číně je nefrit spojován s kouzelnou mocí, tělu dodává sílu. Ženy dostávají lilie, protože jsou to rostliny, které odhánějí chmurné vzpomínky a přináší do rodiny blahobyt (někdy se říká, že do rodiny přináší syny). Vyobrazení Víly *Ma-gu* je také častým darem. Ta přináší štěstí. Na hostině se také obvykle podávají tzv. dlouhé nudle, které symbolizují dlouhověkost. V dnešní době se začínají narozeniny slavit i dříve. Čím dál častěji jsou i dorty, které oslavenci běžně dostávají v západním světě. Stejně tak mladí lidé častěji slaví své narozeniny v okruhu svých nejbližších nebo si vyjdou na večeři s přáteli.

Jmeniny

Číňané jmeniny neslaví. V čínském kalendáři nenajdete čínská jména ani názvy měsíců. Vše vyplývá z originality čínských jmen. Ta jsou čínských dětem vybírána rodiči ještě před narozením. Číňané si velice potrpí na jedinečnost a význam jména, které pro svého potomka vyberou. Má naplňovat jejich očekávání a přinést potomkovi štěstí v jeho životě.

Z výpovědí respondentů se mi podařilo vyvodit zajímavé závěry ohledně toho, zda Číňané slaví jmeniny v České republice. Závěry, které z informací vyplývají, zmíním v empirické části této práce.

Svatba

Sňatek v Číně je velice důležitou životní událostí, která má dvě části. První jsou zasnuby. Ty obsahují několik rituálních postupů, které je třeba dodržet. Kamenarovič (2001, str. 132) ve své knize uvádí, že dříve si rodiny najímali tzv. dohazovačky. Dohazovačky přednášely přání rodin a naléhaly především na rodinu dívky, aby k sňatku svolila. Pro dohazovačky byl podstatný ekonomický status rodiny. Dohazovačka byla s ekonomickou situací rodin obeznámena, tudíž věděla, jakou rodinu může sblížit s kterou tak, aby nikdo neztratil tvář.

Respondenti mi během rozhovorů potvrdili, že dohazovačky v Číně stále ještě fungují, avšak již zasahují do zasnub a seznámení mnohem méně.

Po seznámení rodin následovala řada kroků, díky nimž měly rodiče zjistit, zda si jsou partneři souzeni. Za pomoci astrologie se zjišťovala budoucnost páru. Dříve dívkám nebylo umožněno navštívit svého budoucího manžela dříve, než byly všechny rituální praktiky vykonány a k sňatku svoleno. Dnes je tomu už jinak. Dívky často navštěvují své nastávající za doprovodu rodičů. Rodiny si poté rituálně vyměňují dary, čímž potvrzují dohodu mezi snoubenci. Rodiče ženicha posílají do domu nevěsty dary, jako jsou květiny, pudr,

šperky, sladkosti a čaje. Jsou nevěstě předány v červené krabičce, kde je spolu s dary i datum svatby ženicha a nevěsty. Bývalo zvykem posílat nevěstě také speciální koláčky *lungfeng-ping* – koláčky draka a fénixe, víno, dvě živé husy atd. Nevěstě se dary posílají vždy v páru. (Cormack, 2013)

Určit správné datum svatby je také velice stěžejní záležitostí. Co se týče výzdoby, nejhojněji je používána červená barva, ta totiž znamená štěstí. I svatební úbor nevěsty býval červený, dnes ale převažují bílé svatební šaty dle světového vzoru. Svatba začíná tím, že nevěsta dorazí do ženichova domu. Poté následuje řada rituálních obřadů a klanění se předkům i žijícím členům rodiny. Vzájemným přípítkem pár stvrdí sňatek (někdy si ustříhnou pramínek vlasů a na památku si jej uschovají). Dříve hostina trvala i několik dní. Dnes je hostina stále vrcholem svatby, avšak po jídle odchází novomanželé do svatební komnaty. (China ABC, 2013)

Pohřeb

Smrt člena rodiny doprovází mnoho obřadů. Je vybrán rituální oděv, ve kterém je dotyčný pohřben. Rodinní příslušníci nosí jednoduchý bílý oděv. Smuteční obřady mohou trvat týdny. Pro zesnulého se vyrábějí různé předměty, které by mohl na onom světě potřebovat, vše z papíru.

„Místo pro hrob se vybírá podle geomantických kritérií a s přihlédnutím k systému *jin-jang* a pěti prvků“. (Kamenarovič, 2001, str. 132-133)

Jako výraz smutku se u domu vztyčí bílý prapor. V blízkosti těla se nesmějí ponechat žádná zrcadla a sošky bohů se pokrývají rudou barvou.

Příslušníci rodiny se musejí vzdát jakýchkoliv šperků a vyvarovat se rudé barvy. Do úst mrtvého je vložena rýže, tělo je řádně omyto, oblečeno v rituální šat a uloženo do rakve. Ta zůstává otevřena, aby mohla duše bez problémů opustit tělo. Tělo bývá po celou dobu střeženo. Po obřadech se rakev přiklopí víkem, což symbolizuje oddělení mrtvého od živých. Přitom musejí lidé odvracet zrak, jinak by jim pohled na zavírání rakve mohl přinést neštěstí. Rakev je pak odnesena z domu. Po celý čas obřadů jsou odřikávány modlitby za zesnulého. Společně s rakví je pohřbeno i jídlo a šaty. Na vztyčenou pamětní desku je napsáno jméno zesnulého. Rodina si ji poté odveze a umístí na rodinný oltář, kde jsou desky pěti generací rodu. Před oltářem se Číňané alespoň jednou denně ukloní, čímž uctí duchy předků. Umísťují se zde také vonné tyčinky a vykuřovadla. Rituály jsou tak symbolem pokračování života. Pohřeb obvykle trvá tři nebo čtyři dny (podle finančních prostředků rodiny). Nikdo nemluví o smrti ani nedochází ke kondolenci. (Hill, 2013)

3 Praktická část

3.1 Empirický výzkum

3.1.1 Téma empirického výzkumu

Tématem mého výzkumu jsou festivity čínské menšiny na území České republiky. Cílem výzkumu je zjistit, jaký význam čínští migranti festivitám slaveným v České republice přiřkládají. Dále budu zjišťovat, jaký je vztah čínských migrantů žijících v České republice k festivitám čínským a českým. Bude mne zajímat, jaké festivity čínští migranti slavili v Číně, ale také jaké festivity slaví v České republice. Také mne bude zajímat, jakou roli hrají festivity v otázce identity čínské menšiny v České republice. Zda pobyt a slavení festivit v České republice nějakým způsobem působí na jejich identitu etnickou a národní.

3.1.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumný problém, kterým se budu ve své práci zabývat je: Význam festivit v životě čínské menšiny na území České republiky.

Výzkumné otázky pak vypadají následně:

- 1) Jaká je aktuální skladba festivit čínských migrantů na území České republiky.
- 2) Jaká je podoba slavených festivit, zda dochází k jejich transformaci (zda se v nich prolínají čínské a české kulturní prvky).
- 3) Jakou mají festivity funkci:
 - a) z hlediska integrace čínských migrantů do české společnosti
 - b) při udržování a posilování jejich etnické identity
 - c) při udržování vazeb s rodinou (respektive se zemí původu).

3.1.3 Strategie výzkumu

Jako výzkumnou strategii jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu, která je podle mě pro zvolené téma nejvhodnější. Právě kvalitativní metoda mi umožní získat velké množství informací od malého vzorku respondentů. Budu moci získat „integrováný pohled na předmět studie“ (Hendl, 2005, str. 52)

3.1.4 Techniky sběru dat

Jako techniku sběru dat jsem se rozhodla použít rozhovory, které mi nejlépe pomohou získat potřebné informace. Rozhovor je jako technika sběru dat pro kvalitativní výzkum typický. Pro svůj výzkum konkrétně použiji polostrukturované rozhovory. Díky nim získám

komplexnější informace o celém problému. Připravím si seznam otázek či témat (návod k rozhovoru), přičemž jejich pořadí nebude striktně dodržováno. Tento seznam však zajistí, že neopomenu žádné téma, které je pro mne důležité. Díky tomu, že struktura rozhovoru není pevně daná, může tazatel přizpůsobit otázky situaci. (Hendl, 2005, str. 174)

Avšak otázky musejí být kladeny správně, jinak by respondent nemusel správně pochopit, na co se ho vlastně ptáme. Tazatel by poté nezískal informačně hodnotné odpovědi. Podle Hendla, 2005, str. 171) má být tazatel v průběhu rozhovoru neutrální, ale je nutné stále respondenta motivovat k dalším odpovědím.

Aby proběhl rozhovor správně, tazatel musí při dotazování zachovat určitou etiku výzkumu. Před započatím rozhovoru je třeba respondenta o výzkumu a tématu řádně informovat. Respondent musí tazateli odsouhlasit záznam rozhovoru a následné zpracování informací v rámci výzkumu. Tazatel musí být shovívavý, trpělivý a měl by se přizpůsobit respondentovi. Diktafon by měl být umístěn na viditelném místě. Je třeba být připraven se na situaci, kdy respondent/ka odmítne pořizování nahrávky. V tomto případě si pořídím důkladné poznámky, které poté přepíši. Budu se snažit, aby se respondenti necítili nikterak nepříjemně. Je třeba navodit příjemnou, přátelskou atmosféru, která nebude respondentům bránit se při odpovědích více otevřít. Rozhovory jsem se rozhodla k práci nepřiložit, neboť obsahují citlivé informace. Někteří respondenti zdůrazňovali, že si nepřejí, aby k nahrávkám měli přístup jiní lidé. Proto jsou nahrávky uschovány na bezpečném místě, které je chráněné heslem.

3.1.5 Průběh rozhovoru

Rozhovory probíhaly většinou v češtině, v angličtině a pouze jeden částečně v čínštině. Nemám potřebné zkušenosti s čínským jazykem, což by se mohlo projevit na špatném pochopení odpovědí respondentů. Proto jsem se jakožto začínající student čínského jazyka, rozhodla o pomoc s překladem požádat zkušenou magistru Veroniku Teryngerovou. Části rozhovoru, který proběhl v čínštině, jsme tedy důkladně přeložily. Všechny rozhovory byly poté transkribovány. Paní profesorka mi samozřejmě pomáhala i v rámci rozhovoru, který proběhl v čínštině.

Na začátku jsem měla obavy z používání diktafonu. Konkrétně z toho, že s nahráváním nebudou čínští respondenti souhlasit. Avšak ani jeden z respondentů neměl s nahráváním problém. Všichni mi ochotně poskytli informovaný souhlas. Původní čas, stanovený pro rozhovor byl 30 – 40 minut. Ve skutečnosti rozhovory vždy zabraly mnohem více času. Průměrně rozhovor zabral jednu hodinu.

Byla jsem velice mile překvapena z toho, že respondenti nebyli ani po hodině rozhovoru unaveni. Po celou dobu jsem z nich cítila zájem a snahu co nejpřesněji odpovědět na kladené otázky. Poskytovali mi dostatek informací, aniž bych je musela nabádat nebo se snažit získat alespoň nějakou odpověď.

3.1.6 Výběr vzorku respondentů a prostředí výzkumu

Ve své práci zkoumám skupinu čínských migrantů, kteří žijí na území České republiky. Proniknout do tak uzavřené společnosti, jakou čínská společnost je, není snadné. Sběr dat probíhal od začátku dubna 2013 do konce května 2013. Pro výběr vzorku jsem zvolila metodu „sněhové koule“, při níž se na původní vzorek nabalují další a další respondenti. Mými gatekeepery byli sinolog Martin Kříž a Mgr. Veronika Teryngerová. Pomohli mi, abych se dostala do prostředí čínské menšiny v České republice, což nebývá lehký úkol. Poté jsem se dostávala k dalším respondentům na základě doporučení dotazovaného respondenta. Prostředí rozhovorů bylo většinou vybráno tak, aby vyhovovalo respondentovi a aby bylo místo pokud možno klidné a příjemné. Ve většině případů se jednalo o kavárnu, kancelář dotazovaného či o jiný typ pracoviště. Výjimkou byl jeden rozhovor, který proběhl u respondentky doma.

3.1.7 Charakteristika respondentů

Mými respondenty jsou příslušníci čínské menšiny, kteří žijí v České republice delší dobu (déle, než rok). Sehnat respondenty čínského původu nebylo lehké. S několika respondenty jsem se domluvila na schůzce, tu mi ale poté odřekli z různých důvodů (nemoc, příliš práce atd.) Proto mojí skupinu respondentů tvoří pět příslušníků čínské menšiny, z nichž většina pobývá v hlavním městě Praze, ostatní pobývají v jiných městech v ČR.

Respondenti v České republice pobývají od pěti do dvaceti let. Důvodem příchodu do ČR je většinou práce či rodina. Na výpovědích respondentů byla délka pobytu v ČR znát. Jednak Číňané, kteří zde pobývají cca deset let, se domluví česky, další výraznou odlišností jsou poté české prvky, které respondenti zahrnovali do slavení svátků čínských, v neposlední řadě četnost slavení svátků českých. Rozhovory byly anonymní, proto jsem respondentům přiřadila pseudonymy, s nimiž jsem v rámci celého výzkumu pracovala.

Respondent A - Aneta

Anetin věk je 39 let. Pochází z *Čchung-čchingu* v provincii *S'-čchuan* v Číně. Žije v České republice již pět let. Českou republiku, a především Prahu, však navštívila mnohem dříve. Účelem její první návštěvy Prahy bylo poznání památek a místních krás. Za nedlouho se však do České republiky vrátila kvůli práci. Byla zde otevřena pobočka firmy, ve které pracovala,

tudíž do Čech přijela pracovat. Dnes pracuje pro českou firmu jako zprostředkovatelka obchodu mezi Českou republikou a Čínou. V současnosti je však na mateřské dovolené. Jejím životním partnerem se stal Čech. Jejich svatba tak byla symbolem splynutí dvou kultur. Vyskytovaly se při ní prvky české i čínské kultury. Aneta není členkou sdružení či nějaké čínské komunity v ČR. Tudíž mezi jejími zdejšími přáteli není mnoho Číňanů. Její čínští přátelé jsou většinou ve světě či doma, v Číně. V Číně žijí i Anetiny rodiče a příbuzní. Ti do České republiky občas zavítají na návštěvu. V současné době však přijeli do ČR za svým vnukem. Anetě se v České republice velice líbí. Obdivuje krásu historické Prahy a tradice českého venkova.

„Líbí se mi, že ty krásné památky udržujete a nijak je neničíte, to je opravdu krásné.“(Aneta)

Češi jsou podle Anety slušně vychovaní lidé. Jsou k cizincům většinou zdvořilí. Avšak když přijde na osobnější kontakt, nejsou sto jej akceptovat.

„...Češi jsou zdvořilí, ale neradi navazují hlubší kontakt. Když potřebujete pomoci, nepomohou vám. Často je také znatelné, že starší lidé mají k cizincům odstup. Neznalost jazyka také způsobuje bariéru. Češi pořád někam spěchají. Když je potkáte na ulici, neusmívají se, hledí do země nebo se mračí...“ (Aneta)

Podle Anety změna v přístupu nastává tehdy, uvede-li cizince do společnosti Čech. Aneta to pocítila na vlastní kůži, když se stala ženou Čecha. V současné době má však několik českých přátel. Celkově se jí život v České republice líbí.

Na otázku, zda se cítí být spíše Češkou nebo Číňankou mi Aneta odpověděla, že se sice cítí z jedné poloviny jako Češka, ale z druhé poloviny se cítí jako Číňanka, protože v některých situacích stále ještě přemýšlí a jedná jako Číňané.

Aneta neměla se vzpomínáním na čínské festivity sebemenší problém. Všechny moc dobře znala a dokázala krásně popsat průběh jednotlivých svátků. Jelikož má za manžela Čecha, zná i svátky české. Také je doma s manželem slaví.

Respondentka B – Barbora

Barbora je studentkou vysoké školy v Praze. Zároveň je učitelkou čínštiny a pracuje jako právní asistentka – tlumočnice. Je jí 23 let a pochází z provincie *Fu-tien*, která leží na jihovýchodě Číny. V České republice pobývá již 10 let. Motivem jejího příchodu do České republiky byla především její rodina, která zde již pobývala dříve. Barbora vždy toužila odjet z Číny na Západ. V rozhovoru říkala, že od starších lidí v Číně jako malá slýchávala, že je na Západě lépe.

„Starší lidé často vyprávěli, jak je na Západě dobře. Také jsem jako malá sledovala západní filmy. Tak jsem myslela, že je to moje vysněné místo.“ (Barbora)

Uvedla také, že je v Číně moc lidí a veliká konkurence na trhu práce. I když jsou lidé studovaní, často nedostanou práci, kterou by chtěli. Českou republiku tedy viděla jako místo, kde se jí dostane příležitosti dělat to, co doopravdy chce. Po příjezdu do České republiky se rok učila individuálně češtinu a poté nastoupila do osmé třídy základní školy. Říkala, že to pro ni byly velmi těžké začátky.

„I když jsem se před tím učila česky, tak jsem se snažila ve škole zachytit nějaké to známé slovo, ale nešlo to, bylo to těžké. Ale potom se to zlepšilo, hodně jsem se učila.“ (Barbora)

Barbora také během rozhovoru uvedla, že na základní škole neměla moc českých kamarádů, že se k ní často spolužáci chovali nehezky.

„Děti se mi na základní škole posmívaly a nadávaly mi, nejdřív jsem nevěděla, co říkají, ale potom, když jsem to zjistila, byla jsem smutná a nechápala jsem to.“ (Barbora)

Podle jejího názoru jsou Češi rasističtí, nejsou schopni přijmout cizince do své společnosti. Proto má také více čínských přátel. Říkala, že českých přátel moc nemá, právě kvůli jiné mentalitě.

„Český kamarád nikdy nemůže pochopit, proč dělám některé věci nebo proč tak myslím. Je to úplně jiná mentalita. Dochází často k nedorozumění. Uvedu příklad: Moje kamarádka chodila s českým přítelem. Všechno bylo fajn, ale potom se museli rozejít kvůli nedorozumění. On nemůže nikdy pochopit, jak ona přemýšlí a proč to tak má.“ (Barbora)

Na otázku, co se jí na Češích líbí odpověděla, že jsou vychovaní a v určitých ohledech slušní. Říkala, že je na tento způsob chování už zvyklá, proto když byla na návštěvě v Číně, nemohla si na odlišné chování tamních lidí zvyknout.

„Češi jsou docela vychovaní, většinou počkají, než lidé vystoupí z autobusu nebo z tramvaje. V Číně to tak není, tam se lidé pořád někam tlačí. Když jsem byla v Číně na návštěvě, nemohla jsem si na to zvyknout, což je asi tím, že jsme zvyklá na chování v Česku.“ (Barbora)

Na otázku, zda se po deseti letech strávených v ČR cítí spíše jako Češka či Číňanka odpověděla, že neví, protože:

„V Číně by nikdo neřekl, že jsem Číňanka a tady v Česku nikdo neřekne, že jsem Češka. Je to kvůli tomu, že jsem tady už dlouho a už se nechovám jako typická Číňanka. Oni by řekli, že jsem Evropanka. V Česku mi nikdo neřekne, že jsem Češka kvůli vzhledu.“ (Barbora)

Barbora už bydlí sama a své rodiče pravidelně navštěvuje. Na začátku rozhovoru měla obavy z toho, že si nebude pamatovat všechny svátky v Číně, protože je tady neslaví

už dlouho. Nakonec si ale nějaké podrobnosti vybavila. Svátky české téměř neslaví a ani to nemá v plánu. V Česku se jí líbí krajina a památky.

Respondent C – Cyril

Cyriilovi je 26 let a v České republice pobývá již 20 let. Pochází z Wen-čou na jihovýchodě Číny. Do České republiky přijel s rodinou, když byl ještě malý. Odmalička navštěvoval českou základní školu, kde si našel i české kamarády. Mluví plynule česky. S rodinou dodržují čínské tradice, avšak když jsem se na ně začala ptát podrobněji, nevěděl přesně, proč se svátky slaví ani co se má o svátcích konkrétně dělat.

„My slavíme Čung čchiou tie. Jíme měsíční koláčky a sedíme společně u stolu doma, ale o tom, že by se mělo dívat na Měsíc, nic nevím, to neděláme.“ (Cyril)

Cyriilova rodina v tyto dny vaří tradiční pokrmy a pořádají společné hostiny. Na České republice se mu líbí kultura, památky, ale i lidé.

„Češi jsou fajn, ale třeba ve Francii jsou lidé mnohem otevřenější a ohleduplnější. Když mi tady ujede autobus a já na něj mávám, tak už mi nezastaví, ale ve Francii jo.“ (Cyril)

Na otázku, zda se cítí stále jako Číňan nebo spíše jako Čech v rozhovoru odpověděl, že se jako Číňan bude cítit vždycky.

„Jako Čech se vyloženě necítím, spíš jako Evropan, protože jsem chvíli žil i ve Francii.“ (Cyril)

K českým svátkům a k jejich slavení má velice pozitivní přístup. Jak sám v rozhovoru uvedl, slaví je všechny a má je rád. Cyril žije se svým tatínkem a mají spoustu českých přátel a sousedů. S nimi také společně slaví české svátky, především Velikonoce.

„Velikonoce slavíme, i vajíčka děláme, s tátou máme pomlázky a chodíme koledovat. Moc mi chutná mazanec a beránek.“ (Cyril)

V současnosti Cyril podniká.

Respondent D – Dan

Danovi je 26 let. Pochází z města Liao-ning na severu Číny. V České republice žije již 13 let. Jelikož zde studoval na české škole, patří mezi jeho přátele převážně Češi. Čínské přátele má také, ale je jich málo. Poznal je především díky rodičům při různých oslavách či v práci. Také se občas účastní nějakých akcí různých sdružení Číňanů v České republice. Má vysokoškolské vzdělání a v současné době pracuje jako advokátní koncipient v jedné nejmenované advokátní kanceláři. Do České republiky přijel za rodiči, kteří zde již pobývali

dva roky. Tehdy pracovali pro mezinárodní firmu. Dnes již podnikají sami. V Česku se mu líbí. Obdivuje především zdejší krajinu a krásnou přírodu.

„V Česku je překrásná krajina. To je až neuvěřitelné. Člověk si ji může v klidu vychutnat. V Číně je také krásná příroda, ale člověk tam nikdy není sám. Je tam plno lidí. S přáteli jsme byli navštívit čínské Žluté hory. Chtěli jsme se jít podívat na východ slunce, tak jsme tam přišli ve čtyři hodiny ráno, ale i to už bylo pozdě. Bylo tam tolik lidí, že jsme si východ slunce ani pořádně neužili. Možná to vnímám už jako Čech, že mi přijde v Číně v přírodě a na horách moc návštěvníků, že si to tam tak neužiju.“ (Dan)

Také obdivuje zdejší historické památky.

„Praha je jedno z nejkrásnějších evropských měst. Je tady tolik krásných památek, to se mi moc líbí.“ (Dan)

Dan má na Češích rád, že jsou to poměrně vzdělaní lidé ve smyslu toho, že se už na základních školách dětem dostává jistých základních poznatků. Češi mají všeobecný přehled o různých zemích a znají i zbytek světa. Také jsou podle něj docela přátelští a sečtělí. Avšak mají i hodně nedostatků. Nejsou otevřeni novým věcem. Neumějí si moc užívat života, během dne se neusmívají. Avšak často a rádi oslavují. Českou kuchyni a zvyky má Dan rád. Proto s českými kamarády slaví i některé české svátky (například o Velikonocích chodí s kamarády koledovat).

Na otázku ohledně toho, zda se považuje spíše za Číňana nebo za Čecha řekl:

„Já nevím, tak padesát na padesát, ale to, že jsem Číňan, budu asi pociťovat vždycky. Číňané to mají hluboko v sobě zakořeněné.“

Dan na začátku rozhovoru podotýkal, že si už možná nebude všechny čínské svátky pamatovat. V průběhu rozhovoru si však vždy vzpomněl. Dokonce si pamatoval i legendy, které se o původu daných svátků v Číně vyprávějí. Popisoval mi i různé tradice. České svátky zná také velmi dobře. Ví, proč a jak se slaví.

Respondent E – Emil

Emilovi je 26 let. Pochází s města *Čching-tchien*. Do České republiky přijel, když mu bylo 7 let. Tudiž zde pobývá 19 let. V Česku vystudoval základní a střední školu. Také navštěvoval 7 let čínskou školu v Praze, kde se učil čínsky psát. Jako jediný z rodiny umí mluvit česky, proto je hlavním tlumočnickem rodiny i ve věcech podnikání. Uvedl, že jeho mladší sestra už chodí do osmé třídy základní školy, takže také umí dobře česky, proto Emila brzy v tlumočení nahradí. Sestra umí čínsky mluvit, ale neumí psát, říká, že je to moc těžké.

Emilův mladší bratr odjel do Číny studovat střední školu. Rozhodli o tom rodiče, aby alespoň jeden z nich uměl čínsky psát i mluvit.

Když byl Emil malý, žil s tetou. Jeho maminka cestovala za prací po celé Číně. Tatínek kvůli práci vycestoval z Číny do Evropy.

„Tatínek jel podnikat do Evropy, jel vlakem kolem Ruska a vystoupil v Česku, nevím proč zrovna tady, no a chvíli tady pobýval. Potom jsme já a maminka přijeli do Česka za ním.“
(Emil)

Emil má české i čínské kamarády. České má především ze školy a z práce. V rozhovoru uvedl, že se však stýká více s čínskými přáteli. V Česku se mu líbí hlavně to, že je zde klid. Říká, že je tu už zvyklý. Také se mu zamlouvá to, že má v Česku větší šanci získat zaměstnání. V Číně je moc velká konkurence.

„Tady, když sháním práci, tak ji najdu, ale v Číně je na jedno pracovní místo třeba až dvacet, třicet tisíc lidí. Je tam taky menší plat a všechno je dražší.“ (Emil)

Zároveň však zdůrazňuje, že se jednou chystá do Číny vrátit. Tak to plánují i jeho rodiče.

„Moji rodiče jsou dvacet, třicet let v Evropě, ale domov je Čína. Musí se vrátit, je jedno, za jak dlouho. To cítím i já, máme to hluboko v sobě. V Číně je dobře, když máte peníze. Je tam více zábavy, než tady. Moji kamarádi, co mají bohaté rodiče, když přijeli do Číny, už se nechtěli vrátit. To se říká, že když přijede Číňan do Číny, už se nechce vrátit do Evropy.“ (Emil)

Emil říká, že kdyby se vrátil do Číny teď, tak nemá šanci najít práci. Nevěděl by, co má dělat.

Češi jsou podle něj málo otevření novým věcem. Pořád se drží starých dobrých věcí, ale všemu novému a cizímu se brání. Také říká, že teď už se Češi chovají k menšinám lépe.

„Když jsem byl malý, tak se k nám Češi nechovali moc dobře. Byli trochu, jak se to říká... rasističtí. Teď už je to ale lepší, už si zvykli na to, že jsou tu i cizinci. Starší lidé jsou ještě pořád proti, ale mladí lidé jsou už přátelštější.“ (Emil)

České svátky Emil s rodinou moc neslaví. Ve výpovědi řekl, že neví, jak se například Velikonoce slaví. Avšak slavení českých svátků se nijak nebrání.

Na otázku, zda se Emil cítí být po devatenácti letech strávených v ČR stále Číňanem nebo spíše Čechem odpověděl, že jelikož se pohybuje především v prostředí své čínské rodiny a čínských přátel, cítí se stále více jako Číňan.

Také mu zde schází prostor, kde by mohli Číňané slavit své svátky. Uvádí, že v jiných zemích jsou Chinatowns (čínské čtvrtě), kde se Číňané cítí skoro jako doma, mohou

své tradiční svátky oslavit na plno. Například na Svátek lampionů, mohou v ulicích rozvěsit lampiony a červenou výzdobu pro štěstí. Tady nic takového není možné.

Emil v rozhovoru uvedl, že dodržují s rodinou mnoho čínských tradic. Například říkal, že když je člověk narozený ve znamení draka, tak po celý rok draka musí nosit červené spodní prádlo nebo červené náramky.

„Já jsem ve znamení králíka. Když byl rok králíka, tak jsem si nakoupil hodně červeného spodního prádla a nosil jsem ho každý den, celý rok. To se musí kvůli štěstí. Nebo když někdo nechce nosit červené spodní prádlo, musí mít aspoň červené náramky.“ (Emil)

Emil dříve pracoval v restauraci jako číšník. Dnes již sám podniká a vlastní jeden nejmenovaný bar v Praze.

3.1.8 Analýza dat

V případě, že mi respondent poskytl rozhovor v čínštině, jsem text nejprve za pomoci paní profesorky Teryngerové přeložila. Poté jsem jej podrobila komentované transkripci. Hendl (2005, str. 208) uvádí, že komentovaná transkripce „zachycuje důležité informace mimo doslovný protokol“. Rozhovory jsem tedy přepsala doslovně a zdůraznila jsem pasáže, které oplývaly zvláštnostmi typu smích, zdůraznění, odmlka, atd. Rozhovory jsou identické s výpovědí respondentů, nikterak jsem je neupravovala. Kvůli velkému množství informací bylo třeba data přehledně organizovat a redukovat. Dále jsme provedla otevřené kódování, abych mohla rozkrýt jednotlivá témata. Úryvky v textu, které se jevily jako podstatné a důležité, jsem označila kódy. Ty jsem si vytvořila vlastní (dle výzkumného problému), dále jsem je rozdělila na jednotlivé kategorie, s kterými jsem následně pracovala. Nedílnou součástí analýzy mého výzkumu byly i poznámky, ty mi byly zvláště nápomocny při konstruování závěrů. Podle Hendla (2005, str. 256) tvoří poznámky „fragmenty teorie a často komentují získané kódy“.

3.1.9 Hodnocení kvality výzkumu

Pro svůj výzkum jsem si vybrala kvalitativní výzkumnou strategii, proto je třeba věnovat zvýšenou pozornost některým významným faktorům. Aby se skutečnost vyjevila, tak jak je představená, je zcela nezbytné provést analýzu objektivně a nezaujatě. Výzkumník může ovlivnit průběh i samotné výsledky výzkumu, tím, že do výzkumu může vnést subjektivní názory. Proto jsem se po celou dobu výzkumu snažila předejít vysoké reaktivitě. Požádala jsem vedoucí mé práce o kontrolu postupů, které jsem pro výzkum zvolila.

Slabá standardizace, vysoká validita a nízká reliabilita, jsou tři předpoklady kvalitativní výzkumné metody. Reliabilita je v případě kvalitativní strategie nízká, protože při opakování daného zkoumání bych pravděpodobně nedocházela vždy ke stejným výsledkům. A díky poměrně volné formě otázek a odpovědí se jedná o slabou standardizaci výzkumu. Aby byla zajištěna vysoká validita, nesmí dojít ke zkreslení žádné informace. Popis jednotlivých kroků výzkumu je samozřejmostí.

Další překážkou ve výzkumu může být podání nepravdivých informací ze strany respondentů či zatajování informací. V tomto případě záleží na výzkumníkovi a na jeho schopnosti vytvořit vhodnou atmosféru výzkumu. Výzkumník by se měl umět přizpůsobit situaci a také by se měl umět obrátit. Měl by v respondentech vzbuzovat pocit důvěryhodnosti. V rámci rozhovorů je také třeba zdůraznit zachování anonymity respondentů, což může vést k jejich větší otevřenosti a upřímnosti.

3.1.10 Etika výzkumu

Během výzkumu je samozřejmě nutné mít na mysli také etické otázky, jež jsou nedílnou součástí výzkumné praxe. Je třeba mít se na pozoru před řadou chyb. Nepovažovat myšlenky cizích za své a nedopustit se plagiátorství.

Používat správné citační normy. Neopomenout žádného autora, kterého použiji, i když se jedná o sekundární citaci. Je nutné diferencovat vlastní myšlenky, formulace a údaje od těch převzatých. Vyvarovat se chyb nebo přehlédnutí v analýze dat.

Nejchoulostivější oblastí tohoto výzkumu byla z etického hlediska práce s čínskými migranty. Každý respondent byl předem informován o záměrech výzkumu. Byly mu podány veškeré potřebné informace, aby věděl, o co se ve výzkumu jedná. Před započítím rozhovoru byl samozřejmě vyžadován informovaný souhlas respondenta (ústní). Ten byl zaznamenán na diktafon a pečlivě uschován.

Rozhovory se uskutečnily na klidném místě. Samozřejmě byly dobrovolné. Informátor měl možnost spolupráci kdykoli přerušit.

Při zpracování informací jsem pracovala s pseudonymy respondentů. Je tak zaručena jejich anonymita. Jak jsem již při popisu rozhovorů zmínila, rozhovory nejsou k práci přiloženy, neboť si to někteří respondenti nepřáli. Obsahují citlivé informace. Veškeré získané informace spolu s audio nahrávkami byly pečlivě uschovány na bezpečném místě. Rozhovory s informátory jsem uložila v zaheslované složce do mého osobního počítače. Ten je taktéž opatřen přístupovým heslem. S překlady a prepisy rozhovorů jsem přišla do kontaktu

pouze já – výzkumník a vedoucí mé práce. Vše je tak chráněno proti neoprávněnému přístupu.

3.1.11 Festivity slavené respondenty v Číně

Zde předkládám soupis festivit, o jejichž slavení mi pověřili respondenti. Podrobná charakteristika jednotlivých čínských festivit je uvedena v kapitole Čína a její obyvatelé. Abych se tak nedopouštěla opakování stejných nebo podobných informací, zmíním u výčtu dodržovaných festivit pouze zajímavosti, které mi o daných svátcích v rámci polostrukturovaných rozhovorů sdělili sami respondenti.

- ***Festivity veřejného charakteru***

Na začátek je třeba uvést, že ačkoliv se jedná o svátky veřejného charakteru, mají tyto tradiční čínské svátky veliký význam pro čínskou rodinu. Rodinná pospolitost je základem všech tří velikých čínských svátků (Svátky jara, Svátek dračích člunů a Svátek středu podzimu). Já jsem je pro přehlednost zařadila mezi svátky, které jsou v Číně slaveny celou společností, tedy veřejností.

Nový rok/ Svátky jara – Čhun-t'ie

Respondenti vypověděli, že tento svátek slaví v Číně všichni lidé. Dále u tohoto svátku všichni respondenti zdůrazňovali rodinu. Rodina má být při těchto slavnostech pohromadě. Všichni se schází u „nejstarších“, většinou u prarodičů, brzy ráno, aby stihli připravit vše potřebné na večerní oslavu. Je také třeba uklidit dům, aby rodina vítala nový rok s „čistým“ štítem. Oděv nemusí být nijak zvlášť slavnostní, ale měl by obsahovat červenou barvu, která znamená štěstí. První den nového roku si Číňané oblékají nové oblečení, děti jej dostávají od rodičů. Lidé by na sobě neměli mít oděv bílé barvy, protože bílá je barva smutku. Další barva, která je vítána, je zlatá. Slavnostní večeře se skládá samozřejmě z *tiao-c'* knedlíčků a z jiných pokrmů, které se už mohou v každé rodině lišit. Ohledně popíjení alkoholu se výpovědi respondentů liší. Dan uvedl, že se alkoholu v tyto dny moc neholduje.

„Rozhodně se na Čhun-t'ie nepije moc alkoholu, tady v Česku je to jiné. Češi pijí alkohol na Nový rok hodně.“ (Dan)

Naproti tomu Aneta při rozhovoru říkala, že se v kruhu rodiny při této oslavě alkohol pije a nalévá se každému dospělému u stolu.

„Pije se většinou *paj-tiou*, to je docela silné pití, má kolem 45 % alkoholu. Hostitelé vás vyloženě pobízí k tomu, abyste si s nimi připila, když jste jejich hostem, je to slušnost.“ (Aneta)

Emil v rozhovoru uvedl, že se *paj-tiou* pije na severu Číny. Na jihu se tak moc tento alkoholický nápoj nepije. Lidé na jihu Číny jej považují za příliš silný, ale rádi pijí *tan-tiou*, což je něco na způsob svařeného vína s rozmíchaným vajíčkem. Po večeři se většinou rodina společně dívá na hlavní televizní program, kde jsou různé koncerty a průvody. O půlnoci se lidé chodí dívat na veliký ohňostroj.

Svátek lampionů - *Jüan-sia-tié*

Tento svátek respondenti pokládají za jakési zakončení oslav Svátků jara. V Číně jej slaví všichni lidé. V tuto dobu je Měsíc v úplňku. Lidé se chodí dívat na výzdobu v ulicích města. Ty jsou poseté svítícími červenými lampiony s různými pozitivními nápisy. Dan uvedl, že rodina v tento den připravuje tzv. *jüan-siao* (na jihu Číny *tchang-jüan*) knedlíčky, které jsou na rozdíl od knedlíčků *tiao-c'* kulaté, což symbolizuje první den (myšleno v novém roce), kdy má být Měsíc kulatý. Tyto knedlíčky také bývají na rozdíl od *tiao-c'* sladké i slané (*tiao-c'* jsou jen slané).

Zajímavé jsou také čínské hádanky, které jsou připevněny na lampionech a lucernách v ulicích. Jsou k dispozici každému, kdo by si chtěl prověřit své znalosti.

Svátek čistoty a jasu – *Čching ming-tié*

Jde o svátek, kdy je vzdána úcta předkům. Dle slov respondentů je třeba tento svátek v Číně slavit. Lidé chodí na hřbitov a tam se starají o hroby svých předků. Také jim nosí jídlo, které je studené. Ani ovoce není výjimkou. Někdy jim dokonce přinesou alkohol, který nalijí před hrob, aby se mohl předek napít. U hrobu se pálí papírové peníze, které mají být pro zesnulého na přilepšenou. Aneta také uvedla, že se u hrobu zapalují tři vonné tyčinky. Když jsem se jí ptala, proč právě tři, říkala, že se to tak dělá i v buddhistických chrámech, ale že konkrétní důvod nezná.

Emil říkal, že na tento svátek musejí být všichni doma. Volají babičce do Číny. Ta navaří spoustu jídla a část odloží stranou dědečkovi. Poté mu jídlo položí na hrob, popřeje mu jen to dobré a spálí papírové peníze, aby se měl lépe.

Uctívání předků má v Číně velikou tradici. Dříve byly součástí každé domácnosti domácí oltáře božstva a předků. Číňané se k nim modlili každé ráno po probuzení a každý večer před ulehnutím na lůžko. Oltář tvořily fotky předků, nebo postava nějakého boha, svíce a vonné

tyčinky. V dnešní době již tato tradice na většině míst v Číně vymizela. Místem, kde se ještě domácí oltáře udržely je především jih Číny, Hongkong, Peking. K vidění jsou jistě i na Tchajwanu.

Svátek dračích člunů – Tuan-wu-tié

Ve dnech Svátku dračích člunů se po celé Číně konají soutěže dračích lodí. Respondenti řekli, že se jedná o svátek, který je slavený po celé Číně. Emil v rozhovoru uvedl, že se lodě různých částí Číny liší barvou, drakem atd. V tento den se pojídají *cung-c'* a schází se celá rodina. Dětem se dávají amulety pro štěstí.

Svátek práce, Čínský den mládí, Den dětí, Den Čínské lidové osvobozené armády, Státní svátek - tyto státní svátky jsou v Číně dodržovány. Podle slov respondentů se obvykle konají v tyto dny různé přehlídky. Jsou připravené zajímavé programy. Většina rodin využije volna v práci k cestování po Číně za příbuznými a po památkách.

Svátek středu podzimu/Svátek Měsíce – Čun-čchiou-tié

Tento svátek je velice významný z hlediska rodiny. Slaví jej všichni respondenti. Veškerá symbolika tohoto svátku směřuje k rodinnému kruhu (Měsíc v úplňku, měsíční koláčky). Večer se při úplňku sejde celá rodina a společně se dívají na Měsíc. Vzpomínají na to, jak slavili tento svátek před rokem. Vzpomínají na Čínu a mohou si i něco dobrého přát. U toho pojídají měsíční koláčky, které dostali darem. Popíjejí k nim především čaj nebo vodu, aby vynikla chuť koláčků. V Číně se prodávají různé značky měsíčních koláčků.

„Dneska je to už byznys, některé značky jsou velice drahé.“ (Dan)

Svátek dvou sedmiček – Čch-čchia-tié, také známý jako - Čchi-Si

Jedná se čínský Valentýn. Podle respondentů jej slaví především zamilované mladé páry. Dávají si navzájem dárky a tráví společné chvíle. Dříve měl tento svátek intimnější charakter. Vše probíhalo mezi milenci, v ulicích nebyl tento svátek nijak zvlášť znát. Dnes byste však v řadě čínských měst narazili na pestrou výzdobu, které dominují symboly lásky, srdíčka, hrdličky atd.

Svátek dvou devítek – Čchung-jang-tiě

Tento svátek slaví v Číně spíše starší generace. Respondenti podotkli, že mladí Číňané jej nijak zvlášť nevnímají ani jej neslaví tradičním způsobem. Starší lidé vyrazí na výlet do hor, kde uspořádají menší občerstvení.

- **Festivity soukromé povahy**

Narozeniny

V Číně se narozeniny slaví stejným způsobem jako u nás, v České republice. Slaví je všichni respondenti. Mladí lidé slaví každý rok narozeniny nejprve s rodinou a poté se jdou bavit ven s kamarády. Za významné narozeniny pokládají Číňané osmnáctiny, kdy se stávají dospělými. Poté následují oslavy menšího rázu. Za veliké narozeniny jsou pak považovány narozeniny šedesáté, šedesáté šesté, sedmdesáté a osmdesáté. Jedná se většinou o velkolepé oslavy, kdy se má sejít celá rodina a jsou pozváni i přátelé. Oslavenci se dávají jen veliké dary, to znamená, že musí být drahé a významné.

„Když měla teď babička sedmdesáté narozeniny, tak musel tatínek do Číny, zúčastnit se oslavy. Babičce jsme dali jako dar chung-pao, to je, že se dávají peníze do červené obálky, která je zdobená. Dali jsme tam babičce asi 100 000 Jüanů, aby si mohla něco hezkého koupit.“ (Emil)

Šedesáté narozeniny jsou významné proto, že v Číně má šedesát let podobný význam jako u nás jedno století. V čínské filosofii existuje „Wu-sing“, který je překládán jako „Pět elementů“. Jedná se o konceptuální schéma, na jehož základě se vysvětlují různé jevy kosmické, jevy lidského těla, orgánů, jevy přírodní, léčitelství atd. Jednotlivými prvky jsou dřevo, oheň, země, kov a voda. Mezi těmito elementy probíhají různé interakce.

Další velice podstatnou věcí je „Šen-s'-ao“ neboli „Čínský zvěrokruh“. Ten obsahuje dvanáct zvířat. Jsou jimi: krysa, buvol, tygr, zajíc, drak, had, kuň, ovce, opice, kohout, pes, vepř. Každý rok má své znamení. Číňanům náleží znamení zvěrokruhu podle roku, ve kterém se narodili.

Podle Dana má mezi sebou těchto pět elementů a dvanáct znamení zvěrokruhu také různé interakce. Násobkem čísla 5 a 12 tak vzniká významný časový úsek šedesáti let.

Na narozeniny jsou obvyklým pokrmem „čchang-šou-mien.“ Jedná se o nudle dlouhověkosti. Ty je nutné v den narozenin jíst, aby člověk žil, co nejdéle. Čím delší nudli člověk sní, tím delší život bude žít.

Svatba

Od dodržování tradičních svatebních obřadů se v dnešní Číně dosti upustilo. Dříve si byli partneři vybráni rodiči. S výběrem partnerů, kteří by se k sobě hodili, v Číně pomáhaly tzv. dohazovačky. Jednalo se o klasické povolání. Vzájemná předurčenost partnerů byla posuzována z hlediska ekonomického statusu rodin a podle různých rituálních obřadů, kdy se vyhodnocovala jména a jejich vzájemná harmonie v životě budoucím.

Podle slov respondentů se v současnosti již mladí lidé mohou seznámit sami. Dnes se pořádají svatby podle západního vzoru. Velkolepé a drahé oslavy, stovky hostů. Nevěsty mají místo tradičních červených čínských šatů, šaty bílé. Místem, kde se obřady většinou konají, může být hotel, restaurace či zahrada. Jedná-li se o křesťany, připadá v úvahu i kostel. Barbora v rozhovoru uvedla, že před svatební hostinou by se měla nevěsta převléci do červených šatů. Novomanželé se poté společně starají o své hosty. Musejí obejít všechny stoly, každého pozdravit a připít si s ním. Jedná-li se o rodinné příbuzné, mohou si připít pouze jednou s celým stolem, pokud jsou však u stolu přátelé, je třeba si připít s každým zvlášť. Jsou to náročné oslavy pro oba novomanžele. Proto mají pro tyto situace speciální svědky. Ženicha v situacích připitků zastupuje „*pan-lang*“ a nevěstu „*pan-niang*“. Jsou to ochránci, kteří mohou novomanžele zastoupit při oslavách a připitcích, když už oni sami nemohou.

Jídla, která můžete na hostině spatřit, se liší podle toho, v jaké části Číny se svatba odehrává. Na jihu se podávají jídla, která byla typická pro císařskou hostinu. Především maso, prasečí hlavy, atd. Na severu Číny jsou to většinou jídla novoroční, tedy *tiao-c'* aj. Dan v rozhovoru uvedl, že někdy dostávají novomanželé od rodičů *kuej-jüan*. Toto ovoce je u nás známé pod názvem longan neboli „dračí oko“. Má novomanželům zajistit brzké narození syna. S plodností také souvisejí na svatbě oříšky. I ty mají zajistit brzký příchod zdravého potomka na svět. Mohou být součástí hostiny, nebo se novomanželům házejí na postel.

Jako svatební dary se často dávají *chung-pao*. Jedná se o červené zdobené obálky, do kterých se dávají peníze. Výše částky se určuje podle toho, zda se jedná o člena rodiny či o dobrého přítele. Aneta během rozhovoru řikala, že výbavu do domácnosti, lůžkoviny atd. jsou dary, které může novomanželům dávat pouze rodina. Lůžkoviny musejí být po osmi kusech, aby novomanželům přinesly štěstí.

Všichni respondenti řekli, že by se jejich rodině nijak zvlášť nepříčilo uspořádat svatbu moderní. Dan podotkl, že by se možná bílé svatební šaty nelíbily jeho babičce. Barbora vypověděla, že by bylo dobré se alespoň na hostinu převléct do červených tradičních šatů.

Pohřeb

V Číně je pohřeb velice smutnou událostí. Smutek je třeba držet delší dobu. Délka smutku záleží na vztahu k zesnulému. V období smutku je zakázána jakákoliv zábava a především svatba. Pro čínské pohřební rituály je typický bílý oděv, bílé a černé papírové květiny a věnce.

Lidé by měli smutek vyjádřit pláčem.

„Člověk pláče při narození, proto má i při pláči z tohoto světa odejít.“ (Dan)

Číňané, kteří drží smutek, mívají na paži uvázaný černý pásek přes oblečení. Náhrobní kameny v Číně na sobě nemají zaznamenanou délku života, jako je tomu u nás. Někdy na nich stojí celé jméno zesnulého, ale většinou je na náhrobním kameni pouze rodový znak. Při pohřbu se také pálí papírové peníze, domy, auta atd. Vše, co by mohl zesnulý na „onom světě“ potřebovat k tomu, aby se měl dobře.

Když mi průběh pohřbu v Číně respondenti vysvětlovali, téměř všichni ztlumili hlas a začali mluvit klidněji, než předtím. Bylo na nich vidět, že smutek je součástí i samotného popisu této události.

3.1.12 Festivity, které respondenti opakovaně slaví v České republice

V této části práce popíši jednotlivé festivity, o kterých mi respondenti řekli, že je během pobytu v České republice slaví. Pro větší přehlednost a orientaci v datech svátků, budu svátky uvádět postupně v měsících našeho kalendáře. Dále popíši jejich průběh, jak oslavy vypadají, co se při nich dělá, místo, kde k oslavám většinou dochází, s kým respondenti svátky slaví, zda v tyto dny kontaktují zemi svého původu a proč vlastně samotné svátky slaví, jaký pro ně mají význam.

- ***Festivity veřejného charakteru***

Leden – Únor

V lednu slaví všichni respondenti **Silvestr**. Nejedná se vyloženě o svátek v rodinném kruhu. Spíše se sejdou s přáteli a oslavují stejně jako my.

„Silvestr slaví lidé po celém světě. Většinou jdeme na večírek nebo do baru slavit s přáteli, hodně se pije.“ (Barbora)

Datum, pro Číňany nejvýznamnějšího svátku, **Svátku čínského nového roku/Svátků jara**, kolísá mezi 21. lednem a 21. únorem. Toto datum je stanoveno astronomicky – nový rok

nastává s druhým novým měsícem po zimním slunovratu (třetím, obsahuje-li končící rok vložený třináctý měsíc).

Slaví ho všichni respondenti. Má pro ně veliký význam z hlediska rodiny. V Číně probíhají oslavy déle, než v České republice. Je to dáno především tím, že v tyto dny není v ČR volno. Na slavnostní večeři se sejdou všichni příbuzní, kteří žijí v České republice. Emil řekl, že každý musí přijít.

„Když maminka řekne, že večeře bude v osm, tak je jedno, kde jsem, musím přijít. Nemusím tam být celou dobu, stačí si dát třeba misku rýže, ale musím se ukázat a pozdravit všechny.“ (Emil)

Všichni respondenti se sejdou s rodinou. Pokud mají rodiče v Číně, jako je tomu v případě Anety, sejdou se alespoň s přáteli. Uspořádají večeři, při níž se podávají *tiao-c'* knedlíčky. Respondenti, kteří pocházejí z jihu Číny, mívají místo *tiao-c'* novoroční dort *nien-kaio*.

*„Sejdeme se u rodičů v restauraci a maminka udělá nien-kaio, letos jsme měli i třípatrový nien-kaio. K tomu jíme i *cung-c'* taštičky, ty se jedí hlavně na Tuan wu tie – Svátek dračích člunů, ale my je jíme tady i na Nový rok.“ (Emil)*

Respondenti pocházející ze severu Číny si s rodinou připijí pálenkou *paj-tiou*. Respondenti z jižní Číny tolik *paj-tiou* nepijí. Mají radši čínské pivo, které je lehčí, než pivo české. Kupují si celou basu, v níž jsou láhve po třetinkách. Emil také zmiňoval, že jeho maminka na Nový rok vaří *tan-tiou*, což je jakési vaječné víno. Co se týče výzdoby a dekorací, respondenti říkali, že zdobí domácnost jen symbolicky, rozhodně méně, než v Číně. Aneta doma pověsí červenou lucernu pro štěstí. Cyrilova rodina zdobí domov jako Češi na Vánoce. Všichni respondenti ale dodržují dvě tradice. Vyvěsí na vchodové dveře červené praporky s nějakými pozitivními nápisy.

„Vyvěsíme na dveře červené praporky a napíšeme tam něco ve smyslu „Vítáme nový rok.“ (Dan)

Sváteční oděv již není třeba. Většina respondentů nenesí ani nic červeného, jako je tomu v Číně, ale nikdo by na sobě neměl mít něco bílého. Bílá je barva smutku. Po večeři sleduje, u všech respondentů, celá rodina vysílání čínského televizního programu, který trvá čtyři hodiny. Program obsahuje různé koncerty, průvody, dračí a lví tance a na závěr veliký půlnoční ohňostroj. V Číně je zvykem v den Nového roku pouštět co nejvíce rachejtlí. V ulicích je veliký hluk. Tento zvyk má svůj původ v legendě, která je blíže popsána v kapitole o čínských festivitech. Jelikož v Česku v tyto dny není volno, nemohou Číňané ohňostroj uspořádat.

„To by nebylo dobré, dělat ohňostroj, když lidé musí ráno do práce. V Číně je volno, to se může, ale tady to nejde.“ (Dan)

Tímto pro některé respondenty oslava příchodu nového roku končí, ale jsou i tací, kteří dodržují tradici následujícího cyklu návštěv příbuzných, pokud ovšem také pobývají v ČR. Například Emil říkal, že celý následující týden navštěvují tety, strýce a jiné příbuzné.

Patnáctý den čínského lunárního kalendáře se slaví **Svátek lampionů**. Připadá tedy na konec ledna až konec února. Jedná se o závěrečné oslavy příchodu čínského nového roku. Dva z pěti respondentů Svátek lampionů v České republice slaví. Dan v rozhovoru říkal, že se sejde celá rodina a jedí společně knedlíčky *jüan-siao* (dělají se hlavně na severu Číny). Ty symbolizují první kulatý Měsíc v novém roce a rodinou pospolitost. Emil říkal, že tento svátek slaví celá jeho rodina. Musí se sejít u jednoho stolu a společně se najíst. Emilova maminka připravuje knedlíčky typické pro jižní část Číny, *tchang-jüan* knedlíčky.

Respondenti také uvedli, že 14. února slaví **Valentýn**. Pokud ovšem mají partnera. Většinou si dávají dárky a květiny.

Duben

V dubnu se v Číně slaví **Svátek čistoty a jasu**. Tento svátek obvykle připadá na 4. nebo 5. dubna, je to jediný tradiční svátek, který má datum určené dle slunečního kalendáře. Jelikož mají všichni respondenti rodinné hrobky v Číně, neslaví jej. Pouze volají domů rodině a vzkazují jí, ať popřejí předkům vše dobré i za ně.

„Maminka volá na tento svátek babičce a říká jí do telefonu, kolik má spálit papírových peněz, většinou babičku přemlouvá, ať jich spálí víc. Také babičce říká, ať dědečkovi popřeje i za nás.“ (Emil)

Květen – Červen

1. května se slaví v Číně státní svátek – **Svátek práce**. Jelikož se jedná o mezinárodní svátek, kdy je volno, slaví jej Číňané i v České republice. Většinou jej využijí k odpočinku v klidu domova.

Svátek dračích člunů připadá na konec května až konec června. Z pěti respondentů tento svátek slaví tři. Emilova rodina ho považuje za významný svátek, proto ho slaví celá rodina společně. Opět se musejí sejít všichni u společného jídla, kde se podávají *cung-c'*. Emilova rodina preferuje *cung-c'*, které jsou typické pro jižní Čínu. Náplní je vepřové maso a speciální sušené zelí. Maminka *cung-c'* vaří doma. Bambusové listy si dováží z Číny, kde jich vždycky nakoupí mnoho. Listy se po použití vyčistí a mohou se použít znovu. Danova rodina *cung-c'*

kupuje v restauraci. Říká, že nemají čas a také že se špatně shání bambusové listy a měkká lepkavá rýže *nuo-mi*. Cyril slaví tento svátek doma s tatínkem a s přáteli. *Cung-c*'si dělají sami. Bambusové listy a rýže *nuo-mi* jsou prý k sehnání v tržnici v Sapě.

„Tady se už dá sehnat skoro všechno, když se chce. V Sapě mají skoro všechno, co sháníme, z Číny.“ (Cyril)

Aneta naopak vypověděla, že tento svátek v České republice neslaví hlavně proto, že ingredience na *cung-c*' nejsou k sehnání. Když byla malá, dělala jí *cung-c*' v Číně maminka.

V tyto dny jsou na některých místech v Česku k vidění závody dračích lodí. Pořádají je buď některá sdružení, nebo české závodní týmy. Avšak žádný z respondentů o nich nikdy neslyšel.

Červenec – Srpen

V tomto období přichází na řadu **Svátek dvou sedmiček** – *Čchi-Si*. Jedná se o čínský Valentýn, který je v Číně slaven sedmý den sedmého měsíce lunárního kalendáře. U nás tento svátek kolísá mezi koncem července a koncem srpna. Respondenti vypověděli, že když mají partnera, tak ho tady slaví. Koupí si navzájem dárek. Cyril říkal, že tento svátek tady chtějí slavit spíš Čiňanky.

Srpen – Září

Do období konce srpna až poloviny září spadá třetí nejvýznamnější čínský svátek, **Svátek středu podzimu**. Tento svátek je podle respondentů nejvíce zaměřeným svátkem na rodinu. Všichni mají být spolu, dívat se na kulatý Měsíc, vzpomínat na Čínu a pojídat tradiční měsíční koláčky *jüe-ping*. Tento svátek slaví čtyři z pěti respondentů. Jediná Barbora tento svátek neslaví, protože nebydlí s rodiči a svátek se slaví v noci, když je vidět na obloze Měsíc. Dan v rozhovoru řekl, že se sejde celá rodina, posadí se na zahradě a sledují společně Měsíc, vzpomínají na Čínu. U toho jedí měsíční koláčky a pijí chryzantémový čaj nebo vodu. Podobné je to i v rodině Emila. Aneta má své rodiče v Číně, proto zde slaví tento svátek se svým českým manželem a s přáteli. Měsíční koláčky si kupují v restauraci. Cyrilův tatínek má v tento den narozeniny, tudíž slaví obojí dohromady.

„Táta má někdy místo narozeninového dortu veliký měsíční koláč. Je to velká oslava.“ (Cyril)

Měsíční koláčky jsou i v České republice drahé, ale je třeba dát je své rodině darem.

„My vždycky kupujeme třeba deset krabiček, ve které jsou dva měsíční koláčky. Pak je dáváme všem příbuzným. Jedna krabička tady stojí i tisíc Korun. Ale my zase dostaneme koláčky od příbuzných, tak to vyjde na stejno. Tenhle svátek se musí slavit. Když jsem byl v zahraničí, tak jsem ho slavil aspoň s čínskými spolužáky. Když mi nikdo nedal měsíční koláček, tak jsem si ho koupil sám, takový malý, ale aspoň to by se mělo.“ (Emil)

Všichni respondenti zdůrazňovali, že Měsíc má pro Čiňany veliký význam. Když se člověk dívá na Měsíc, může si něco přát, básníci často skládají při úplňku básně, je to magický moment.

Září – Říjen

Svátek dvou devítek spadá do období od konce září do poloviny října. Tento svátek neslaví žádný z mých respondentů, ale dva z nich vypověděli, že jej slaví jejich rodiče. Neslaví ho sice tradičním způsobem, kdy se mají páry a rodiny odebrat na výlet do hor a přírody a společně strávit odpoledne. Slaví jej doma tak, že si ho připomenou při jídle. Tento svátek znali pouze dva respondenti. Zbylí tři říkali, že neví, co to je za svátek, později si na něco, o svátku vzpomněli, ale vesměs říkali, že ho moc neznají a neslaví ho.

Prosinec

V prosinci se slaví **Vánoce** už i v některých částech Číny. Avšak žádný z respondentů, je v Číně s rodinou neslavil. Slavít Vánoce začali až s příchodem do České republiky. Tři respondenti slaví Vánoce českým způsobem. Cyril říkal, že od té doby, kdy chvíli žil jeho tatínek s Češkou, slaví Vánoce jako Češi. Mají doma vánoční výzdobu. S tatínkem postaví a ozdobí stromeček. K večeři mají kapra. Na stole nechybí cukroví, pod stromečkem mají dárky. Cyril má tento svátek moc rád. Aneta doma s českým manželem také slaví české Vánoce. Dokonce už zkoušela péct cukroví. Emil vypověděl, že Vánoce slaví na půl jako Češi a na půl jako Čiňani. Na Vánoce mají stromeček, ale k večeři maminka uvaří čínské jídlo. Cukroví jim ale velmi chutná, proto od doby, kdy ho na oslavu přinesla Emilova sestřenice, která se ho naučila v české škole, kupují cukroví každý rok. Dárky Emil kupuje mamince, tatínkovi a sestře. Sestra jediná nemusí dárky kupovat, protože ještě studuje a nevydělává peníze.

„Mamince koupím většinou prstýnek nebo řetízek, tatínkovi svetr třeba.“ (Emil)

Dan v rozhovoru říkal, že Vánoce neslaví jako Češi, ale že je jeho rodina bere jako dovolenou. Je totiž volno, proto jeho rodiče odpočívají. V rodině si dárky nedávají, ale Dan dává dárky svým přátelům, což se naučil během besídek, které se pořádaly na základní škole.

Cukroví doma nemají. Dan ho dostává od svých kamarádek, protože mu chutná. Jediná Barbora v rozhovoru uvedla, že Vánoce moc neslaví, že se možná rodina sejde na společnou večeři, ale že by Vánoce slavila jako Češi, to ne.

- ***Festivity soukromé povahy (rodinné festivity)***

Narozeniny slaví v České republice všichni respondenti. Slaví je stejně jako v Číně. Nejprve je oslaví doma s rodinou, kde dostanou narozeninový dort a dárek. Poté je vyrazí slavit i s přáteli. S přáteli je slaví především mladí lidé. Starší generace narozeniny slaví buď doma, nebo je neslaví vůbec. Starší slaví až narozeniny od šedesáti let nahoru. Nejčastějším narozeninovým darem je *chung-pao*, tedy peníze vložené do červené zdobené obálky. Typickým narozeninovým jídlem jsou nudle dlouhověkosti *čchang-šou-mien*.

„Maminka mi vždycky uvaří čchang-šou-mien, abych byl dlouho zdravý na tomto světě. Nudle se nesmí přepůlit, musí se jíst v celku.“ (Emil)

Na veliké narozeniny (60 let a více) se musí sejít celá rodina a popřát oslavenci společně. Respondenti, kteří mají prarodiče v Číně, jim spolu s rodiči zavolají a popřejí. Do Číny posílají veliký dar, který musí být hodnotný.

Jmeniny se v Číně neslaví. Jak již bylo řečeno výše, čínský kalendář jména neobsahuje. Čínská jména jsou velice ojedinělá a mají různé významy. Rodiče, kteří dětem jméno vybírají, si nechávají na jméně záležet, protože jméno má přinést jejich potomkovi radostný a šťastný život. Koncepce systému jmen, jakou máme v České republice (tedy omezený, konečný seznam, ze kterého rodiče vybírají po léta stále táž jména), je pro Čiňany nepochopitelná. Při rozhovorech s respondenty mne proto zajímalo, zda s příchodem do České republiky nepřijali za své nějaké jméno české, tudíž zda nezačali v ČR jmeniny slavit. Čtyři respondenti z pěti ve výpovědích uvedli, že jmeniny neslaví ani v České republice. Jedinou výjimkou byla Aneta, která jmeniny v ČR slaví. Očekávala jsem, že postupovala tak, že si vybrala české jméno dle své libosti či podobné jejímu čínskému jménu a že slaví svátek v konkrétní den jako nositelé stejného českého jména. Bylo však více než překvapivé, že Aneta si zvolila dvě šťastná čísla, šestku a devítku (výklad symboliky těchto čísel viz kapitola o symbolice čísel), naprosto v souladu s čínským uvažováním, tudíž slaví svátek 6. 9. To, že Aneta české jmeniny slaví (byť si kýžený den zvolila plně po čínsku), souvisí dozajista s její značnou mírou integrovanosti do české společnosti. K tomuto datu také podotkla, že si jej v opačném pořadí čísel (9. 6.) vybrala jako datum svatby. Symbolika čísel znamená pro Čiňany hodně.

O významu čínských čísel se zmiňuji níže v kapitole o aspektech, které respondenti ve svých výpovědích zdůrazňovali.

Pohřbu se v České republice nezúčastnil ani jeden respondent. Zemře-li však v Číně příbuzný, smutek drží i pozůstali zde v České republice. Svátkem a zároveň vzpomínkou na předky je pro respondenty Svátek čistoty a jasu, kdy volají příbuzným domů do Číny, aby popřáli předkům i za ně.

Čínské **svatby** v České republice se zúčastnili tři respondenti z pěti. Aneta pojala za svého manžela Čecha. Během rozhovoru mi ukázala fotky z jejich svatby. Obřad proběhl v zahradách. Aneta si pro obřad zvolila krásné bílé svatební šaty. Svatební slib skládala v čínštině, její manžel v češtině. Na svatební hostině nechyběly čínské symboly a červená barva. Aneta se na hostinu převlékla do tradičních červených *čchi-pchao* čínských šatů, které si nechala dovést z Číny. Na svatbě bylo plno hostů čínského i českého původu. Tato svatba byla symbiózou čínské a české svatební tradice.

Emil se také zúčastnil čínské svatby v ČR. Ženil se jeho velice dobrý kamarád, proto mu byl Emil ochráncem, v Číně zvaným *pan-lang*. O jeho povinnostech jsem se již zmiňovala v kapitole o čínských festivitech. Svatba byla tradičnější, než v případě Anety. Nevěsta však měla bílé svatební šaty. Čínské svatby v České republice mohou mít i tradiční podobu, avšak v dnešní době se snoubenci a jejich rodiny přiklánějí spíše k modernějšímu pojetí svatby. Svatba je podle respondentů velice důležitou událostí pro celou rodinu.

Z rozhovorů a informací, které mi respondenti poskytli je zcela zřejmé, že se jejich repertoár čínských festivit s příchodem do České republiky značně omezil. Důležitým aspektem, který při udržování tradičních svátků je to, zda žijí v České republice s rodinou či nikoliv. Ti respondenti, kteří v ČR mají rodiče, svátky slaví pravidelně. Respondenti, kteří pobývají v České republice více než deset let, dodržují tradičnější způsob slavení festivit.

3.1.13 Společnost a prostředí slavení festivit

Další zajímavostí, na kterou jsem se respondentů ve svých rozhovorech ptala, je místo, kde se oslavy svátků odehrávají. Také mne zajímalo, s kým respondenti svátky slaví.

Tři nejvýznamnější čínské svátky: **Svátky jara/ příchodu čínského nového roku, Svátek dračích člunů a Svátek středu podzimu** – u všech těchto tří festivit respondenti zdůrazňovali, že je třeba, aby se sešla celá rodina. Tudíž se tyto svátky slaví v okruhu nejbližších. Pokud má respondent rodiče v Číně, je třeba tyto svátky (Hlavně Svátky jara)

oslat s rodinou zdejší, jako je tomu v případě Anety a jejího českého manžela, či je slavit s čínskými spolužáky a přáteli. Mezi svátky slavené doma patří i **Svátek lampiónů**.

Tyto svátky s rodinou slaví všichni respondenti. Emil uvedl, že je možné oslat je s rodinou i v restauraci, ale je to méně běžné. Žádný respondent neslaví tyto svátky v komunitě nějakého čínského sdružení. Nanejvýš se přijdou na chvíli podívat na nějaké vystoupení čínského souboru, ale to je vše.

Valentýn i čínský svátek zamilovaných (**Svátek dvou sedmiček**) slaví respondenti většinou venku s partnerem. Jdou se projít nebo si sednout do restaurace.

Vánoce slaví respondenti doma s rodinou. Společně povečeří v klidu domova a odpočívají. Domov zdobí pouze někteří, ostatní mají čas od času stromeček.

Narozeniny slaví většina respondentů nejprve doma s rodinou a poté s přáteli v nějakém baru či restauraci.

Svatby jsou situovány do prostředí restaurací a hotelů. Další alternativou je příroda. Pokud jsou oba snoubenci křesťané, mohou se nechat oddat v kostele, těchto případů však není mnoho. Na svatbu jsou pozváni všichni rodinní příbuzní a nejbližší přátelé. Dnes Číňané pořádají velké svatby, kam jsou pozvány celé stovky hostů.

3.1.14 Aspekty, které respondenti u slavených festivit zdůrazňovali

V této kapitole bych ráda uvedla aspekty, na které během rozhovoru o festivitách respondenti kladli důraz.

Rodina

Nejvíce respondenti u popisování skoro všech tradičních čínských festivit kladli důraz na rodinu a její pospolitost. Rodina je v Číně základní společenskou jednotkou. Číňané si rodiny nesmírně váží a mají k ní úctu. Proto je rodina velice významným aspektem všech tradičních čínských svátků, zvláště pak Svátků jara, Svátku dračích lodí a Svátku středu podzimu.

„Na Nový rok se celá rodina sejde u prarodičů a uklízíme společně dům, připravujeme večeři. Ta začíná už brzy, kolem čtvrté hodiny odpoledne. Rodina si sedne společně ke stolu a začíná se slavit.“ (Dan)

Všichni členové čínské rodiny jsou v kontaktu, jak je to jen možné. Pokud žijí na stejném místě, je pro ně udržení rodinných sítí snazší. Pokud jsou členové rodiny roztroušeni po světě, udržují neustálý kontakt alespoň skrze telefonáty, dnes již převažuje internetová komunikace přes video.

Mytologie a legendy

Tři z pěti respondentů mi při popisování festivit vysvětlovali, jaký je původ svátků. Neznali sice všechny tradiční legendy, ale dokázali si vzpomenout na valnou většinu. Jedinou výjimkou mezi respondenty byl Cyril a Emil, ti neznali skoro žádné. Cyril to vysvětloval tak, že žije v Česku od šesti let, tudíž ví, jaké svátky se mají slavit, ale nezná jejich původ. Emil v rozhovoru říkal, že mu maminka tyhle příběhy nevyprávěla, takže je moc nezná. Ostatní respondenti znali některé legendy velice podrobně. Avšak respondenti uvedli, že se tato znalost legend u mladších generací vytrácí. Dříve bylo tradicí vyprávět malým dětem o tom, proč se svátek slaví. V dnešní uspěchané době je málo času. Proto jsou rodiny rády, že se mohou alespoň sejít a společně svátky oslavit.

Symbolika čísel a barev

Respondenti také v rámci popisu festivit hojně zmiňovali čínskou symboliku čísel. Aneta vypověděla, že by se mělo ve dnech Svátků jara servírovat *tiao-c'* po dvou. Může se stát, že nandáte knedlíčky tři, ale dva jsou harmoničtější. Číslo 2 má v Číně ještě jeden zajímavý význam. Emil v rozhovoru říkal, že se používá v čínštině k označení hlupáka.

„Když řeknou o někom Číňani „š'-er“, tak to znamená, že je hloupý. Ještě používají v podobném smyslu číslo 250.“ (Emil)

Číslo 3 má v každé části Číny trochu jiný význam, ale někde znamená separaci. Obecnější význam je však pro toto číslo narození. Číslo 4 se vyslovuje podobně jako smrt, proto je v Číně pokládán za nešťastné číslo. Má podobný význam, jako má pro Evropany číslo 13. Ohledně čísla 4 jsou Číňané velice pověřiví. V budovách většinou čtvrté patro nenajdete. Ani v čísle adresy nemůže být číslo 4, pak by ji nikdo nechtěl.

„Třeba dům postavený na adrese, která obsahuje čtyřku, to nikdo nechce, to se neprodá.“ (Emil)

Číslo 5 se prý v Číně nijak zvlášť neřeší. Avšak číslem 5 je označen počet elementů, které jsou v čínské filosofii pokládány za velice důležité. Číslo 6 je číslo dobré. Znamená především spokojenost. Číslo 6 se v čínštině vyslovuje *liou*. Číňané používají slovní spojení „*liou liou šun*“ když někomu jinému přejí hodně štěstí. Číslo 7 je číslo obecně dobré. V některé části Číny je považováno za šťastné. Avšak v různých případech se může stát číslem negativním. Číslo 8 se v Číně těší veliké oblibě. Je to velmi dobré číslo. Znamená bohatství a štěstí. Význam tohoto čísla opět pochází z podobnosti ve výslovnosti se slovem, které znamená zbohatnout. V Číně je toto číslo velice žádané a Číňané jsou za něj schopni utratit hodně peněz.

„V Číně, když má někdo na autě SPZ s osmičkami, tak je jasné, že je ten člověk velice bohatý. Ta značka ho musela stát strašně moc peněz.“ (Emil)

Za telefonní čísla s osmičkou, za číslo 8 v adrese atd. se platí v Číně vysoké částky. Číslo 9 je symbolem pro jang. Je to také dobré číslo, reprezentuje dlouhověkost. Číňané jej mají rádi. Číslo 10 je pozitivně vnímáno. Významy čísel v Číně jsou velice zajímavé. Číselných spojení, která vždy něco znamenají, je v čínštině mnoho. Z výpovědí respondentů bylo zřejmé, že v jejich životě hraje symbolika čísel stále velice podstatnou roli.

Respondenti také zdůrazňovali významy barev. Stejně jako má v čínské filosofii své místo pět základních prvků, existuje i pět základních barev. Jsou jimi černá, bílá, zelenomodrá, červená a žlutá. Černá vyjadřuje stejně jako barva bílá smutek. Symbolizuje zimu a chlad. V Evropě si lidé na pohřby oblékají černou, v Číně je naopak barvou pohřební bílá. Černá barva odpovídá vodě, bílá barva zase kovu. Zelenomodrá může být barvou života a jara, pokud se však jedná o její světlejší odstíny, je barvou velmi honosnou. Připomíná totiž nefrit, který byl a stále je v Číně považován za velice drahý a vzácný kámen. Je spojována se dřevem. Červená je barvou léta, ohně, tepla a především je to barva štěstí. Červené jsou tradiční čínské svatební šaty, které mají nevěstě přinést štěstí v manželství. Červené jsou i praporky a lampiony, které se v Číně vyvěšují o Svátcích jara, aby zahnal zlé demony a aby přinesli lidem štěstí v nadcházejícím roce. Často je červená v kombinaci se zlatou. Například dárky je vhodné balit do červeného papíru. Žlutá barva je barvou císařů. Odpovídá elementu země.

Půjdete-li na čínskou svatbu, neberte si na sebe čistě červené šaty, červená je vyhrazena pro nevěstu. Vhodná není ani čistá bílá a černá barva. Emil v rozhovoru o čínské svatbě uvedl, že je pro dívky nejlepší vzít si nějaké pastelové barvy, modrou, světle růžovou, spíše světlejší barvy. Pokud byste darovali květiny, vyvarujte se bílé a žluté barvě. Bílé a žluté jsou totiž papírové květiny, které jsou v Číně součástí pohřebních obřadů.

Společně strávené chvíle, společné jídlo a jeho příprava

Na tento aspekt kladli důraz také všichni respondenti. I Barbora, která ze všech respondentů dodržuje nejméně tradičních čínských svátků, v rozhovoru říkala, že na čínský Nový rok se musí rodina sejít u jednoho stolu, povečeřet a poté strávit společný večer. Emil uvedl, že je třeba, aby se vždy celá rodina, alespoň jednou společně najedla. Společné jídlo je pro Číňany symbolem rodinné soudržnosti.

Co se přípravy jídla týče, pokud žijí respondenti v České republice s rodiči, jídlo připravují většinou jejich maminky. Doma připravují novoroční *tiao-c'* knedlíčky, některé rodiny

mají i domácí novoroční *nien-ka* dort. Ten je sladký a obsahuje i maso. Barbora uvedla, že si *nien-ka* kupují už hotový v tržnici v Sapě. Cyril společně s tatínkem připravuje *cung-c'* taštičky. Podobné je to i u ostatních respondentů. Potřebné ingredience, jako je měkká lepkavá rýže *nuo-mi*, bambusové listy atd. čínské rodiny shánějí v Sapě. Pouze Emil uvedl, že jeho maminka vozí bambusové listy z Číny. Přiveze jich hodně, aby jim co nejdéle vydržely. Danova rodina si většinou tradiční čínské pokrmy kupuje v čínské restauraci. Měsíční koláčky si kupují všichni respondenti. Jejich výroba je prý náročná, proto si je už ani v Číně doma skoro nikdo nevyrobí.

3.1.15 Udržování kontaktu se zemí původu – vazba na Čínu

V této kapitole se budu zabývat tím, zda nějakým způsobem přispívá dodržování čínských svátků v České republice k udržení a posílení vazby se zemí původu. Zajímá mne především to, jak respondenti kontaktují své příbuzné v Číně, zda jim posílají během svátků nějaké dary a přání, jaký význam pro ně udržování vazeb s Čínou má.

Všichni respondenti udržují kontakt s příbuznými v Číně. Intenzivnější je tento kontakt u respondentů, kteří mají v Číně rodiče. Pokud je to možné, jsou s nimi v kontaktu přes internet každý den. Využívají k tomu různé internetové služby jako Skype, ICQ a jim podobné. Často také využívají internetovou službu VOIP, díky které mohou do Číny volat. Mladí lidé si často dopisují se svými přáteli v Číně přes různé mobilní aplikace. Emil v současné době hojně využívá aplikaci Weishin, která funguje na podobném principu jako aplikace Talkbox, kam lze nahrát zvukovou zprávu. Tímto způsobem komunikuje se svými přáteli v Číně téměř každý den. Emil také v rozhovoru uvedl, že dříve bylo kontaktování příbuzných v Číně mnohem složitější a dražší.

„Dříve jsme volali domů jednou za měsíc z pošty, bylo to drahé. Dneska už voláme třeba babičce každý týden přes VOIP.“ (Emil)

Barbora má rodiče v České republice, ale do Číny volá prarodičům a příbuzným třikrát týdně. Pohlednice, dopisy a přání Číňani moc neposílají. Všichni respondenti se ve výpovědích shodli na tom, že to není pro dnešní dobu typické. Ani když se jedná o narozeniny, tak přání příbuzným neposílají.

„Neposíláme přání k narozeninám, to ne. To by byl málo cenný dar, to by nebylo ani dobré. Lepší je zavolat a poslat veliký dar.“ (Barbora)

Cyril říkal, že ani neví, proč vlastně neposílají přání, že je to dobrý nápad, ale že tatínek přání nikdy neposílal. Všichni respondenti uvedli, že na tři velké svátky (Svátky jara, Svátek

dračích člunů a Svátek středu podzimu) se musí volat příbuzným do Číny. Je třeba jim popřát a pozdravit je. Pokud respondenti žijí v České republice s rodiči, volají příbuzným do Číny jako celá rodina. Pokud by byl Číňan v cizí zemi například studovat a jeho rodina by byla v Číně, volají oni jemu.

„Moje přítelkyně tady žije sama, proto svátky slaví s čínskými spolužáky, ale rodiče jí vždycky volají, jak se má, jestli něco jedla, co to bylo a tak.“ (Emil)

Velikým pohřeškem by podle respondentů bylo, nezavolat a nepopřát svým příbuzným na čínský Nový rok. Příbuzným je třeba na tento svátek popřát všechno dobré v novém roce. Respondenti také volají svým prarodičům na narozeniny. Emilova rodina volá prarodičům skoro o všech čínských svátcích.

Podle Dana znamenají pro Číňany v zahraničí Svátky jara možnost vrátit se na svátek domů a oslavit jej s rodinou. Hodně Číňanů to tak dělá, pokud mají v Číně rodinu. Na tyto Svátky jara se do Číny vrací obrovský počet lidí. Proto jsou jízdenky a letenky v tyto dny velice cenné a nedostupné zboží.

„Je to veliký přesun lidí, aby mohli být v tyto dny s rodinou.“ (Dan)

Ušetřit na lístky či letenky je pro tyto lidi stejně těžké jako je vůbec získat. Lidé na ně stojí nekonečné fronty. Dokonce ve frontách tráví celé dny.

„To je velice náročné, lidé čekají na lístky dny, aby se mohli dostat za rodinou.“ (Aneta)

Přesto je v těchto dnech přesun Číňanů z celého světa do Číny obrovský. Respondent Dan a Emil se při rozhovoru o tomto přesunu do Číny shodli na tom, že by to nechtěli zažít. Kdyby měli jet do Číny za rodinou na svátky, tak by raději letěli měsíc předem.

3.1.16 Význam, který respondenti slavení svátků přiřkládají

Na tomto místě bych se ráda zmínila o významu, který respondenti slavení svátků čínských i českých přiřkládají. Nejprve se zaměřím na význam, který respondenti zdůrazňovali u slavení svátků čínských, poté se zaměřím na význam slavení svátků českých.

Význam, který respondenti nejčastěji u slavení svátků čínských zdůrazňovali, byl nepochybně význam rodiny. Rodina je tím stěžejním bodem, který hraje v životě všech Číňanů hlavní roli. Strávené chvíle s rodinou jsou pro Číňany nesmírně významné. Proto si těchto chvil váží a skrze dodržované čínské svátky je udržují ve svém životě. Tři nevýznamnější čínské svátky (Svátky jara, Svátek dračích člunů a Svátek středu podzimu) jsou v podstatě na rodinném základě založeny. Ačkoliv legendy vždy vyprávějí různé příběhy, proč se svátky slaví, hlavním důvodem je společné setkání všech členů rodiny. To mají Číňané uložené hluboko v sobě. Proto pociťují i nutnost a potřebu tyto svátky slavit, protože

ve skrytu duše vědí, že se setká celá rodina a společně usednou k jednomu stolu. Rodinná atmosféra vládne všem těmto slavnostem.

Dalším významem, který je nepochybně také velice důležitý, je tradice. Udržování tradice ve smyslu vzdání úcty předkům. V historii Číny má kultu předků velmi hluboké kořeny. Tradice a rituály byly vždy dodržovány nejrůznějšími autoritami. Proto je třeba v této tradici pokračovat i nadále. I když se u většiny obřadů a slavností rituály značně zredukovaly, stále slavnosti nesou prvky pokračování tradice. Úcta k tradicím předků je součástí čínské kultury a čínského myšlení. Proto každý Číňan pocítuje byt' sebemenší nutkání tradici alespoň částečně dodržet. Tato potřeba je ještě silnější, žije-li Číňan v zahraničí se svojí rodinou, která jej odmalička k této tradici vede. Všichni respondenti v rozhovorech řekli, že se alespoň oslava Svátků jara dodržet musí. Když jsem se ptala proč, nedokázali mi jasně odpovědět. Říkali, že se to tak prostě dělá. Jediná Barbora podotkla, že kdyby tento svátek neoslavili, tak by se asi nic tak strašného nestalo, ale že by to bylo moc smutné, proto by její rodinu ani nenapadlo tento svátek neoslavít. Emil říkal, že neví, proč by ho Číňani ve světě neslavili, že nevidí žádný důvod.

„Vždyť každý Číňan ví, že je ten den Nový rok, tak proč by ho neslavili, je to veselý svátek, přináší samá pozitiva.“ (Emil)

Nejmenší potřebu slavit alespoň tento veliký svátek – Svátky jara, pocítoval dle výpovědi Cyril. Říkal, že ho s tatínkem slaví každý rok, ale že by ho asi nemuseli slavit, kdyby na to přišlo. Zároveň však podotkl, že je ale nikdy nenapadlo ho neslavít, protože ho slaví všichni Číňani. Dan říkal, že tento veliký svátek slaví už málo, kvůli tomu, že má moc práce, ale že je třeba ho alespoň trochu oslavit a hlavně zavolat do Číny příbuzným.

Tyto dva významy zmiňovali všichni respondenti. Důvody, proč tomu tak je, mi také nebyli sto jednoznačně sdělit. Skutečností, která z toho vyplývá, je zcela zřejmá odlišnost české a čínské mentality. Číňany by totiž ani nenapadlo, přemýšlet o tom, že by tento veliký svátek neoslavili. Respondenti říkali, že je nenapadají otázky, zda mají svátek oslavit či ne. Prostě ho oslaví, protože je to třeba, protože je to tradice a sejde se celá rodina. Dva respondenti z pěti také uvedli, že si slavením všech těchto čínských svátků připomínají, že jsou Číňané a také že při těchto oslavách vzpomínají na Čínu, na domov, více, než kdy jindy

České svátky slaví tři respondenti z pěti. Aneta slaví české svátky hlavně kvůli svému českému manželovi, který jí našim zvykům rád učí. Anetě se tyto zvyky líbí. V rozhovoru říkala, že má velice ráda Velikonoce kvůli krásným tradicím, které viděla na venkově.

O Velikonocích vyrábí kraslice. Doma mají beránka a mazanec. Ví, že když její muž nestihne koledu do dvanácti hodin, může ho po poledni polít vodou. Také říkala, že jí chutná české jídlo, hlavně guláš, vánoční cukroví a domácí pečené koláče.

„Pečené koláče doma, ty mám nejradši, v Číně se totiž nic moc podobného nedělá.“ (Aneta)

Dan slaví české svátky se svými českými kamarády. Jeho rodiče české svátky neslaví, ale říkal, že když u nich doma na Velikonoce zazvoní malí koledníci, tak má pro ně maminka připravenou čokoládu. Pomlázku mu prý dělá kamarád. S tím poté chodí koledovat po Praze. Dan je na české jídlo zvyklý ze školní jídelny, ale doma ho rodiče moc nedělají. Barbora říkala, že české svátky neslaví vůbec a že je slavit ani nechce. Jedině snad, když byla malá a chodila na základní školu, tak dělali ve škole kraslice, ale nic z toho už dávno nedělá. K českému jídlu prý moc pozitivní vztah nemá.

„Jsou jídla, která se dají jíst, ale to je tak všechno. Nechutná mi ani české pivo.“ (Barbora)
Cyril naopak vypověděl, že s tatínkem slaví všechny české svátky. Slaví je především kvůli tomu, že mají spoustu českých přátel a sousedů a také proto, že žije v Česku dvacet let.

„My slavíme vlastně čínské i české svátky, nejsme takoví, že bychom byli jenom pro ty čínské, slavíme obojí.“ (Cyril)

Českou kuchyni si oblíbil už jako malý. Říkal, že většinou je české jídlo dobré, až na vánočního kapra, ten mu nechutná, ale stejně ho na Vánoce s tatínkem dělají. Pivo má s tatínkem také moc rád.

„České pivo je fajn, čínské není moc dobré. My pijeme české pivo často.“ (Cyril)

Emil s rodinou české svátky neslaví, ale ne proto, že by nechtěli, ale proto, že prý neví, jak je má slavit.

„My Velikonoce neslavíme, nevíme, jak, ale ne že bychom nechtěli, to ne.“ (Emil)

Emil se české kuchyni nijak zvlášť nebrání. Říkal, že je zvyklí ze školy. Maminka s tatínkem taky rádi ochutnávají nové věci. Celá rodina má moc ráda vánoční cukroví. To jim dělá sestřenice nebo ho kupují.

Respondenti, kteří české svátky slaví, nejčastěji říkali, že je slaví, protože se jim líbí a také že svátky jsou součástí kultury. Proto pokud chtějí naši českou kulturu lépe poznat a snáze se integrovat do české společnosti, je třeba vnímat a poznat naše svátky.

3.1.17 Prolínání českých a čínských prvků festivit v českém prostředí

V této kapitole se zaměřím na výskyt českých prvků při slavení festivit čínských a naopak na to, zda vnášejí Číňané do slavení svátků českých nějaké prvky čínské. Prvky myslím nejen chování a zvyky, ale i jídlo, pití, dekorace. Také mne bude zajímat, zda se oslav čínských svátků účastní Češi a naopak, zda se Číňané účastní oslav českých přátel.

Nejprve svou pozornost zaměřím na slavení čínských svátků. Je zcela zřejmé, že jelikož jsou tyto svátky slaveny v českém prostředí, nějaký vliv to na podobu jejich oslav mít bude. Přesto si Číňané dokážou vytvořit v domácím prostředí podobu slavností, při kterých je výskyt prvků českých minimální. Potraviny a ingredience potřebné pro tradiční čínskou hostinu nakupují většinou v tržnici v Sapě nebo v čínských restauracích, kam jsou suroviny dováženy z Číny. To se samozřejmě netýká ovoce a zeleniny či potravin, které jsou běžné i v České republice. Ty nakupují v supermarketech s českým či zahraničním zbožím. Protože je chuť většiny tradičních pokrmů výrazná a intenzivní, popíjejí k jídlu většinou zelený čaj či vodu. České pivo během tradičních svátků nepijí, narušilo by totiž chuť jídla. Avšak respondenti říkali, že během normálních obědů či večeří doma české pivo k jídlu pijí. Během oslav Svátků jara si rodiny respondentů pouští v televizi přímý přenos z Číny, kde je čtyřhodinový novoroční program.

České prvky se během slavení čínských festivit vyskytují minimálně. Spíše u těchto svátků dochází k redukci prvků čínských, především k redukci slavení, výzdoby, jídel, nežli k obohacení čínských festivit o prvky české. K nejhojněji slaveným českým svátkům patří Vánoce a Velikonoce. Vánoce jsou dle výpovědí respondentů jasnou kombinací čínských a českých prvků. Vzhledem k tomu, že Vánoce v Číně ani jeden z respondentů neslavil, převažují během oslav spíše prvky české, které Číňané převzali. Avšak kromě Cyrila, který slaví s tatínkem Vánoce vyloženě jako Češi, je žádný z respondentů nepokládá za významný svátek. Respondenti říkali, že se jedná o svátek křesťanský, že jej slaví, ale že se necítí být součástí těchto oslav. Spíše jej pokládají za svátky volna, kdy se může opět sejit celá rodina a společně povečeřet. Dárky si moc nedávají, většina respondentů říkala, že dárky dostávali, když byli ještě malí, ale že teď už je nedostávají. Emilova rodina si dárky dává. Jak říkal sám Emil, dárky má dávat ten, kdo vydělává, takže Emil kupuje dárky rodičům a mladší sestře. V rodinách dvou respondentů se k večeři podává pouze čínské jídlo a čínské pití. V rodině Anety a Cyrila se podává jídlo české tradiční. U rodiny Emila se k večeři podává převážně jídlo čínské, ale je doplněné jídlem českým. Skoro nikdo z respondentů na Vánoce nepeče cukroví, výjimkou je Aneta, která se ho učí péct pro českého manžela.

Také se žádný z respondentů nedívá na české pohádky a nedodržují české vánoční zvyky. Emil se v rozhovoru zmiňoval o tom, že někdy chodí s přítelkyní na procházku, podívat se na vánoční stromeček a výzdobu. Při tom popíjejí svařené víno nebo grog. Vánoční výzdobu a vánoční stromeček mají doma každý rok tři respondenti z pěti. Barbora uvedla, že ho někdy mají doma její rodiče, ale ona ho doma nemá nikdy. Dan říkal, že záleží, zda mají na jeho koupi rodiče čas.

Ti respondenti, kteří slaví české Velikonoce, se drží českých zvyků a tradic. Chodí koledovat s českými přáteli, Aneta a Cyril doma dělají kraslice a mají i typickou velikonoční výzdobu. Na stole nechybí beránek či mazanec. Nevyskytují se zde žádné výrazné prvky čínské.

Účast Čechů na oslavách čínských festivit není příliš běžná. Avšak Čechy k sobě domů na čínské svátky zvou dva respondenti z pěti. Aneta spolu se svým českým manželem zvou na oslavu čínského Nového roku a na Svátek středu podzimu i své české přátele. Cyril s tatínkem zvou skoro na všechny čínské svátky své české sousedy, kteří jsou i jejich dobří přátelé. Společně pak slaví i svátky české. Většina respondentů vypověděla, že zvou české kamarády na oslavu svých narozenin. Také se účastní oslav narozenin Čechů.

Vzájemná účast Číňanů a Čechů na oslavách svátků čínských či českých značně záleží na tom, jak moc jsou čínští jedinci integrováni do české společnosti. Například Barbora se stále obklopuje čínskými přáteli, odmítá slavit české svátky a necítí, že by do české společnosti „zapadala“. Na oslavě jejich narozenin a na oslavách čínských svátků proto nejsou žádní Češi.

Naopak Cyril má kromě čínských přátel i spoustu přátel českých, s tatínkem slaví české svátky rádi, po dvaceti letech strávených v České republice cítí, že do české společnosti dobře „zapadá“. Proto i veškeré svátky a slavnosti tráví společně s českými přáteli.

4 Závěr

Ve své práci jsem se zaměřila především na otázku, jaký význam má slavení festivit v životě čínské menšiny na území České republiky. Pro mé respondenty má slavení čínských festivit velkou hodnotu, protože se veškeré čínské svátky soustředí na rodinu a na její soudržnost. Rodina je pro mé respondenty na prvním místě. Jak sami v rozhovorech uvedli, slaví čínské svátky především proto, že se sejde celá rodina. V dnešním uspěchaném světě je rodinná pospolitost značně ohrožena. Respondenti v dodržování čínských svátků spatřují jistotu rodinného shledání. Druhým důležitým významem, který respondenti slavení čínských svátků přisuzují, je zachování tradice. Tím, že tuto tradici dodržují, vzdávají hold tradici celé čínské kultury, které si Číňané nesmírně váží.

Repertoár slavených čínských festivit v České republice je značně redukován. Aktuálně se ve skladbě festivit čínské menšiny v České republice vyskytují pouze ty nedůležitější svátky, které je třeba oslavit, ať jsou Číňané kdekoliv. Ze všech čínských svátků, které jsem popsala v kapitole o čínských festivitech, slaví respondenti většinou pouze tři hlavní svátky, kterými jsou Svátky jara (a jejich závěr v podobě Svátku lampionů), Svátek dračích člunů a Svátek středu podzimu. Svátky jara slaví všichni respondenti. Dle slov respondentů tento svátek slaví každý Číňan na světě, protože se jedná o v zásadě nejvýznamnější svátek, kdy se lidé loučí se starým rokem a vítají rok nový. Proto, aby byl nový rok šťastný a aby bylo vše v pořádku, je třeba dodržet během slavení určité úkony. (popřát všem příbuzným, zúčastnit se společné hostiny s rodinou, atd.)

Mezi svátky, u kterých respondenti uvedli, že je v Číně slavili, avšak zde v České republice je již neslaví, patří: Svátek čistoty a jasu – *Čching ming tié*, Čínský den mládí, Den dětí, Den Čínské lidové osvobozené armády, Státní svátek, Svátek dvou devítek – *Čchung jang tié*. Většinu těchto svátků neslaví hlavně proto, že o nich nemají takové povědomí, jaké by měli, kdyby žili v Číně. Navíc v Číně je v tyto dny volno v práci, ale zde tomu tak není. Svátek jasu a čistoty slaví respondenti nemohou, neboť hrobky jejich rodin jsou v Číně. Svátek dvou devítek je také svátek, který je značně vázaný na Čínu, lidé se mají vypravit do čínských hor. V České republice začala většina respondentů slavít Vánoce. Tři respondenti z pěti začali slavít Velikonoce. Ke značné redukci došlo především z hlediska průběhu slavení festivit. Svátky jsou slaveny kratší dobu a oslavy jsou soustředěny do prostředí domácností.

Podle respondentů není v České republice prostor, kde by mohly být jejich svátky slaveny tak, jak jsou zvyklí z Číny. Tradiční svátky v Číně jsou totiž typické výzdobou ulic a veřejného prostranství. Všude visí červené lampiony a lucerny. Tradiční dračí a lví tanec je

také k vidění v ulicích, kam se rodiny chodí dívat na různá vystoupení a radují se společně s ostatními lidmi. Respondentům přijde dle jejich slov líto, že v České republice není nějaký prostor, jako například Chinatowns v jiných evropských zemích, kde by mohli své tradiční svátky veřejně slavit.

Redukce se také projevila na skladbě slavnostních jídel, avšak rodiny všech respondentů dodržují přípravu vždy alespoň jednoho pokrmu, který je pro daný svátek typický (*t'iao-c'*, *nien-ka'o*, *cung-c'*, *jüan-siao*, *tchang-jüan*, měsíční koláčky, atd.).

Vánoce slaví respondenti z toho důvodu, že je v České republice volno, tudíž toto volno využívají k rodinným sešlostem a k odpočinku. Některým respondentům se české Vánoce líbí natolik, že je slaví stejným způsobem jako Češi. Mají tradiční českou večeři, dávají si dárky, mají i vánoční výzdobu a stromeček. Stejně je to i se slavením Velikonoc. Ti respondenti, kteří je slaví, dodržují české zvyky a tradice. Chodí koledovat s přáteli, dělají doma kraslice atd. Respondenti, kteří se zapojili do tradičního slavení českých svátků, pokládají za důležité tyto české svátky vnímat a přijmout je takové, jaké jsou. Podle nich jsou svátky podstatnou částí kultury. Proto, pokud chtějí lépe pochopit tradice, českou kulturu a společnost, snáze se do české společnosti integrovat, je nutné, aby znali a chápali i české svátky. České svátky se jim zalíbili.

Dále jsem zjišťovala jakou funkci má slavení festivit z hlediska posilování etnické identity příslušníků čínské menšiny v České republice. Zda na základě slavením čínských festivit potvrzují svoji etnickou identitu. Emil a Aneta se ve výpovědi shodli na jednom z důvodů, proč čínské svátky slaví. Tímto důvodem je podle nich skutečnost, že během oslav si připomínají svoji čínskou příslušnost. V tyto sváteční dny si uvědomují a vnímají více, než kdy jindy to, že jsou Číňané. I dva další respondenti v rozhovoru řekli, že se během oslav svátků cítí více jako Číňané, že si připomenou čínskou mentalitu, že jim slavení svátků pomáhá zachovat si svoji čínskou identitu. Pouze Barbora vypověděla, že svoji čínskou národnost vnímá každý den, stejně tak o Číně slyší, čte a přemýšlí denně, tudíž ve slavení čínských festivit nespatruje nějaké potvrzení toho, že je Číňanka. Obecně lze říci, že respondenti skutečně na základě slavení čínských festivit deklarují svoji etnickou identitu.

Další výzkumnou podotázkou, která mne zajímala, bylo to, zda slavení festivit nějakým způsobem posiluje a přispívá k udržení vazby mezi příslušníky čínské menšiny v České republice a zemí jejich původu. Odpověď na tuto otázku je pozitivní. Všichni respondenti v rozhovoru zdůrazňovali, že je nutné během svátků zavolat příbuzným v Číně a popřát jim. Byla by neslušnost (především jedná li se o Svátky jara) nepopřát příbuzným vše dobré do nového roku. Během rozhovorů se většinou ptají i na běžné věci, které se týkají zdraví,

studia či práce. Čtyři respondenti z pěti mají svoji rodinu v České republice. Proto do Číny volají prarodičům a příbuzným jedenkrát až třikrát týdně. Aneta, která má své rodiče v Číně, se snaží domů volat každý den. Z těchto výpovědí je zřejmé, že rodina je pro každého Číňana nesmírně důležitá a že mají mezi sebou členové rodiny v Číně velice silné vazby. Pro Číňany, kteří během roku pracují mimo svoji rodnou zemi, je také typické, že se na Svátky jara chystají vrátit domů a strávit tak tyto svátky se svojí rodinou. Avšak ne každému se to poštěstí. Jízdenky do Číny nejsou levnou záležitostí a v období svátků jsou nedostatkovým zbožím. Podle slov respondentů musejí Číňané čekat ve frontách na jízdenky celé dny. I přes všechna tato úskalí jsou Svátky jara obdobím velikého přesunu čínského lidu z celého světa do Číny.

Ve své práci jsem se také zajímala o to, zda příslušníci čínské menšiny v České republice slaví i některé české svátky a zda slavení českých svátků přispívá ke snazší integraci Číňanů do české společnosti. Zjištění bylo i tentokrát pozitivní. Respondenti, kteří slaví více českých svátků, mají i více českých přátel, díky kterým lépe „zapadají“ do české společnosti. Dan v rozhovoru říkal, že mu slavení českých svátků ve škole hodně pomohlo s integrací do české společnosti, především s integrací do jeho vrstevnické skupiny. Aneta v rozhovoru uvedla, že od té doby, co se provdala za svého českého manžela a slaví s ním a jejich přáteli české svátky, je celkově lépe přijímána ostatními členy majoritní společnosti.

Ve svém výzkumu jsem se také zaměřila na to, zda dochází během slavení čínských festivit v České republice k transformaci podoby a průběhu slavení svátků, zda dochází k prolínání českých a čínských kulturních prvků. Skutečnost, že Číňané tradiční svátky slaví v českém prostředí, působí na podobu jejich svátků. České kulturní prvky se však během slavení čínských festivit vyskytují minimálně. Číňané se snaží udržet svoji tradici pokud možno, co nejméně pozměněnou. Rodiny respondentů připravují tradiční pokrmy ze surovin, které se snaží sehnat v tržnici v Sapě nebo v čínských restauracích, kam jsou v období před velikými svátky dováženy z Číny (bambusové listy, lepkavá rýže *nuo-mi*, atd.). Avšak potraviny, které se běžně užívají i v naší kuchyni, nakupují Číňané stejně jako Češi v obchodech s českým zbožím. Respondenti také zmiňovali, že mají rádi české pivo a že jej přes rok často pijí, ale během slavnostní hostiny české pivo nepijí, protože má moc výraznou chuť, která by zastínila chuť jejich tradičních pokrmů. Proto většinou při těchto hostinách popíjejí vodu či čaj. České svátky slaví tři z pěti respondentů a při jejich slavení dodržují české zvyky. Vánoce jsou podle respondentů zvláštní symbiózou českých a čínských kulturních prvků. Pouze dva respondenti se snaží Vánoce slavit jako Češi. Ostatní slaví vánoce po svém. Respondenti zdůrazňovali, že jelikož je v tyto dny volno, rodina Vánoce

využívá k odpočinku. Někteří zmiňovali, že se v tyto dny schází celá rodina ke společné večeři, kde se podává čínské jídlo. Dárky si nedávají. Výzdobu dodržují pouze někteří. Z těchto skutečností vyplývá, že během slavení tradičních čínských svátků dochází pouze k minimálnímu výskytu českých kulturních prvků. Během českých svátků, které slaví pouze někteří respondenti, také nedochází k výraznému prolínání českých a čínských kulturních prvků. Příslušníci čínské menšiny se snaží udržet co neméně modifikovanou podobu jejich tradičních festivit. Číňané se snaží české svátky slavit tak, jak je slaví Češi. Výjimkou jsou pouze Vánoce, ty lze považovat za svátek, během kterého dochází k prolínání českých a čínských kulturních prvků nejvíce.

Na závěr bych se ráda zmínila o přínosu této práce, který spočívá v tom, že jsem svým výzkumem aktualizovala informace o čínské menšině v ČR. Tento výzkum mi objasnil hodnoty a význam festivit v životě příslušníků čínské menšiny, kteří pobývají na území České republiky. Utvrdil mne v závěru, že Číňané ve svém životě kladou svoji rodinu vždy na první místo, tudíž hlavním významem, který pro ně slavení čínských festivit má, je rodinná pospolitost.

5 Přílohy

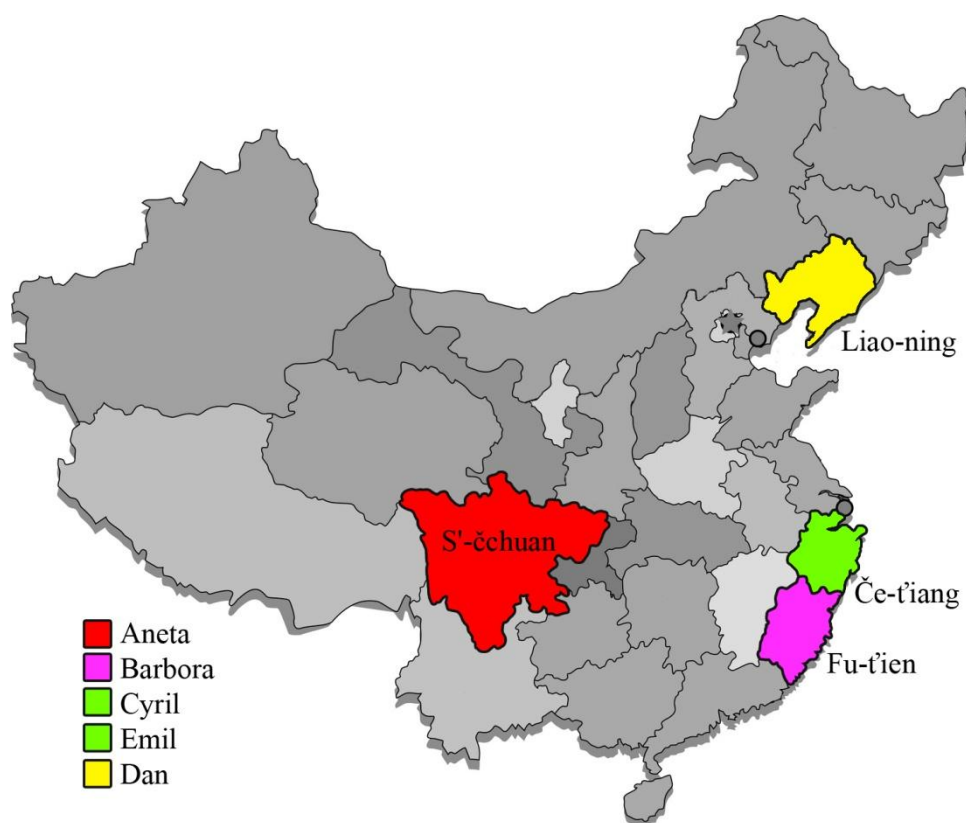
Příloha 1.

Tabulka 1. Soupis a základní informace o respondentech

	Aneta	Barbora	Cyril	Dan	Emil
Věk	39	23	26	26	26
Místo narození	Čchung-čching (provincie S'-čchuan)	Provincie Fu-t'ien	Wen-čou (provincie Če-t'iang)	Liao-ning (provincie Liao-ning))	Čching- tchien (provincie Če-t'iang)
Vzdělání	Vysokoškolské	Maturita	Maturita	Vysokoškolské	Maturita
Zaměstnání	Zprostředkovatelka obchodu mezi ČR a Čínou (v současné době na mateřské dovolené)	Studentka 2. ročníku bakalářského studia ČZU	Podnikatel	Advokátní koncipient	Podnikatel
Národnost	Čínská	Čínská	Čínská	Čínská	Čínská
Rodinný stav	Vdaná	Svobodná	Svobodný	Svobodný	Svobodný
Délka pobytu v ČR	5 let	10 let	20 let	13 let	19 let

Příloha 2.

Mapa provincií, ze kterých respondenti pocházejí

Příloha 3.

Obrázky

Obr. č. 1: Tradiční lampióny v ulicích Pekingu na Svátek lampiónů
(Významné festivaly a svátky v Číně 2013)

Obr. č. 2: Lví tanec při oslavách Čínského Nového roku (Jak se slaví Čínský Nový rok,
2013)

Obr. č. 3: Čínské dračí lodě (Jiao Feng; Ai Jie, 2013)

Obr. č. 4: Součástí Svátku dračích lodí je i požívání *cung-c'* jakožto projevu úcty básníkovi Čchü Jüanovi (Svátek dračích lodí, 2013)

Obr. č. 5: Měsíční koláčky na Svátek středu podzimu (Svátek Měsíce, 2013)

Obr. č. 6: Tradiční čínské novoroční knedlíčky *tiao-c'* a koláč *nien-kaio* (Šťastný Nový rok, 2013)

Obr. č. 7: Tradiční knedlíčky *jüan-siao* (*tchang-jüan*), které se podávají během Svátku lampionů (Tangyuan, 2013)

Příloha 4.

Návod na rozhovor

Osobní informace:

Věk, zaměstnání, délka pobytu v ČR, rodinný stav, místo narození, vzdělání

Jak dlouho pobýváte v České republice?

Proč jste do České republiky přišel/la? (motivace)

Jakou máte v současnosti práci/ Co v současnosti studujete?

Cítíte se spíše jako Čech/Češka nebo jako Číňan/ka?

Patří mezi Vaše zdejší přátele spíše Číňani nebo Češi?

A co se Vám na České republice líbí?

A jak vnímáte Čechy? (Pozitiva, negativa)

Festivity:

Význam, čas, prostředí/místo, kdo se jich účastní, dekorace, jídlo a pití, tradiční zvyky, průběh/scénář

Co pro Vás festivity znamená? Co na ní máte nejradši? Jakou má pro Vás hodnotu?

Vzpomenete si, prosím, jaké festivity jste slavil/a v Číně?

Jaké čínské svátky slavíte v České republice? (A jakým způsobem)

Co dekorace, výzdobu, kostýmy máte nějaké? Jste nějak speciálně oblečení?

Voláte domů, když je tento svátek?

Voláte domů i mimo svátky?

Jakým způsobem ještě kontaktujete své přátele/příbuzné v Číně?

Slaví se v Číně narozeniny? (Jakým způsobem)

Jak je slavíte v České republice? Liší se jejich oslava v ČR nějak?

Slaví se v Číně Vánoce? (Jakým způsobem)

Slavíte Vánoce v České republice? (Jakým způsobem, dekorace, výzdoba, jídlo a pití, atd.)

Slavíte nějaké české svátky?

Chutná Vám české jídlo a pití?

Liší se čínská svatba od té české? V čem se liší?

(zvyky, dary novomanželům, svatební hostina, svatební šaty, atd.)

Jak probíhá v Číně pohřební obřad?

Připadá Vám důležité slavit v České republice čínské a české svátky? Proč je slavíte?

6 Seznam použité literatury

- 1) BAKEŠOVÁ, Ivana: *Čína ve XX. století*. Díl 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, 126 s. ISBN 80-244-0251-3.
- 2) BITTNEROVÁ, Dana: Sebepojetí etnik v „otevřené“ české společnosti. In: BITTNEROVÁ, D. Moravcová, M. a kol: *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902-7858-2.
- 3) BOWIE, Fiona: *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7367-378-9.
- 4) BUREŠOVÁ, Petra: *Festivity z perspektivy vietnamských vysokoškolských studentů v Liberci*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.
- 5) COPANS, Jean: *Základy antropologie a etnologie*. Vyd. 1. překlad Jaroslav Brůžek, Viktor Černý, Petr Skalník. Praha: Portál, 2001. 124 s. ISBN 80-7178-3854.
- 6) CORMACK, Annie: *Chinese Birthday, Wedding, Funeral & Other Customs* [online]. 1923. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=zI0WXBhJcUUC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- 7) DURKHEIM, Émile: *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 2002, 491 s. Oikúmené. ISBN 80-729-80564.

- 8) ERIKSEN, Thomas Hylland a Marek JAKOUBEK: *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Vyd. 1. Překlad Tereza Kuldová. Praha: Triton, 2007, 268 s. ISBN 978-807-2549-252.
- 9) ERIKSEN, Thomas Hylland: *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.
- 10) ERIKSEN, Thomas Hylland: *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Vyd. 1. Překlad Hana Loupová. Praha: Portál, 2008. - 407 s. ISBN 978-80-7367-465-6.
- 11) FROLEC, Václav: *Město: Prostor, lidé, slavnosti*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum Uherské Hradiště, 1990. 356 s. ISBN 80-900063-3-7.
- 12) GENNEP, Arnold van: *Přechodové rituály: Systematické studium rituálů*. Z fr. originálu: *Les rites de passage, étude systematique des rites* přeložila Helena Beguivinová. Praha: Lidové noviny, 1997, 201 s. ISBN 80-7106-178-6
- 13) GIDDENS, Anthony: *Sociologie*. Vyd. 1. Překlad Jan Jařab. Praha: Argo, 1999, 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- 14) HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
- 15) HILL, Ann Maxwell: *Ethnology. Chinese funerals and Chinese ethnicity* [online]. Chiang Mai, Thailand: October 1996.[cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?sid=b878a311-bc14-4f35-a16f-6e8ab8ac2a14%40sessionmgr104&vid=31&hid=108&bdata=Jmxhbm9Y3M>

mc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=a9h&AN=9604112236&anchor=AN96041122
36-3

- 16) HOLUB, Josef a LYER, Stanislav: *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, 527 s. ISBN 80-04-23715-0.
- 17) HRACHOVCOVÁ, Marie: Národní identita, evropanství a výchova k vlastenectví. In: *Internacionalizace, Centrum inovativního vzdělávání* [online]. Editor Dora Assenza. 1. díl. Olomouc: A, 2007 [cit. 2013-05-02]. ISBN 978-80-903654-0-7.
- 18) HUBINGER, V: Etnicita. In: PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena: *Velký sociologický slovník "svazek I*. Praha, Karolinum, 1996. Str. 276. ISBN 8071843113.
- 19) JEŘÁBKOVÁ, Petra: Kulturní identita čínské komunity v Praze. In: BITTNEROVÁ, D. Moravcová, M. a kol: *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902-7858-2.
- 20) KAMENAROVIC, Ivan P.: *Klasická Čína*. Překlad Anna Hánová. Praha: Lidové noviny, 2001. - 281 s. ISBN 80-7106-397-5.
- 21) LIU LIAN: When the Moon Is Perfect. In: *Beijing Review* [online]. 9/16/2010, Vol. 53 Issue 37, p40-41. 2p.[cit. 2013-05-20]. Dostupné z: http://www.bjreview.com/culture/txt/2010-09/13/content_298668.htm

- 22) MURPHY, Robert Francis: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Vyd. 1. Překlad Hana Červinková. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, 268 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 15. ISBN 978-808-6429-250.
- 23) NAKONEČNÝ, Milan: Identita. In: PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena: *Velký sociologický slovník "svazek I*. Praha, Karolinum, 1996. Str. 414. ISBN 8071843113.
- 24) NEŠPOROVÁ, Olga: Roy A. Rappaport: Ritual and Religion in the Making of Humanity. In: *Lidé města* [online]. Číslo: 7, 2005, 2 (16). [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://lidemesta.cz/index.php?id=385>
- 25) OBUCHOVÁ, Lubica: *Číňané 21. století*. Dějiny, tradice, obchod. Praha: Academia 1999. 287 s. ISBN 80-200-0641-9.
- 26) OBUCHOVÁ, Lubica: *Čínská komunita v České republice 2001* [online]. Praha: Orientální ústav AV ČR, 2002. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Cinska_komunita_v_CR.pdf
- 27) PEŠEK, Jiří: *Pražské slavnosti a velké výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Monografické č. seriálu Documenta Pragensia, č. 12*. Archiv hlavního města Prahy, 1995. 405 s. ISBN 0231-7443
- 28) PEŠKOVÁ, J: In: Pešek, J: *Pražské slavnosti a velké výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Monografické č. seriálu Documenta Pragensia, č. 12*. Archiv hlavního města Prahy, 1995. Str. 405 s. ISBN 0231-7443.

- 29) REJZEK, Jiří: *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2001, 752 s. ISBN 80-859-2785-3.
- 30) SOKOL, Jan: *Člověk a náboženství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 245 s. ISBN 80-717-8886-4.
- 31) ŠMAHEL, František. In: Pešek, J: *Pražské slavnosti a velké výstavy: sborník příspěvků z konferencí Archivu hlavního města Prahy 1989 a 1991. Monografické č. seriálu Documenta Pragensia, č. 12*. Archiv hlavního města Prahy, 1995. 405 s. ISBN 0231-7443.
- 32) TJON SIE FAT, Paul: *Chinese New Migrants in Suriname: The Inevitability of Ethnic Performing* [online]. Amsterdam University Press 12/2009. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/id/10363481?ppg=193>
- 33) VÁVRA, Dušan a ŠINDELÁŘ, Pavel: *Náboženství Číny a Japonska: sborník statí* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 332 s. ISBN 978-80-210-5456-1.
- 34) World Trade Press: *China Society and Culture Complete Report* [online]. World Trade Press 2010. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10389089&ppg=7>
- 35) ZÁVODSKÁ, Klára: *Čínská menšina v České republice - sociologický výzkum* [online]. Olomouc 2011. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

Elektronické zdroje:

- I. Hlavní náboženství v Číně: Buddhismus. [cit. 2013-04-28].
Dostupné z: <http://czech.cri.cn/chinaabc/chapter6/chapter60402.htm>

- II. Svatební zvyklosti v Číně. [cit. 2013-05-20].
Dostupné z: <http://czech.cri.cn/chinaabc/chapter18/chapter180204.htm>
- III. Základní informace o teritoriu. [cit. 2013-04-22].
Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/cina/
- IV. Základní informace o teritoriu. [cit. 2013-04-22].
Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/cina/
- V. Náboženské a společenské zvyklosti: Čínské svátky. [cit. 2013-05-20].
Dostupné z: <http://cz.china-embassy.org/cze/zggk/t126979.htm>

Zdroje obrazové přílohy

- **Obrázek č. 1:** Tradiční lampióny v ulicích Pekingu na Svátek lampiónů. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://thingstodo.viator.com/china/important-festivals-and-holidays-in-china/>
- **Obrázek č. 2:** Lví tanec při oslavách Čínského Nového roku. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://www.asianstyle.cz/kultura/2362-jak-se-slavi-cinsky-novy-rok-tradice-a-zvyky>
- **Obrázek č. 3:** Čínské dračí lodě. JIAO FENG; AI JIE: Racing the Dragons In Yueyang In China Today [online]. Jun 2011, Vol. 60 Issue 6, p59-61. 4p. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: http://www.chinatoday.com.cn/ctenglish/se/txt/201106/14/content_367112.htm
- **Obrázek č. 4:** Součástí Svátku dračích lodí je i pojídání *cung-c'* jakožto projevu úcty básníkovi *Čchü Jüanovi*. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://www.chinatraveldiscovery.com/dragon-boat-festival-2012.html>
- **Obrázek č. 5:** Měsíční koláčky na Svátek středu podzimu. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://chineseculture.about.com/library/weekly/aa093097.html>
- **Obrázek č. 6:** Tradiční čínské novoroční knedlíčky *tiao-c'* a koláč *nien-kae*. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://lifeafterchina.wordpress.com/2009/01/26/happy-new-year/>
- **Obrázek č. 7:** Tradiční knedlíčky *jüan-siao* (*tchang-jüan*), které se podávají během Svátku lampiónů. [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://yourhomeourheart.wordpress.com/2010/02/10/tang-yuan-recipe/>